ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλ.

ΤΟΜΟΣ ΕΝΝΑΤΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1858 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1859.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

1859.

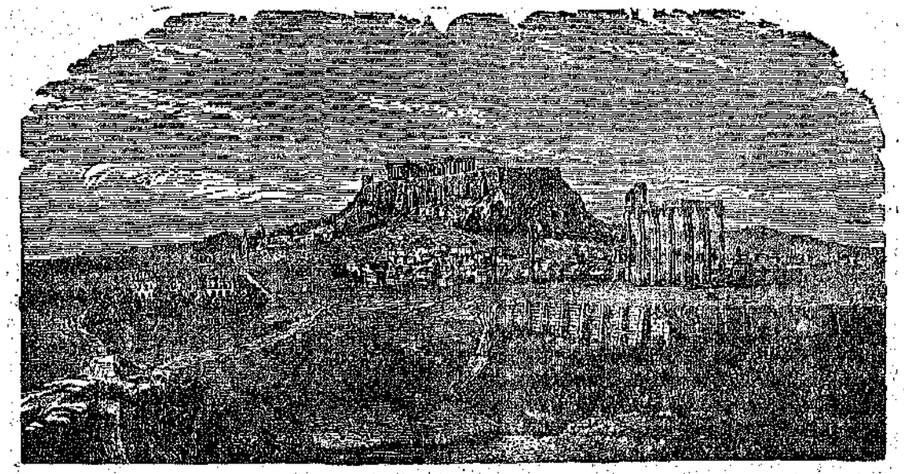

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΟΥΝΙΟΥ, 1858. ΤΟΜΟΣ Θ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 197.

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Τὴν 4 Μαΐου ἐτελέσθη ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ, παρόντος τοῦ Μ. Βασιλέως καὶ πολυπλήθους ἀκροατηρίου, ἡ ἐνιαύσιος πανήγυρις καθ' ἣν γίνεται ἡ ἔκθεσις τῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ καταστήματος τούτου διδασκομένων καὶ πολλῶν ἄλλων, καὶ βραβεύονται οἱ εὐδοκιμήσαντες. Ἀνέγνω δὲ ὁ Διευθυντὴς Λ. Καυταντζόγλους τὴν παρατιθεμένην ἔκθεσιν ἐξ ἧς μανθάνομεν τὰ τοῦ καταστήματος καὶ τὰ τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ ἐντὸς τοῦ τελευταίου ἔτους. Καὶ ταῦτα μὲν καλὰ καὶ ἀξιέπαινα· λυπούμεθα ὅμως βλέποντες ὅτι οἱ ἐξ ἡμῶν εὔποροι οὐδόλως ἐνισχύουσι τοὺς καλλιτέχνας διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῶν ἔργων αὐτῶν. Τοῦτο δὲ δεικνύει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἔλλειψιν ἀληθοῦς ἐκτιμήσεως τῶν ἔργων τῆς ἐγχωρίου τέχνης διότι εἶναι προτιμότερον ἀποκτῶντες ἐκ τούτων τὰ διδάσκωμεν, ὡς διὰ ζώσης ἱστορίας, εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν, ἐκ ποίας ἀφετηρίας ὡρμήθη ἡ ἀναγέννησις τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι καὶ πῶς καὶ κατὰ πόσον προώδευσε, παρὰ τὰ δαπανώμεθα εἰς ἀγορὰν ἐυτελῶν, πολλάκις δὲ καὶ ἀκόμψων ξενικῶν ὡραϊσμάτων διὰ τὰς τραπέζας καὶ τὰς ἑστίας ἡμῶν.

—o—

Μεγαλειότατε,

Μετὰ τὴν πρὸ τριῶν μηνῶν λαμπρῶς τελεσθεῖσαν ἑορτήν, τὴν ἀναμνήσασαν πρὸς ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος τὴν ἐθνοσωτήριον ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἐλευσέως Σου, Βασιλεῦ, ἱδρύθη ἐν Ἑλλάδι ἡ εὐνομία καὶ ἡ τάξις, καὶ ἐτέθη ἐπ' αὐτῶν ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ μέλλοντος μεγαλείου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἕπεται σήμερον ἡ ἡμετέρα τῶν τεχνῶν πανήγυρις, ἀριθμοῦσα τὸ δωδέκατον ἔτος ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς, διὰ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἐνταῦθα μικρῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων, ἅτινα παρίστανται ὡς ἐναργῆ δείγματα τῆς τρανῶς διακηρυχθείσης προόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ζηλωτῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐγκατασταθείσης διὰ τῆς τοῦ Βασιλικοῦ Σου θρόνου καθιδρύσεως. Ἡ καλλιέργεια, Βασιλεῦ, τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, καὶ ἐν γένει τῆς καλλιτεχνίας, ὁρίζει τὴν διανοητικὴν τῶν ἐθνῶν πρόοδον· αἱ δὲ ἐκθέσεις τῶν ἔργων εἶναι τὴν σήμερον ἡ μόνη ἀληθὴς λυδία λίθος τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἐθνῶν· καὶ, καθὼς μικρά τις ἐπὶ τῆς λίθου ταύτης προστριβὴ ὁρίζει τὴν ποιότητα καὶ ἀξίαν τοῦ χρυσοῦ, οὕτω καὶ μικρὰ καλλιτεχνικὴ τῶν ἐγχωρίων τεχνουργημάτων ἔκθεσις ὁρίζει καὶ καταδεικνύει τὴν διανοητικὴν κατάστασιν τοῦ ἔθνους, εἰς ὃ οἱ ἐργάται ἐκείνων ἀνήκουσι, καὶ τὴν προστασίαν δὲ καὶ ἐπιστασίαν μαρτυρεῖ, ἧς οἱ τεχνῖται τυγχάνουσι παρὰ τοῦ ἔθνους αὐτῶν· ἔτι δὲ καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἀποδεικνύει πρόνοιαν, τὴν ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων καταβαλλομένην πρὸς ἐμψύ-

χωσιν τῆς ἐγχωρίου τέχνης ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας καὶ ὑπολήψεως.

Ἡ φιλομάθεια ἦτο πάντοτε ὁ ἰδιάζων καὶ κύριος χαρακτὴρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον, καὶ ἐν σκληρᾷ δουλείᾳ διάγον, οὐδέποτε ἐγκατέλιπε τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων· ἔθεν καὶ σχολεῖα περίβλεπτα ὑπῆρξαν κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ὡς τὸ τῆς Σμύρνης, τῆς Χίου, τῶν Ἰωαννίνων, τῶν Κυδωνιῶν κ. λ. π. καὶ ἄνδρες ἐπὶ παιδείᾳ διαπρέποντες καὶ ἀρετῇ οὐκ ὀλίγοι ἀνεφάνησαν, ὡς οἱ Θεοτόκαι, οἱ Βόγένιοι, οἱ Κοραεῖς, καὶ ἡ λοιπὴ χορεία τῶν σοφῶν. Ἀλλὰ σχολεῖον καλλιτεχνίας οὐδέποτε εἶχε τὸ ἔθνος ὑπὸ τὴν δουλείαν ἀνάλογον τοῦ τῶν γραμμάτων, οὐδὲ τεχνιτῶν, ἐφαμίλλων τῶν διδασκάλων αὐτῶν, ἠξιώθη· ἡ δὲ ἐν Ἀθωνι κατὰ παράδοσιν διατηρηθεῖσα τέχνη τῆς τε ζωγραφικῆς καὶ μικρογλυφικῆς στερεοτύπως καὶ βιοτεχνικῶς πως ἀσκουμένη ὑπὸ τῶν μοναχῶν, ἐπὶ ἁπλῶν παραδόσεων, ἄνευ γνώσεως θεωρίας τινὸς τῶν ἀρχαίων καὶ σπουδῆς τῆς φύσεως, καὶ ἄνευ τῆς συνεργείας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, δὲν δύναται δικαίως νὰ ἐπικληθῇ σχολεῖον καλλιτεχνίας, οὐδὲ οἱ τότε τεχνῖται δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς ἄνω ῥηθέντας λογίους. Τὸ ἡμέτερον τοῦτο σχολεῖον πρῶτον ἀνεφάνη μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου, καὶ ὅλως Σόν, Μεγαλειότατε, ἐγκαθίδρυμα δικαίως λογίζεται, εἰς ὃ ἐπιδαψιλεύων πᾶσαν δυνατὴν συνδρομὴν πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν αὐτοῦ, καὶ κατ' ἔτος προσερχόμενος ἴνα ἰδίοις ὄμμασι βεβαιωθῇς περὶ τῆς γινομένης ἐν αὐτῷ προόδου, καὶ τὰς χρείας αὐτοῦ ἀναζητῶν καὶ ἀνερευνῶν, δεῖγμα προφανέσταταν παρέχεις τῆς ὑπὲρ τοῦ σχολείου τούτου βασιλικῆς Σου προνοίας. Ὅθεν καὶ προθύμως σήμερον ἐκφράζουσι δι' ἐμοῦ ἅπαντες οἱ φιλότεχνοι καὶ φιλόμουσοι τὴν βαθεῖαν αὐτῶν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ὄντως ταύτην πατρικήν Σου πρόνοιαν ὑπὲρ τῆς ἐγχωρίου ἡμῶν καλλιτεχνίας, ἀναπτυσσομένης καὶ διαχεομένης ἐκ τοῦ σχολείου τούτου τῶν τεχνῶν.

Ἐρχόμενος δὲ νῦν ἵνα δώσω λόγον τῶν κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος γενομένων ἐν τῷ ἡμετέρῳ σχολείῳ, λέγω πρῶτον ὅτι τὰ ἐπὶ μισθῷ παραδιδόμενα μαθήματα, πλὴν μικρῶν τινων ἐξαιρέσεων, παρεδόθησαν τακτικῶς καὶ ἐπιμελῶς, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ διδασκαλικοῦ πίνακος, τοῦ ὑποβαλλομένου κατ' ἔτος εἰς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον, καὶ μαρτυροῦντος τὸν ζῆλον ἑκάστου τῶν διδασκόντων. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸ μαθητολόγιον ἀναβαίνει εἰς 470, ἐκ τῶν διαφόρων τάξεων τῆς κοινωνίας προσερχομένων τῶν μαθητῶν εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο (1).

Καίτοι δὲ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν δὲν ἀφιεροῦνται ἰδίως εἰς τὴν σπουδὴν τῆς τέχνης, ἀλλὰ μόνον μαθήματά τινα ταύτης ἀκολουθοῦσιν, ὡς ἁρμόζει εἰς ἄνδρα ἐλεύθερον καὶ πεπαιδευμένον κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα (2), οὐδὲν ἧττον ἡ ἐγχώριος τέχνη μεγάλως κραταιοῦται, καὶ διὰ τῆς τούτων συνδρομῆς μέγα λαμβάνει τὸ ὄφελος, διαδιδομένου τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος εἰς πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας. Ἐξ αὐτῶν δὲ οἱ ἱκανώτεροι κατῆλθον εἰς τὸ στάδιον τῶν διαγωνισμῶν, περὶ τῶν ὁποίων, ὡς περὶ τῆς κυριωτέρας ὑποθέσεως τῆς σημερινῆς πανηγύρεως, ἐκθέτω ἐν συντόμῳ τὰ ἑξῆς. Διεξήχθησαν οἱ διαγωνισμοὶ κατὰ τὰ εἰθισμένα καὶ τὸν παρ' ἡμῖν παραδεδεγμένον κανονισμόν, καὶ τὰ ἔργα τῶν διαγωνισθέντων, πρὸς ἀποφυγὴν μεροληψίας, ἐκρίθησαν ὑπὸ ξένων τεχνιτῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εὐγνωμόνως δημοσιεύω εἰς τὸ κοινὸν ἕνεκα τῶν ὑπ' αὐτῶν καταβληθέντων κόπων κατὰ τὴν ἐπίπονον ταύτην κρίσιν.

Ἐκ τῶν προσκληθέντων ξένων καλλιτεχνῶν παρευρέθησαν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ οἱ Κύριοι Α. Προῦστος (A. Proust), Ε. Βίλλερος (E. Willers), Σ. Ὀφμάνος (S. Hoffman), Π. Ῥόττας (P. Rotta), Λ. Λαυρέντιος (A. Laurent), Χ. Σίγελος (Ch. Sigel), μετ' αὐτῶν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι Φ. Μαργαρίτης, Φίλιππος Ἰωάννου, καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας, καὶ Θ. Κυριακὸς ὡς ἐπίτροπος τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν.

Εἰς δὲ τὴν τῶν ἐτησίων διαγωνισμῶν οἱ Κύριοι Βουλαγγέρος (Boulanger), Π. Ῥόττας (P. Rotta), καὶ ὁ Κ. Σ. Σπηλιωτάκης τμηματάρχης παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐσωτερικῶν ὡς ἐπίτροπος τούτου.

Τὸ δὲ πρόγραμμα τῶν διαγωνισμῶν ὑπῆρξε τὸ ἑπόμενον·

ΘΕΜΑΤΑ.

Διὰ μὲν τὸν Κοντοσταύλειον διαγωνισμόν·

Τῆς Ζωγραφικῆς·

Ἡ ἐλεημοσύνη εἰς τρία πρόσωπα εἰκονιζομένη, Εἰς γραῖαν ἀόμματον μετὰ παιδίου, καὶ νέον μαθητήν, δίδοντα αὐτῇ ἐλεημοσύνην εἰς ἄρτον ἢ εἰς ἀργύριον.

Τῆς Γλυπτικῆς·

Ὁ Δαβὶδ κρατῶν σφενδόνην, καὶ ἑτοιμαζόμενος πρὸς μάχην κατὰ τοῦ Γολιάθ.

Διὰ δὲ τὰς ἐνιαυσίους ὑποτροφίας·

Τῆς Ἀγαλματογραφίας.

1 Ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου, εἰς τὸ τοῦ ἀγάλματος μέγεθος (διὰ τὴν ἀνωτέραν Γ' τάξιν).

2 Ἀνάγλυφον ἐκ τῶν τοῦ Παρθενώνος, ὁ Ἱππόκενταυρος μετὰ νύμφης (διὰ τὴν Β' τάξιν).

3 Ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἑρμοῦ, τοῦ ἐξ Ἄνδρου (διὰ τὴν Α' τάξιν).

Τῆς Στοιχειώδους Γραφικῆς.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ Λαοκόοντος, ἀπὸ χαλκογραφίας τοῦ Μοργένου.

Τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς κοσμηματογραφίας.

1 Ἰωνικὸν κιονόκρανον ἐκ τῶν τοῦ Ἐρεχθείου, ἀπὸ γυψίνου ἐκμαγείου (διὰ τὴν Β' τάξιν).

2 Κόσμημα Ἑλληνικὸν ἀπὸ χαλκογραφίας (διὰ τὴν Α' τάξιν).

Τῆς Πλαστικῆς.

1 Ἡ κεφαλὴ τοῦ λέοντος ἐκ τοῦ γείσου τοῦ Παρθενῶνος (διὰ τὴν Α' τάξιν).

Τῆς Ξυλογραφίας.

1 Λέων ἐκ τῶν τοῦ Κανόβα, ἀπὸ γυψίνου ἐκμαγείου.

2 Ἡ Γαλλία βραβεύουσα τὰς τέχνας, ἀπὸ ξυλογραφήματος.

3 Ἡ εἰκὼν τοῦ φιλοτέχνου Λουδοβίκου, τοῦ πρώην Βασιλέως τῆς Βαυαρίας, ὁμοίως.

Τῆς Χαλκογραφίας.

Ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος, ἀπὸ χαλκογραφήματος.

Τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Προοπτικῆς ἢ Σκηνογραφίας.

Ἡ σκηνογραφία τοῦ μνημείου τοῦ ἀοιδίμου Μ. Τοσίτζα, ἐκ τοῦ προπλάσματος τῶν ἀδελφῶν Φυταλῶν, προπλασθέντος ἐπὶ τοῦ σχεδίου τοῦ διευθυντοῦ Λ. Καυταγζόγλου.

Τῆς Καλλιγραφίας.

1 Ἡ κυριακὴ προσευχή, κατ' ἰδίαν ἑκάστου σύνθεσιν.

2 Καλλιγράφημα Ἑλληνικὸν καὶ Γερμανικὸν ἀπὸ καλλιγραφήματος.

Ἐκ τῶν κατελθόντων δὲ εἰς τὸ στάδιον τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ ἑπτὰ κατὰ πρῶτον ἐνεγράφησαν· πέντε, εἰς τὸν τῆς ζωγραφικῆς, καὶ δύο εἰς τὸν τῆς γλυπτικῆς· ἀλλ' ἐκ τῶν πέντε ζωγράφων, τῶν ἐκτελεσάντων τὸ πρῶτον δοκίμιον, ἀπεχώρησαν τοῦ ἀγῶνος δύο, καὶ οὗτοι τρεῖς ἔμειναν οἱ ἀληθεῖς ἀθληταί, ἐξ ὧν ὁ εἷς, καίτοι διῆλθεν ὅλον τὸν ἀγῶνα, πέντε ὅλους μῆνας ἐργασθείς, κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραδόσεως τῶν ἔργων πρὸς κρίσιν, ἰδὼν τὸ ἔργον τοῦ ἀνταγωνιστοῦ, ἀπέσυρε τὸ ἑαυτοῦ, εἴτε ἐκ μετριοφροσύνης, εἴτε ἐξ ἀλόγου δειλίας, μὴ ὠφεληθεὶς ἐκ τῶν παρατηρήσεων τῶν κριτῶν, καὶ τῆς βεβαίως τοὐλάχιστον τοῖς ἐπιλαχοῦσι διδομένης συνδρομῆς στερηθείς.

Τὸ χιλιόδραχμον λοιπὸν βραβεῖον, τὸ γενναίως προσφερόμενον παρὰ τοῦ κυρίου Ἀλεξάνδρου Κοντοσταύλου, διὰ μὲν τὴν ζωγραφικὴν ἔλαβεν ὁ Νικηφόρος Λύτρας ἐκ Τήνου· διότι τοῦτο τὸ ἔργον ἄξιον βραβεύσεως ἐκρίθη, ἐπαινεθὲν διὰ τὴν ἀφέλειαν καὶ ἁπλότητα τῆς συνθέσεως, τὴν ἐπιτυχῆ ἐφαρμογὴν τῆς ἐγχωρίου ζωγραφικωτάτης στολῆς, τὸν ἀληθῆ καὶ φυσικὸν χρωματισμόν, καὶ τὴν εὐφυῆ ἐκλογὴν τῆς σκηνογραφίας, ὑποτιθεμένης τῆς πράξεως ὡς γινομένης πρὸ τοῦ νάρθηκος βυζαντινῆς τινος μικρᾶς ἐκκλησίας· ὅπερ ἔτι ζωηρότερον ἐκφράζει τὸ ἠθικὸν τῆς ὅλης χριστιανικῆς ταύτης ὑποθέσεως. Προσέθηκε δὲ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ τινας μικρὰς παρατηρήσεις πρὸς τὸν τεχνίτην, αἵτινες κυρίως περιορίζονται εἰς τὴν φωτοσκίασιν, ὡς τοῦ φωτὸς διαχυθέντος πανταχοῦ σχεδὸν ἰσοβάθμως καὶ μὴ περιορισθέντος ἰδίως εἰς τὰ κύρια ἀντικείμενα. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Νικηφόρου Λύτρα ἀντιπαραβαλοῦσα ἡ ἐπιτροπὴ καὶ πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παρουσιασθέν, ὅτε ἦτο ἐπιλαχών, ἐξέφρασεν ἰδίως τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς διὰ τὴν προφανῆ πρόοδον τοῦ νέου τεχνίτου καὶ τὰς παρ' αὐτοῦ παρεχομένας μεγάλας ἐλπίδας περὶ τῆς εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἐπιτυχίας.

Ἐκ δὲ τῶν δύο ἀθλητῶν τῆς γλυπτικῆς, τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸν ἀγῶνα, ὁ ἕτερος ἀπεχώρησεν, ὡς ἀσχολούμενος εἰς ἰδιωτικὰ κατεπείγοντα ἔργα, καὶ μάλιστα ὡς ἀναλαβὼν ἔτι λαμπρότερον ἀγῶνα τὸν περὶ τοῦ Βελιγκτωνείου μνημείου, κατὰ τὸ ὁποῖον, εἰ καὶ δὲν ἔτυχε κλάδου δάφνης, ἀλλ' ὅμως ἐκρίθη ἄξιος ἵνα συμπεριληφθῇ μεταξὺ τῶν διασήμων ἀγωνιστῶν. Ὅθεν εἷς μόνος ἐξετέλεσε τὸ θέμα, ἐκπληρώσας ἁπάσας τὰς ὑπὸ τοῦ διαγωνισμοῦ διατάξεις. Κρίνασα λοιπὸν ἡ ἐπιτροπὴ ἀσχέτως καὶ ἀπολύτως τὸ ὑποβληθὲν αὐτῇ ἄγαλμα, παριστῶν τὸν Δαβὶδ σκοπεύοντα τὸν Γολιὰθ καὶ ἑτοιμαζόμενον ἵνα ἐκφενδονίσῃ τὸν θανατηφόρον λίθον κατ' αὐτοῦ, καὶ εὑροῦσα αὐτὸ βραβευτέον διὰ τὴν ἐπιτυχῆ κίνησιν, τὴν ζωηρὰν καὶ ὅλως φυσικὴν ἔκφρασιν, ἐκήρυξε τὸν

---

(1) ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ἐκ τοῦ μαθητολογίου τοῦ σχολείου τοῦ 1857.

Ἁγιογράφοι καὶ ζωγράφοι	13
Ἁμαξοποιοί	3
Ἀρχιτέκτονες	6
Βιβλιοδέται	1
Βιβλιοπῶλαι	1
Γλύπται καὶ λιθοξόοι	9
Ἔμποροι	7
	40
Μεταφορεῖς	40
Λιθοτόμοι	9
Κτίσται	2
Ὁπλοποιοί	2
Ῥάπται	1
Τέκτονες	18
Τοιχογράφοι	3
Τοιχοχρίσται ἢ Κονιασταί	3
Σιδηρουργοί	4
Τυπογράφοι	4
Τορευταί	4
Ὑπάλληλοι	9
Ὑποδηματοποιοί	8
Ὑπαξιωματικοί	14
Χρυσοχόοι	4
Χρωματοπλάσται	4
	118
Φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, γυμνασίου καὶ λοιπῶν καταστημάτων	352
Ὁλικὸν ποσὸν τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸ μαθητολόγιον	470

(2) Πλάτ. Ἐρατ. 138. Β, α Ὁ δέ, μὴ οὕτως μοι ἔφη ὑπολάβῃς, ὦ Σώκρατες, ὡς λέγοντος, ὅτι δεῖ ἑκάστην τῶν τεχνῶν τὸν φιλοσοφοῦντα ἐπίστασθαι ἀκριβῶς, ὥσπερ αὐτὸν τὸν τεχνίτην ἔχοντα, ἀλλ' ὡς εἴκος ἄνδρα ἐλεύθερόν τε καὶ πεπαιδευμένον ἐπακολουθῆσαί τε τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ οἷόν τε εἶναι διαφερόντως τῶν παρόντων καὶ αὐτὸν ξυμβαλέσθαι γνώμην, ὥστε δοκεῖν χαρίεστατον εἶναι καὶ σοφώτατον τῶν ἀεὶ παρόντων ἐν τοῖς λεγομένοις καὶ πραττομένοις περὶ τὰς τέχνας. »

Γεώργιον Φυτάλην ἐκ Τήνου ἄξιον τοῦ χιλιοδράχμου στεφάνου. Αἱ δὲ μικραὶ παρατηρήσεις αἱ γενόμεναι ὑπ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐκ πηλοῦ προπλάσματος, διορθωθεῖσαι κατὰ τὴν εἰς γύψον χύσιν, ἀπετέλεσαν τὸ ἔργον ἄξιον πολλοῦ λόγου· ὅπερ ἂν κατεσκευάζετο εἰς μάρμαρον, ἔτι ἀξιολογώτερον ἤθελεν

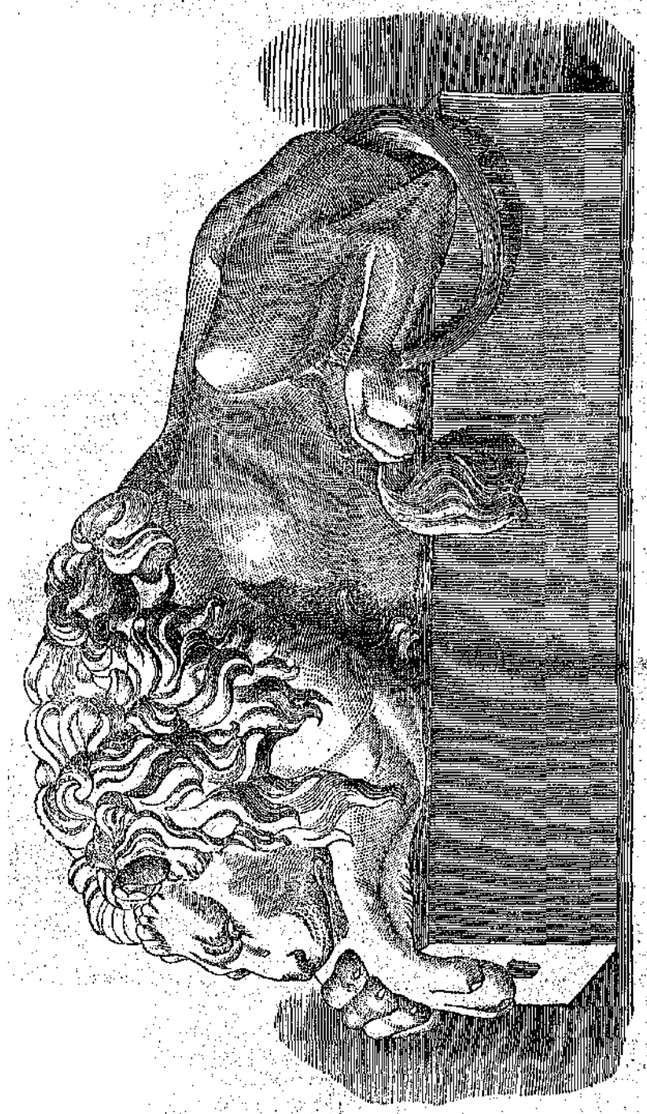

Λέων ἐκ τῶν τοῦ Καυδοῦ. Βραβεῖον τῆς ἀνωτέρας τάξεως.

ἀποβῆ. Ἡ δὲ ἐπιτροπὴ μετὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς κρίσεως ἐξωδίκως ἰδοῦσα καὶ τὸ ἀποσιωθὲν ἔργον τῆς ζωγραφικῆς, συνέστησεν αὐτὸ εἰς τὴν διεύθυνσιν, κρίνασα τὸν τεχνίτην ἄξιον ἐμψυχώσεως καὶ συνδρομῆς, ὡς μετὰ πολλοῦ πόνου αὐτὸ ἐπεξεργασθέντα· ὅθεν καὶ ἡ Διεύθυνσις, καὶ τοι ἐγνωστοποίησε τὰ πάντα εἰς τὸ Σ. ὑπουργεῖον, ἐκπληροῦ καὶ πάλιν σήμερον δημοσίᾳ τὴν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς δοθεῖσαν αὐτῇ ἐντολὴν τῆς συστάσεως τοῦ φιλοπόνου νέου Σπυρίδωνος Χατσογιαννοπούλου, τοῦ πέρυσιν ἀξιωθέντος τοῦ χιλιοδράχμου Κοντοσταυλείου βραβείου. Καὶ τοῦ μὲν Κοντοσταυλείου μεγάλου διαγωνισμοῦ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε τοιοῦτον, κατὰ δὲ τοὺς ἐπισίους διαγωνισμοὺς οἱ ἑξῆς ἐκρίθησαν ἄξιοι ἵνα λάβωσι τὸν τῆς ἐπιμελείας στέφανον καὶ τὴν μηνιαίαν μικρὰν χρηματικὴν χορηγίαν.

Ἐν μὲν τῇ τάξει τῆς Ζωγραφικῆς;

Ὁ Διονύσιος Νικολάου ἐκ Καλαμῶν, ὡς ὁ ἐπιλαχὼν εἰς τὸν Κοντοσταύλειον διαγωνισμὸν, κατὰ μῆνα, δραχμ. 30

Γαλάτεια βραβεύουσα τὰς τέχνας. Βραβεῖον τῆς Β'. τάξεως.

Ἐν δὲ τῇ Ἀγαλματογραφίᾳ;

Κατὰ μὲν τὴν ἀνωτέραν τρίτην τάξιν,

Πρῶτον, ὁ Δημήτριος Μέγκλης ἐξ Ἄστρους. 20
Δεύτερον, ὁ Ἀριστείδης Ῥοβέρτος ἐξ Ἐλβετίας. 18

Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν,

Πρῶτον, ὁ Νικόλαος Ἀλβέρτος ἐκ Τήνου. 17
Δεύτερον, ὁ Σπυρίδων Γούζουλας ἐξ Ἠπείρου. 15

Κατὰ δὲ τὴν κατωτέραν πρώτην τάξιν,

Πρῶτον, ὁ Νικόλαος Γύζης ἐκ Τήνου. 14
Δεύτερον, ὁ Ἀριστείδης Διπλάρης ἐξ Ἀθηνῶν 12

Ἐν δὲ τῇ στοιχειώδει γραφικῇ,

Πρῶτον, ὁ Βασίλειος Ἀντωνίου ἐξ Ἀθηνῶν. 12
Δεύτερον, ὁ Γεώργιος Χρυσούδης ἐκ Βώλου. 10

Ἐν δὲ τῇ Ἀρχιτεκτονικῇ Κοσμηματογραφίᾳ,

Κατὰ μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν,

Πρῶτον, ὁ Γρηγόριος Ἀθανασίου ἐξ Ἠπείρου. 20
Δεύτερον, ὁ Δημήτριος Σκάγιαννης ἐξ Ἀθηνῶν. 15

Κατὰ δὲ τὴν κατωτέραν τάξιν,

Πρῶτον, ὁ Δημήτριος Ζίζηλας ἐξ Ὕδρας. 12
Δεύτερον, ὁ Λεωνίδ. Γεωργίου ἐξ Ἀμαλιοπόλεως 10

Ἐν δὲ τῇ Ἀρχιτεκτονικῇ Προοπτικῇ,

Πρῶτον ὁ Παναγιώτης Δημητρίου ἐξ Ἠπείρου 25
Δεύτερον, ὁ Θεόδωρος Βουσκοδάκης ἐξ Ἄνδρου 16

Ἐν δὲ τῇ Πλαστικῇ·

Πρῶτον, ὁ Κωνσταντῖνος Μαρμαρινὸς ἐκ Τήνου. 14
Δεύτερον, ὁ Γεώργιος Ἀπέργης ἐκ Τήνου. 10

Ἐν δὲ τῇ Ξυλογραφίᾳ,

Κατὰ μὲν τὴν ἀνωτέραν τρίτην τάξιν,

Ὁ Ἀριστείδης Ῥοβέρτος ἐξ Ἐλβετίας. 22

Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν,

Πρῶτον, ὁ Σπυρίδων Γούζουλας ἐξ Ἠπείρου. 18
Δεύτερον ὁ Σπυρ. Δαμπράκης ἐξ Ἀθηνῶν (1). 16

Κατὰ δὲ τὴν πρώτην,

Πρῶταν ὁ Παναγιώτης Παρασκευᾶς, ἐξ Ἀθηνῶν. 14
Δεύτερον, ὁ Γεώργιος Ἰωαννίδης, ἐκ Βάρνης. 12

Κατὰ δὲ τὴν τῶν ἀρχαρίων τάξιν ἄνευ χρηματικῆς συνδρομῆς,

Πρῶτον, ὁ Νικόλαος Βορνόβαλης ἐκ Σμύρνης.
Δεύτερον, ὁ Παναγιώτης Διονυσίου ἐκ Ζακύνθου.

Ἐν δὲ τῇ Χαλκογραφίᾳ,

Πρῶτον, ὁ Νικόλαος Γύζης ἐκ Τήνου. 16
Δεύτερον, ὁ Ἰωάννης Πλατὺς ἐκ Τήνου. 14

Ἐν δὲ τῇ Καλλιγραφίᾳ,

Κατὰ μὲν τὴν ἀνωτέραν τάξιν,

Ὁ Ἀντώνιος Βαρβερὴς ἐκ Ψαρῶν. 12

Κατὰ δὲ τὴν κατωτέραν,

Ὁ Θεόδωρος Βοσκοδάκης ἐξ Ἄνδρου. 8

Καὶ ἐκτίθενται λοιπὸν σήμερον εἰς δημοσίαν θέαν πάντα τὰ ἔργα ταῦτα τῶν διαγωνισθέντων, ἔτι δὲ καὶ ἄλλα φιλοπονηθέντα ὑπό τε τῶν διδασκάλων τοῦ σχολείου καὶ διαφόρων ἄλλων τεχνιτῶν (2)

(1) Ἔλαβε μὲν τῆς ἐπιμελείας τὸ ἆθλον, ἀλλ' ὁ μιαρόκαλος θάνατος ἀνήρπασεν αὐτὸν πρόωρος ἀπὸ τοῦ σχολείου τῶν ἡμετέρων μαθητῶν, στερήσας οὕτω τὴν μὲν σχολὴν ἐπιμελοῦς, εὐτακτου καὶ εὐπειθοῦς μαθητοῦ, τὴν δὲ πολυμελῆ αὐτοῦ οἰκογένειαν τῆς μόνης ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ παραμυθίας.

(1) Καὶ ἐκ μὲν τῶν τοῦ σχολείου ἐξέθηκαν·

1 ὁ Διευθυντὴς Α. Καυταντζόγλους, Μαυσωλεῖον τοῦ Βελιγκτῶνος εἰς πέντε πίνακας ὑδροχρωματισμένους καὶ ἑπτὰ χαλκογραφίας τοῦ σχεδίου τοῦ ἐν Μεδιολάνοις βραβευθέντος Πανεπιστημίου αὐτοῦ·

2 ὁ Διδάσκαλος Ἀγαθάγγελος, διάφορα μικρογλυφικὰ ἔργα.

3 ὁ Διδάσκαλος Φ. Μαργαρίτης, φωτογραφικὰς εἰκόνας ἀνάγλυφων ἐκ τῶν τοῦ Παρθενῶνος καὶ προσωπογραφίας.

4 ὁ Α. Σκόπας ζωγράφος, τὴν προσωπογραφίαν τοῦ ὑποστρατήγου Μαμούρη, καὶ τὴν τοῦ Κ. Π. Βενιζέλου, τὴν εἰκόνα τοῦ ἅγ. Πέτρου καὶ τὴν τοῦ Ἀρχαγγ. Μιχαὴλ, ἔτι δὲ καὶ δέκα διαφόρους κεφαλὰς, ἀντιγραφείσας ἐκ τῶν ἐν Ῥώμῃ εὑρισκομένων πρωτοτύπων.

5 ὁ Δημήτριος Κόσσος, ὁ ἐν Πειραιεῖ γλύπτης, ἔπεμψε πέντε φωτογραφίας παριστώσας τὰς προτομὰς τῶν Α. Μεγαλειοτήτων, τὴν τῶν Κ. Ἀράκη καὶ Κ. Νικόλου κλπ.

6 Οἱ ἀδελφοὶ Φυτάλαι, διάφορα ἔργα γλυπτικῆς, τὸ πρόπλασμα μνημείου Βελιγκτῶνος, τὴν προτομὴν τοῦ Μαουρέρου τὴν ἐκ μαρμάρου προτομὴν τοῦ Κ. Παππαδοπούλου.

7 Ὁ Σ. Χατσογιαννόπουλος, εἰκόνα ἐλαιογραφικήν.

8 Ὁ Ν. Λύτρας, εἰκόνα στρατιώτου Ἕλληνος παίζοντος τὸν ταμπουρᾶν.

9 Ὁ Π. Δημητρίου, ἔργα προοπτικῆς.

10 Ὁ Θ. Βουσκοδάκης, ὁμοίως, καὶ τὴν πύλην τοῦ Ἀδριανοῦ, καὶ σπουδὰς γραφικῆς.

11 Ὁ Δ. Ἀθανασίου, ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα.

12 Ὁ Σκάγιαννης, ὁμοίως.

13 Ὁ Ι. Δημητρίου; ὁμοίως.

14 Ὁ Ζίζιλας, ὁμοίως.

15. Ὁ Δ. Προβιλέγγιος, ὁμοίως.

16 Ὁ Μάρκος Φυτάλης, ἐλαιογραφικὰς σπουδάς.

17 Ὁ Π. Σωτηρόπουλος, ὁμοίως.

18 Ὁ Δ. Νικολάου, εἰκόνα νεάνιδος.

19 Ὁ Ι. Ταιριγότης, ἐλαιογραφικὰς σπουδάς.

20 Ὁ Ἀριστίδης Ῥοβέρτος, ξυλογραφικὰ ἔργα.

21 Ὁ Ν. Γύζης, διάφορα χαλκογραφικὰ ἔργα.

22 Ὁ Ι. Πλατύς, ὁμοίως.

23 Ὁ Κ. Μαρμαρινὸς, ἔργα πλαστικῆς.

24 Ὁ Ν. Σπανὸς, ὁμοίως.

25 Ὁ Μεθόδιος μονεκχός, ὑπότροφος τῆς μονῆς Πάρου, διάφορα μικρογλυφικὰ ἔργα ἐπὶ ξύλου πύξου.

26 Ὁ Χ. Ἀναγνώστου Πάλλης, ὁδέκιμος τῆς ἐν Πεντέλῃ μονῆς, ὁμοίως ἁγιογραφικὰς μικρογλυφίας ἐπὶ ξύλου.

27 Ὁ Δ. Ἰωαννίδης ἐκ Βάρνης, ὁμοίως, καὶ διάφορα χαλκογραφικὰ ἔργα.

28 Ὁ Δ. Μπασδέκης, σπουδὰς γραφικῆς.

29 Ὁ Ι. Δ. Θεοδωράκης, ὁμοίως.

30 Ὁ Χ. Καρατσούλας, εἰκόνα παριστῶσαν τὴν θεομήτορα.

31 Ὁ Λ. Λινδερμάϊερ, διαφόρους σπουδὰς τῆς Σ. γραφικῆς.

32 Ὁ Εὐαγ. Ἀρμενόπουλος 11 ἐτῶν, ἐκκλησιαστικὴν εἰκόνα δι' ἐλαιοχρωμάτων· ἕτεροι δὲ μαθηταὶ ἐξέθηκαν διάφορα γυμνάσματα.

Ἐκ δὲ τῶν ἐκτὸς τοῦ σχολείου.

1 Ὁ Κ. Π. Παυλίδης Μινῶτος, τὸν ἅγιον ἐπιτάφιον, καὶ εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2 Ὁ Κ. Σ. Προσαλέντης, τὴν προσωπογραφίαν τοῦ ἀοιδίμου Ἀνδρ. Ζαΐμη.

3 Ὁ Κ. Βρυζάκης, εἰκόνα ἐλαιογραφικὴν παριστῶσαν τὸν Καψάλην ἐν Μεσολογγίῳ, ἕτοιμον ἵνα βάλῃ πῦρ εἰς τὴν πυριτιδαποθήκην.

4 Ὁ Κ. Δημητ. Κωνσταντίνου, φωτογραφικὰς εἰκόνας ἀρχαιοτήτων καὶ προσωπογραφίας.

5 Ἡ Κυρία Ἀγλαΐα Χαιρέτου, ὀκτὼ διάφορα ὑδρογραφήματα.

6 Ἡ Κυρία Θηρεσία Λινδερμάϊερ ἔργον γραφικῆς.

μαθητευσάντων ἢ μὴ ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ, εἰς ἀπόδειξιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ἐν Ἑλλάδι δι' αὐτοῦ ἀμέσως τε καὶ ἐμμέσως γινομένης προόδου τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῆς τέχνης καθόλου.

Βεβαιοῦται δὲ αὕτη τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ταῦτα τὰ δείγματα φιλοπονοῦνται παρὰ νέων, οἵτινες, εἰ καὶ δὲν βλέπουσιν ἀποδιδομένην τὴν σήμερον ἐνταῦθα εἰς τὴν καλλιτεχνίαν τὴν πρέπουσαν καὶ κατάλληλον ἀξίαν, ἀλλ' ὅμως ὑπὸ μόνου τοῦ ἀκατανοήτου ἐκείνου πρὸς τὴν τέχνην θείου ἔρωτος κατεχόμενοι, γενναίως καὶ αὐθορμήτως ἀποδύονται εἰς τὸ πολύμοχθον τοῦτο στάδιον, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμονῆς ὑποφέρουσι τὰς δυσχερείας αὐτοῦ. Ταύτην δὲ τὴν τοῦ ἀληθοῦς καλλιτέχνου ἐπιμονὴν περιγράφων ὁ σοφὸς Διδερότος λέγει, ὅτι καὶ ἐὰν ὁ καλλιτέχνης, ὁ κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν τέχνην, βιασθῇ νὰ καθεύδῃ ἐπὶ ἀχύρων, καὶ νὰ ζῇ ἀπὸ μόνου ὕδατος καὶ ξηροῦ ἄρτου, οὐδ' οὕτως ὁ ἐνθουσιασμὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν τέχνην καταβάλλεται, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον κρατύνεται καὶ θερμότερος γίνεται (1).

Ὅθεν διὰ τοῦτο ἡ συνδρομὴ καὶ ἐμψύχωσις τῶν περὶ τὴν καλλιτεχνίαν ἀσχολουμένων καθίσταται παρ' ἡμῖν ἔτι μᾶλλον ἀναγκαία, καὶ διότι ὁ ἀριθμὸς τούτων ἐκ τῶν ἀπορωτέρων μάλιστα συγκροτεῖται, ἐπειδὴ οἱ τῶν εὐπόρων γονεῖς τὸ στάδιον τῆς τέχνης κακῶς θεωροῦντες ὡς ἄσημον, καὶ τὸ ἐνύπνιον τοῦ Λουκιανοῦ ἔχοντες ἴσως ὑπ' ὄψιν, εἰσάγουσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς περιφανέστερα νομιζόμενα τὴν σήμερον ἐν Ἑλλάδι στάδια καὶ ἐπικερδέστερα τῶν τεχνῶν, οὐδόλως ἐνθυμούμενοι τὴν δόξαν, ἧς ἔτυχον οἱ περιώνυμοι ἐκεῖνοι τεχνῖται διὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, τῶν ὁποίων τὰ λείψανα καὶ μετὰ παρέλευσιν τοσούτων αἰώνων οὐχὶ μόνον θαυμάζονται καὶ ὡς ἱερὰ λατρεύονται παρὰ παντὸς τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ἀλλὰ καὶ διατηροῦσι μέχρι τῆς σήμερον τὴν ἀγάπην τούτου καὶ τὴν συμπάθειαν ὑπὲρ τῆς γῆς, ἥτις ἐγέννησε τοὺς τεχνίτας αὐτῶν. Εἰς μόνην λοιπὸν τὴν πρόνοιαν τῆς πατρικῆς Κυβερνήσεως συνιστῶνται καὶ ἀφιεροῦνται σήμερον οἱ μύσται τῆς καλλιτεχνίας καὶ ἡ ἐπιτυχία καὶ πρόοδος αὐτῶν θέλει ἀποδειχθῆ εἰς τὸ μέλλον ἀνάλογος τῆς παρεχομένης εἰς αὐτοὺς προστασίας καὶ ἐμψυχώσεως. Τὰ ἔργα τῆς εὐφυΐας, λέγει ὁ ἔνδοξος συγγραφεὺς Ἐμερῖκος Δαβίδ, ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς προνοίας καὶ προστασίας τοῦ νομοθέτου.

Αἱ τιμαὶ ζωογονοῦσι μὲν τὰς τέχνας, ἀλλ' αἱ τιμαὶ ἁπλῶς δὲν ἀρκοῦσιν· ἀπαιτοῦνται πρὸς τὴν πρόοδον τῆς τέχνης ἔργα, καὶ ἔργα τοιαῦτα, δυνάμενα νὰ ἐμπνεύσωσιν εὐγενεῖς καὶ μεγάλας ἰδέας, νὰ διεγείρωσι τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὴν δικαίως βραβεύουσαν πατρίδα.

Ἔρχομαι ἤδη νὰ ἐκπληρώσω τὸ ὀφειλόμενον καθῆκον τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς εὐεργέτας τοῦ σχολείου, οἵτινες διὰ τῶν γενναίων αὐτῶν συνδρομῶν πρὸς μόρφωσιν τῶν νέων τεχνιτῶν καὶ διάδοσιν τῆς καλλιτεχνίας, συντελοῦσι τῷ ὄντι εἰς τὴν ἀληθῆ τοῦ ἔθνους πρόοδον· ὅθεν καὶ δημοσίᾳ σήμερον ἀναφέρω τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ὅπως πᾶς τις ἀποδώσῃ τὸν ὀφειλόμενον τῇ εὐεργεσίᾳ φόρον.

Χρονολογικῶς δὲ ἀπαριθμῶν τὰ δωρήματα, ὀφείλω νὰ ἐκφωνήσω πάλιν καὶ σήμερον ἐν πρώτοις μὲν τὸ ὄνομα τῆς Α. Μ. τοῦ φιλέλληνος βασιλέως τῶν δύο Σικελιῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ ὁμογενοῦς στρατηγοῦ Δημητρίου Λέκκα, ὅστις μαθὼν παρὰ τοῦ φιλομούσου καὶ εὐγενοῦς κυρίου Καρόλου Γαλλιάνη, ὑποπροξένου ἐνταῦθα τῆς Α. Μ. τῶν δύο Σικελιῶν, τὴν εἰς αὐτὸν ἐκφρασθεῖσαν τῆς σχολῆς ἐπιθυμίαν ἵνα ἔχῃ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἤδη ἀποσταλέντων μερῶν τοῦ ἐμμαγείου τοῦ Ἡρακλέους τοῦ Λύκωνος τοῦ λεγομένου τοῦ Φαρνεζίου, καὶ ὅτι καθυπεβλήθη παρ' αὐτοῦ πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν Κύριον Καράφαν ἡ αἴτησις αὕτη, συνέστησεν αὐτὴν θερμῶς πρὸς τὴν Σ. Κυβέρνησιν, ἥτις κατὰ βασιλικὴν διαταγὴν ἀπὸ 14 Ἰανουαρίου 1857 παρήγγειλε τὴν ἐκ νέου κατασκευὴν οὐχὶ ἁπλῶς τῶν ἐλλειπόντων μερῶν, ἀλλ' ὅλου τοῦ πρωτοτύπου. Διερχόμενος δὲ ἐγὼ πρό τινων μηνῶν διὰ Νεαπόλεως, ἐνόμισα χρέος μου ἵνα καὶ προσωπικῶς ἐκφράσω διὰ τοῦ στρατηγοῦ, ὡς γνωστοῦ μοι, πρὸς τὴν Σ. Κυβέρνησιν τῆς Νεαπόλεως τὴν εὐγνωμοσύνην ἁπάσης τῆς σχολῆς. Εὑρὼν δ' αὐτὸν διατηρήσαντα τὰ αὐτὰ ζωηρὰ αἰσθήματα ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὰ ὁποῖα καὶ ἄλλοτε ἐξέφρασέ μοι σπουδάζοντι ἐν Νεαπόλει, προσέθηκα, πρὸς ταῖς μεγάλαις εὐχαριστίαις, καὶ νέαν μεγαλειτέραν παράκλησιν περὶ τῆς συμπληρώσεως ὅλης τῆς συλλογῆς τῆς ὑπὸ τοῦ μεγαλοδώρου βασιλέως ἀποσταλῆς τῶν ἀγαλμάτων. Ἀκούσας δὲ εὐμενῶς τὴν αἴτησίν μου ὁ φιλόπατρις γέρων Ἠπειρώτης, ὕπαγε, εἶπέ μοι, εἰς τὸ μουσεῖον, ὕπαγε εἰς τὴν Πομπηΐαν, ἔκλεξον ὅσα ζητεῖς καὶ νομίζεις κατάλληλα εἰς τὴν σπουδὴν τῶν νέων μαθητῶν σου, καὶ δός μοι τὴν σημείωσιν· ἐλπίζω δὲ ὅτι δὲν θέλει μοὶ ἀρνηθῆ ταῦτα ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα εὐμενῶς φερομένη βασιλικὴ Κυβέρνησις. Συστηθεὶς δὲ εἰς τοὺς τῶν διαφόρων μουσείων ἐφόρους, καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἀρχιτέκτονας τῆς Πομπηΐας, εἰς οὓς ὀφείλω ἰδίαν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν πρὸς με φιλοφροσύνην αὐτῶν, ἔδωκα τῷ στρατηγῷ τὸν κατάλογον, καθ'

(1) Καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ ἀοίδιμος Ἄλλαν ἔγραφε· «Réduisez un artiste de génie à dormir dans un grenier sur un grabat, ne lui laissez que de l'eau à boire et des croûtes à ronger, vous l'irriterez, mais vous n'éteindrez pas son génie.»

7 Ἡ Κυρία Ἑλένη Νικοκλέους, καλλιγραφήματα.

8 Ἡ Κυρία Λουβίατα Ἄντητε, κέντημα ἐπὶ μετάξης διὰ τριχῶν.

9 Ἡ Κ. Ἐ. Ῥουσοπούλου, γυναικεῖον ἐργόχειρον.

10 Ἡ Κ. Ταρσίτζα Ῥουσοπούλου, ὁμοίως.

11 Ἡ Κ. Β. Μ. ὁμοίως.

12 Ὁ Κ. Βέρτ, λεύκωμα καὶ βιβλίον, κομψῶς δεδεμένον, καὶ ἄλλα βιβλιοδετικὰ ἔργα.

13 Ὁ Κ. Ἐμ. Τρύφωνος, δύο χρυσοκέντητα θυλάκια.

14 Ὁ Κ. Δ. Βογιατζάκης, θύσανον χρυσοκέντητον.

15 Ὁ Κ. Δ. Σιρμακήζης, χρυσοκέντητον ζωστῆρα.

16 Ὁ Κ. Πρωϊόπουλος, ἐκκλησιαστικὴν εἰκόνα.

17 Ὁ Κ. Π. Κομπότης, δύο πλοῖα.

18 Ὁ Κ. Στρατηγόπουλος, σχέδιον ὑδραντλίας.

(1) Montab. T. III. p. 506. «Réduisez un artiste de génie à dormir dans un grenier sur un grabat, ne lui laissez que de l'eau à boire et des croûtes à ronger, vous l'irriterez, mais vous n'éteindrez pas son génie.»

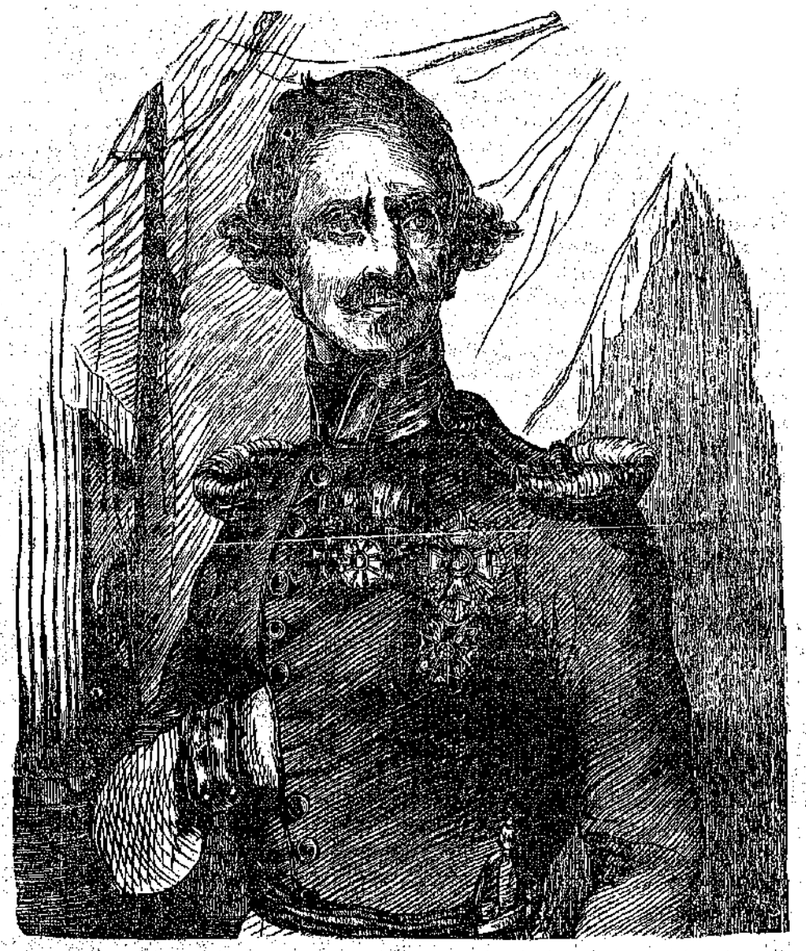

Δοδοβίκος πρώην Βασ. Βαυαρίας. Βραβεῖον Α'. τάξεως.

ὃν καὶ ἑτοιμάζονται πάντα τὰ ζητηθέντα ἀντίτυπα, καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατὰ τὴν παρὰ τοῦ κυρίου Γαλλιάνη ἐπισήμως δοθεῖσάν μοι εἴδησιν καὶ κατὰ τὴν ἐσχάτως πρὸς ἐμὲ ἐπιστολὴν τοῦ γενναίου στρατηγοῦ (1) φθάνουσιν εἰς Ἀθήνας. Οὕτω δὲ συμπληροῦται ἅπασα ἡ συλλογὴ τῶν ἐν Νεαπόλει ἐκλεκτῶν ἀριστουργημάτων, καὶ μετὰ τοσούτους αἰῶνας τὸ ἔργον τοῦ Ἀθηναίου Λύκωνος ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτὸ πατρίδα, ὅπου ἡ ἐπ' αὐτοῦ σπουδὴ εἴθε νὰ χρησιμεύσῃ εἰς μόρφωσιν νέου ἄλλου Λύκωνος. Ἐν δὲ τῇ Μασσαλίᾳ εὗρον εὕρημα ὄντως πολύτιμον καὶ ἀνεκτίμητον εἰς τὴν μέλλουσαν νέαν εἰκονολογίαν τῶν ἐνδόξων τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἀνδρῶν, τὸ μόνον σωζόμενον πιστὸν πρωτότυπον ἐκμαγεῖον τῆς προτομῆς τοῦ ἀοιδίμου Ἀδαμαντίου Κοραῆ, πλασθείσης ἐκ γύψου ἐπὶ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ. Τὸ πρωτότυπον τοῦτο ἄγνωστον μέχρι τοῦδε εἰς τὸν Ἕλληνα, ἐφύλαττε παρ' ἑαυτῷ μετ' ἄλλων πολυτίμων χειρογράφων τοῦ αὐτοῦ περικλεοῦς ἀνδρός, ὁ ἐν Μασσαλίᾳ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης κύριος Καλλίνικος Κρεατσούλης, ὅστις ἀκραιφνῆ φιλοπατρίας αἰσθήματα τρέφων πρὸς τὴν Ἑλλάδα, εὐγενῶς παρεχώρησέ μοι αὐτὸ κατ' αἴτησίν μου· ἐφ' ᾧ καὶ ἀπολαμβάνει οὐχὶ

(1) . . . Però la mia testa ed il mio cuore sono stati e sono per la Grecia. Seguita tuttora il travaglio dei Gessi, e Sua Eccelenza il Principe di Bisignano che n'ebbe l'incarico dal Re si da tutta la premura· spero dopo qualche altro pajo di mesi essere nel caso di spedirli, mentre le casse già son pronte.

DEMETRIO LECCA.

14 Novembre, 1857.

μόνον τοῦ σχολείου, ἀλλὰ καὶ ἁπάντων τῶν φιλομούσων Ἑλλήνων τὴν εὐγνωμοσύνην. Χάρις δὲ ὀφείλεται προσέτι οὐ μικρὰ καὶ πρὸς τὸ ἀληθὲς τέκνον τῆς Ἑλλάδος, τὸν κύριον Ν. Τσιγαρᾶν, δι' ἣν κατέβαλεν ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα περὶ τῆς ἀσφαλοῦς εἰς Ἀθήνας ἐπιστολῆς τοῦ προσενεχθέντος δωρήματος. Καὶ οὕτω λοιπόν, ἂν ὁ ἀληθῶς μέγας πολίτης τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἔνδοξος Κοραῆς, ὁ τοσοῦτον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος μοχθήσας, δὲν ἐδυνήθη νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτήν, ἐλευθέραν γενομένην, ἀλλὰ σήμερον τὸ ἴνδαλμα αὐτοῦ ἐναποτίθεται ἐν τῷ ναῷ τούτῳ τῶν τεχνῶν. Εὐχῆς δ' ἔργον ἤθελεν εἶσθαι ἂν παρηγγέλλετο ἀντίτυπος ἐκ μαρμάρου προτομή, ἢ ὁ ἀνδριὰς αὐτοῦ, ἵνα κατατεθῇ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἢ καὶ ἀλλαχοῦ εἰς ἴδιον δωμάτιον μετὰ τῶν χειρογράφων καὶ συγγραμμάτων αὐτοῦ. Τότε ἠθέλομεν ἔχει καὶ ἐκ τῶν νέων ἡμετέρων γλυπτῶν ὁμοιότατον τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ, καὶ οὐχὶ οἷον τανῦν βλέπομεν αὐτὸ ἐκ λιθογραφιῶν, καὶ μᾶλλον κατὰ φαντασίαν.

Ὁ σοφὸς ἐν Λονδίνῳ φιλέλλην γέρων ἀρχιτέκτων Θωμᾶς Λεβερτὼν Δόναλσων (Thomas Leverton Donalson), καθηγητὴς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Λονδίνου, ὁ περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐδωρήσατο εἰς τὸ σχολεῖον τὰ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθέντα ἀρχιτεκτονικὰ ἀξιώματα, καὶ θεωρήματα (1), ἐπιγράψας εἰς τὴν προμετωπίδα τῆς βίβλου τὰ ἑξῆς: *Τῇ ἐν Ἀθήναις σχολῇ τῶν καλῶν τεχνῶν μικρὸν δῶρον μαθητοῦ, σπουδάσαντος ἐπὶ τῶν σεβαστῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως τοῦ Ἱκτίνου, ὁ συγγραφεύς.*

Ὡσαύτως καὶ ὁ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διάσημος ἀρχιτέκτων Ὄββενος Ἰωνᾶς (Owen Jones), ὁ ἰδίως γνωστὸς εἰς τὸν ἀρχιτεκτονικὸν κόσμον διὰ τὸ ἀξιολογώτατον σύγγραμμα αὐτοῦ περὶ τοῦ ἐν Ἱσπανίᾳ παλατίου Ἀλάμπρας καὶ τῆς ἐν Λονδίνῳ λαμπρᾶς φιλαρμονικῆς αἰθούσης, ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιτεκτονηθείσης, μαθὼν παρ' ἐμοῦ μετὰ μεγάλης χαρᾶς τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἐν Ἀθήναις τούτου σχολείου τῶν τεχνῶν, ἐδωρήσατο αὐτῷ, ὑπὸ ἀγνοῦ φιλελληνικοῦ αἰσθήματος κινούμενος, τὸ βαρύτιμον αὐτοῦ νεωστὶ ἐκδοθὲν σύγγραμμα, πολυτελέστατα δεδεμένον, τὴν *γραμματικὴν τῶν ἀρχαίων κοσμημάτων* (2).

Ὁ δὲ ἐν Παρισίοις ἀρχιτέκτων τοῦ Πανθέου, καθηγητὴς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ ἐπιθεωρητὴς τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἀρχαίων ἱστορικῶν μνημείων, Κώνστας Δουφεὺς (Costant-Dufeux), πρὸς ταῖς ἄλλαις ὑπηρεσίαις ἃς παρέχει εἰς τὴν ἡμετέραν σχολὴν χάριν τῆς προόδου τῆς νεοελληνικῆς τέχνης, ἐδωρήσατο νομισματόσημον τοῦ ὑπ' αὐτοῦ σχεδιασθέντος μνημείου τοῦ Γάλλου ναυάρχου Δουμόνδου Δουρβίλου μετὰ τῶν χαλκογραφιῶν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ γραμματεὺς τῆς ἐν Λονδίνῳ σχολῆς τῶν τεχνῶν καὶ τοῦ μουσείου ἐν Σουθ-Κενσιγκτῶνι Ἑβρῖκος Κόλης (Henry Cole), καὶ ὁ φιλοφρόνως φιλοξενήσας με ἔφορος Φίλιππος Κονλίφος Ὄββενος (Philip Cunliffe Owen) ἐδωρήσαντο ἅπαντας τοὺς κανονισμοὺς, διατάξεις διαγωνισμῶν καὶ καταλόγους διαφόρων συλλογῶν τοῦ πολυτίμου τούτου νεοσυστάτου μεγάλου σχολείου τῶν τεχνῶν· ὅπερ διὰ τὸν φιλελεύθερον αὐτοῦ ὀργανισμὸν καὶ τὴν καλῶς ἐννοουμένην διδασκαλίαν, στηριζομένην ἐπὶ τῆς ἐμμίλλης, οὐχὶ μόνον θέλει συντελέσει εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ μᾶλλον ἐπικρατοῦντος φορτικοῦ ῥυθμοῦ τῆς καλλιτεχνίας ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀλλὰ θέλει διαδώσει ἀπανταχοῦ διὰ τῶν καλῶν βιομηχανημάτων αὐτῆς τὸ ἀληθὲς αἴσθημα τοῦ καλοῦ.

Πρὸς τούτοις δὲ γνωστοποιῶ ἐπισήμως καὶ τὸ πρὸ ἡμερῶν γενόμενον δώρημα τοῦ ἐν Παρισίοις τανῦν διατρίβοντος Δ. Ὑψηλάντου, ὅστις πληροφορηθεὶς περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἐλλείψεως τῶν Ἑλληνικῶν ἀριστουργημάτων, ἄνευ τῶν ὁποίων δυσκόλως δύναταί τις νὰ προόδῃ καὶ ἐν βῆμα εἰς τὰ πρόσω ἐν τῇ τέχνῃ, ἔπεμψεν ἰδίαις δαπάναις τὴν ὑπὸ Ἀχιλλέως Κόλλα (1) συλλογὴν τριάκοντα καὶ τριῶν ἐκ τῶν περιφημοτέρων ἀγαλμάτων ἐκ γύψου (2), προσφέ-

(1) Achille Collas, inventeur, réduction mathématique grande Médaille d'honneur, à Paris 1855.

(2) Εἶναι δὲ ταῦτα·

1. Σύμπλεγμα Λακόοντος (Lacoon) ἐκ τοῦ ἐν Βατικανῷ τῆς Ῥώμης μουσείου κατὰ τὰ 2/5.
2. Ἀπόλλων ὁ Καλλίνικος (ὁ τοῦ Βελβεδέρε) Apollon du Belvedere, ὁμοίως.
3. Ἄρτεμις ἀγροτέρα (Diane à la biche) ἐν Λουβάρῳ (Louvre) τῶν Παρισίων μουσείου κατὰ 2/5.
4. Ἄρτεμις ἡ νύμφη τῆς Ἀρτέμιδος (ἐκ Γαβίων) Diane de Gabie, ὁμοίως ἐν Παρισίοις κατὰ 2/5
5. Ἀφροδίτη ἡ ἐκ Μήλου (Venus de Milo) ἐν Παρισίοις. ὁμ.
6. Ἀφροδίτη ἀναδυομένη (τῶν Μεδίκων) (Venus de Medicis) ἐκ τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ μουσείου. ὁμ.
7. Ἀφροδίτη ὡς ἐν λουτρῷ (τοῦ Καπιτωλίου) (Venus de Capitole) ἐκ τοῦ ἐν τῇ Καπιτωλίῳ τῆς Ῥώμης μουσείου.
8. Ἀφροδίτη Γενετυλλὶς (Genetrix) ἐν Λουβάρῳ τῶν Παρισίων μουσείου.
9. Ἀφροδίτη ἐγκλάζουσα (Venus accroupie) ἐν Βατικανῷ.
10. Ἀφροδίτη Νικήτρια ἐξ Ἀρελάτης (Venus d' Arles) ἐν Παρισίοις.
11. Ἀμαζὼν (Amazone) ἐν Ῥώμῃ.
12. Πολύμνια (Polymnie) ἐν Παρισίοις.
13. Εὐτέρπη (Euterpe) ἐν Παρισίοις κατὰ 9/10.
14. Ἰουνία νεᾶνις (Junie) ἐν Παρισίοις κατὰ 2/5.
15. Σιληνὸς (Silene ou Bacchus) ἐν Παρισίοις.
16. Γερμανικὸς (Germanicus) ἐν Παρισίοις.
17. Παλαιστὴς ὀνήσκων (Gladiateur mourant) ἐν Παρισίοις.
18. Ἀπόλλων ὁ σαυροκτόνος (Apollon sauroctone) ἐν Παρισίοις.
19. Σάτυρος ἀναπαυόμενος, (Faune en repos) ἐν Ῥώμῃ.
20. Παλαιστὴς ἐκ τῶν τοῦ Βουργεσίου (Gladiateur Borghese) ἐν Παρισίοις.
21. Σάτυρος αὐλῶν (Faune flûteur) ἐν Παρισίοις.
22. Ὁ δαίμων τῆς Ἱκεσίας (Genie adorant) ἐν Παρισίοις.

(1) Architectural Maximes and Theorems by Thomas Leverton Donalson M. B. I. A. Professor of architecture in University college, London, Correspondent of the Royal institute of France and member of the Academies of Rome, Naples, Florence, Venice, Milan, Parma, Vicenza, Vienna, of the Royal Belgian Academy, of the comité Historique des Arts, et monuments, and of the société libre des beaux-Arts at Paris. London 1847.

(2) The grammare of ornament by Owen Jones illustrated by examples from various style of ornament. London 1856.

ρων τὸ ἐπωφελέστατον τοῦτο δῶρον εἰς τὸ ἡμέτερον Πολυτεχνεῖον χάριν τῶν ἐν αὐτῷ μαθητευόντων (1). Ὅθεν τὰ ἀριστουργήματα τῶν προγόνων ἡμῶν τὰ πλεῖστα ἄγνωστα ἐνταῦθα μέχρι τοῦδε, ἐπανέρχονται σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, μειωθέντα μὲν ἀναλόγως, ἀλλ' ἱκανὰ ὥστε νὰ παρορμήσωσι τὸν ζῆλον πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῆς ἐγχωρίου τέχνης. Προσφέρει δὲ αὐτὰ τοῦ πρωταθλητοῦ τῆς ἡμετέρας παλλιγγενεσίας εὐγενὴς γόνος, οὗτινος τὸ ὄνομα θέλει ἀναγράψει τὸ σχολεῖον ὑπ' εὐγνωμοσύνης ἐν τοῖς εὐεργέταις αὐτοῦ.

Ὁ δὲ ἐν Παρισίοις ἐπιτετραμμένος τὰς Ἑλληνικὰς ὑποθέσεις Κυρ. Φωκίων Ῥόκ. προσήνεγκεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ σχολείου δύο μικρὰ πονήματα περὶ γεωργικῆς τοῦ Λύγρύστου Ζουρδιέρου. Προσέτι δὲ ὀφείλομεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ σχολείου εἰς τὸν Κ. Α. Ῥουσόπουλον, καθηγητὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅστις ἐπὶ δύο ἔτη ἀνεπλήρωσε τὴν ἔλειψιν μαθήματος ἀναγκαίου τῆς φοιτώσης κατὰ κυριακὰς εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον, διδάξας ἀμισθὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν ἀρχαιολογίαν.

Καὶ ὅσοι μὲν φιλότεχνοι ὁμογενεῖς καὶ ἀλλογενεῖς κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι, ὑποστηρίξαντες τὸ Πολυτεχνεῖον, οὗτοί εἰσιν, καὶ τοιαῦτα τὰ ἔργα καὶ φιλοδωρήματα αὐτῶν, δι' ὧν μετὰ χαρᾶς βλέπομεν ὅτι ἐπέρχεται ὁσημέραι ἡ πρέπουσα αὔξησις καὶ ὁ ἀπαιτούμενος καταρτισμὸς τῶν ἐν αὐτῷ διαφόρων καὶ ποικίλων τῆς τέχνης συλλογῶν· ἡ δὲ Σ. Κυβέρνησις κηδομένη τῆς προόδου τῶν ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ τούτῳ σπουδαζόντων, ἀνήγειρε, κατ' αὐτὴν ἡμετέραν, ἰδίαν μεγάλην αἴθουσαν, ἐν ᾗ σήμερον φαίνονται ἐκτεθειμένα πάντα τὰ ἔργα τῆς ἑλληνικῆς εὐφυΐας. Ποιοιοῦτος δὲ εἰς τὴν σύντονον αὐτῆς πρόνοιαν καὶ φροντίδα περὶ τῆς ἀληθοῦς τῶν τεχνῶν προαγωγῆς, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι εὐμενῶς θέλει ἀποβλέψει πρὸς τὴν θεραπείαν καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ σχολείου ἀναγκῶν, περὶ ὧν, τὸ ἡμέτερον καθῆκον ἐκπληροῦντες, καὶ ἄλλοτε ἐλαλήσαμεν ἐνταῦθα. Ἐκ τούτων κατεπείγει μάλιστα ἡ ἐπισκευὴ τῆς κατεδαφισθείσης πέρυσιν αἰθούσης, ἐν ᾗ εἰργάζοντο οἱ μαθηταὶ τῆς γυμνογραφίας. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀμελη θῇ καὶ ἡ διὰ κακτικοῦ διαγωνισμοῦ εἰς Ῥώμην ἀποστολὴ τῶν νέων, τῶν ἀποπερατωσάντων ἐνταῦθα τὴν σπουδὴν αὐτῶν, ἵνα συμπληρωθῇ οὕτω τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Κοντοσταυλείου διαγωνισμοῦ. Ὡσαύτως προσδιοριστέον καὶ χρηματικόν τι ποσὸν πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς μουσικῆς, ἥτις ὡς γνωστὸν, οὐχὶ μόνον παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν ἐνομίζετο ἀναγκαία εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν παίδων, ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον πανταχοῦ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως προστατεύεται καὶ ἐμψυχοῦται. Ἐπειδὴ λόγος γίνεται περὶ μεταρρυθμίσεως καὶ κανονισμοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ἐπειδὴ παρεδέχθημεν τὸ θέατρον, πρέπει νὰ προετοιμάσωμεν κατὰ μικρὸν καὶ μορφώσωμεν τὴν ἐθνικὴν μουσικήν, ἥτις βεβαίως δὲν δύναται νὰ προοδεύσῃ διὰ τῶν ἰδιωτικῶν κλειδοκυμβάλων, ἀλλὰ διὰ τῆς παρὰ τῷ πλήθει παραδοχῆς αὐτῆς. Ἀναγκαῖον φαίνεται προσέτι νὰ δοθῇ μικρὰ ἀμοιβὴ πρὸς βράβευσιν τῶν ἐκτιθέντων τὰ ἐκυτῶν ἔργα τεχνιτῶν, ὡς γίνεται καὶ ἀλλαχοῦ· διότι οὕτως ὑποθάλπεται ἡ ἅμιλλα, καὶ δίδεται συνδρομή τις εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν καταβαλλομένην δαπάνην πρὸς ἐπεξεργασίαν τῶν ἔργων· ἄλλως ἄνευ ἀμοιβῆς τινος κατὰ μικρὸν θέλει ἐκλείψει ὁ ζῆλος οὗτος τῶν ἐκθετῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ χηρεύουσα θέσις τοῦ διδασκάλου τῆς ζωγραφικῆς ἀναγκαῖον νὰ πληρωθῇ ταχέως, διότι ἡ ἐπ' ἀόριστον χρόνον ἀναβολὴ φέρει μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν πρόοδον τοῦ σχολείου. Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ τῆς θεραπείας τῶν ὑπαρχουσῶν τούτων ἀναγκῶν πρὸς βελτίωσιν καὶ πρόοδον τῶν τεχνῶν ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ σχολείου τούτου, θεωρῶν ἐμαυτὸν ὑπεύθυνον τῆς διαπιστευθείσης μοι διευθύνσεως αὐτοῦ, καὶ ὑποχρεούμενον συνάμα ὑπὸ τοῦ ὅρκου, ὃν κατὰ πρῶτον ἔδωκα πρὸς τὸν ἀρχιτεκτονικὸν σύλλογον, ἵνα συντελέσω πάσης δυνάμεσι πρὸς διάδοσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς πολιτικῆς, τῆς ὠφελιμωτάτης ταύτης τέχνης, νομίζω τὸν ναὸν τοῦτον τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς τόπον κατάλληλον ἵνα εἴπω σήμερον ὀλίγα τινὰ ὑπὲρ αὐτῆς, θαρρῶν μάλιστα ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, ἥτις εὐμενῆ παρέχει ἀκρόασιν εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πρόοδον καὶ δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἡ ἀρχιτεκτονική, κατὰ τὸν παραδεδεγμένον ὁρισμόν, λογίζεται ὡς ἡ ἀρχὴ καὶ κρηπὶς ἁπασῶν τῶν τεχνῶν, ἢ ὡς ἡ προεξάρχουσα τούτων καὶ διευθύντρια (1). ὅθεν καὶ εἰς ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τέχνη μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας καὶ προστασίας προήχθη. Ὁ σοφὸς Μίλιτίας λέγει περὶ αὐτῆς ὅτι καθόλου θεωρουμένη, εἶναι ἡ βιωφελεστέρα τῶν ἄλλων ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν, τὴν οἰκονομίαν τὴν τέρψιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους (1). Τοιαύτη λοιπὸν τέχνη, οὕτω συντελεστικὴ εἰς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν τῶν ἐθνῶν, ἀπαιτεῖ δικαίως τὴν ἄμεσον τῶν σοφῶν κυβερνήσεων προστασίαν. Καὶ τοι κατ' ἀρχὰς ἁπλουστάτη, διὰ τὴν πρόοδον ὅμως τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἐξ ἀνάγκης διηρέθη καὶ ὑποδιηρέθη εἰς πολλοὺς κλάδους, οἵτινες, εἰ καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κορμοῦ, ἀλλὰ διαφέρουσιν ἀλλήλων τοσοῦτον, ὥστε τὴν σήμερον οἱ κλάδοι αὐτῆς πανταχοῦ ὡς ἴδιαι τέχναι λογίζονται καὶ ὅλως ἀλλήλων διάφοροι. Καὶ πρῶτος μὲν κλάδος τοῦ μεγάλου τούτου κορμοῦ θεωρεῖται ὅτι εἶναι ἡ πολιτικὴ ἀρχιτεκτονική, ἡ ἡ ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς τέχνη τοῦ πρέποντος καὶ τοῦ καλοῦ (2), ἀσχολουμένη περὶ τὴν καλὴν μόρφωσιν τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐν αὐταῖς οἰκοδομημάτων, πραγματευομένη ἰδίως περὶ τὴν συμμετρίαν, τὴν εὐρυθμίαν, τὸν κόσμον, τὴν διάθεσιν καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐν γένει αὐτῶν.

Ὡς δεύτερος κλάδος εἶναι ἡ ἀσχολουμένη περὶ τὴν διοχέτευσιν καὶ διανομὴν τῶν ὑδάτων, κατασκευὴν ὁδῶν καὶ γεφυρῶν, ἀποξήρανσιν ἑλῶν, κατασκευὴν λιμένων καὶ φάρων. Ὅθεν καὶ ἰδίως ὁ κλάδος οὗτος λέγεται ὑδραυλικὴ ἀρχιτεκτονική, ἡ παρὰ τῆς Γαλλίοις architecture des ponts et chaussées. Ὁ δὲ τρίτος κλάδος, ἡ στρατιωτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ ἢ πολεμική, πραγματευομένη ἰδίως περὶ ὀχυρώσεως τῶν πόλεων, ἀνεγέρσεως φρουρίων καὶ καταστροφῆς αὐτῶν ἐν καιρῷ πολέμου. Τέταρτος δὲ κλάδος εἶναι ἡ ναυτικὴ ἀρχιτεκτονική, ἔργον ἔχουσα τὴν κατασκευὴν πλοίων παντὸς εἴδους. Τελευταῖος δὲ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν βιοτεχνικῶν ἐργαστηρίων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων μηχανῶν, ὅθεν καὶ ἰδίως μηχανικὴ ἢ βιοτεχνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ καλεῖται. Ἀλλὰ πασῶν τούτων ὡς ἡ ἀρχὴ καὶ βάσις θεωρεῖται κυρίως ἡ πολιτικὴ ἀρχιτεκτονική· ἄνευ αὐτῆς ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ ἐγκατάστασις καὶ πρόοδος καὶ τῶν ἄλλων ὡραίων τεχνῶν τῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς, αἵτινες συν αὐτῇ ὡς τρεῖς ἀχώριστοι λογιζόμεναι ἀδελφαί, συντελοῦσιν ὁμοῦ εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ τῶν λοιπῶν χειρουργικῶν ἤτοι δημιουργικῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἐλαχίστων (3). Ὅπου καλλιεργεῖται ἡ πολιτικὴ ἀρχιτεκτονική, λέγει ὁ Ἀπούζιος, ἐκεῖ ἐξ ἀνάγκης μορφοῦνται πρεπόντως καὶ ἅπασαι αἱ λοιπαὶ ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτώμεναι τέχναι (1). Ἀλλ' ὅμως περὶ ταύτης τῆς τοσοῦτον ἀναγκαίας τέχνης, ὀλίγη μέχρι τοῦδε ἐλήφθη πρόνοια ἐν Ἑλλάδι, ὅπου πόλεις ὅλως νέαι ἐκ θεμελίων κτίζονται, καὶ πολλαὶ οἰκοδομαὶ πρὸς μόρφωσιν καὶ καλλωπισμὸν τῶν πάλαι ποτὲ περικλεῶν Ἀθηνῶν πάλιν μέλλουσι νὰ ἀνεγερθῶσι. Πλουτεῖ μὲν ἤδη ἡ Ἑλλὰς ἐπιστημόνων ἰατρῶν καὶ νομικῶν καὶ ἄλλων πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, σπανίζει ὅμως ἐπιστημόνων πολιτικῶν ἀρχιτεκτόνων, καὶ χρήζει εἰσέτι τῆς συνδρομῆς τῶν τοιούτων ἀλλοδαπῶν· διότι καὶ τῶν μαθηματικῶν ἡ πλήρης διδασκαλία ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ παρημελήθη, καὶ ἡ θεωρία τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀπόρροια ἐν μέρει αὐτῶν, καὶ τοι, διδασκομένης τῆς ἀρχαιολογίας, ἐλλείπει. Ἡ δὲ σπάνις τῶν ἐγχωρίων πολιτικῶν ἀρχιτεκτόνων ἐπὶ τοσοῦτον καθ' ἑκάστην ἐπαισθητοτέρα ἀναδεικνύεται, ὥστε καὶ εἰς τὸ σχεδίασμα καὶ τὴν καλὴν διεξαγωγὴν καὶ αὐτῶν τῶν παραπηγμάτων, τῶν καθιδρυθέντων κατὰ τὴν παρελθοῦσαν πανήγυριν τῆς βασιλικῆς εἰκοσιπενταετηρίδος, προσεκλήθη ἀλλοδαπὸς ἀρχιτέκτων, καὶ τὰ πολυδάπανα καὶ κύρια μέχρι τοῦδε οἰκοδομήματα ἐσχεδιάσθησαν ὑπὸ ἀλλοδαπῶν, φέροντα ἀλλοδαπὴν στολήν, ὅθεν οὐδένα ἐγχώριον χαρακτῆρα δύναται ἡ ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς τέχνης νὰ χαράξῃ ἐπ' αὐτῶν, οὐδὲ ἴδιον τύπον τῆς νεοελληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς νὰ καθιερώσῃ, οὐδὲ τὴν πρὸς τὰς τέχνας διανοητικὴν ῥοπὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ ὁρίσῃ. Ἐκ δὲ τούτου μάλιστα ἄδικον συμπέρασμα ὁ ἱστοριογράφος τῆς τέχνης ἤθελε συνάξει, ὅτι ὁ λαός, ὅστις τὸ πάλαι ἐκανόνισε καὶ ἐμόρφωσε τὴν ὅλην τέχνην, τὴν σήμερον ὅλως ἀδιάφορος πρὸς τὸν ἀρχιγόνον αὐτῆς κλάδον φαίνεται.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀπαιτεῖ ἰσχυρὰν καὶ ἐπίμονον ἐγχώριον καλλιέργειαν, διηνεκῆ ἐπιστασίαν καὶ ἐπιμέλειαν, ἀρχὰς ὑγιεῖς καὶ σπουδὴν σύντονον καὶ πολυχρόνιον. Προσέτι δὲ μεγάλας, συνεχεῖς καὶ εὐτυχεῖς περιστάσεις, ἵνα ἀποκατασταθῇ ἐθνικὴ καὶ μεγάλη, ὥστε τὰ ἀνεγειρόμενα ἐθνικὰ μνημεῖα νὰ ἐκφράζωσι τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν διανοητικὴν κατάστασιν τοῦ λαοῦ, ὑφ' οὗ ἀνεγείρονται, καὶ νὰ χαρακτηρίζωσι τὸ φρόνημα αὐτοῦ, ἄλλως ἀποκαθίσταται μισθωτὴ καὶ κεχαυνωμένη. Διὸ καὶ οἱονδήποτε λεῖψανον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, εἰ καὶ μικρόν, ὁρίζει οὐχὶ μόνον τὸ ἔθνος ἐφ' οὗ ἀνηγέρθη, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐποχήν, καὶ τὸ φρόνημα αὐτοῦ παριστᾷ, καὶ τὴν ἀκμὴν ἢ τὴν παρακμὴν αὐτοῦ ἐκφράζει. Ἵστανται ἀπέναντι ἡμῶν δύο μεγάλα ἐρείπια ἀρκούντως μαρτυροῦντα διὰ τῆς τέχνης τὸ Ἑλληνικὸν φρόνημα δύο διαφόρων αἰώνων. Ἐκεῖ μὲν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ὁ γεραρὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς Παρθενών, ἀρχιτεκτονηθεὶς μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τοῦ

(1) Vitruv. L. I. C. I. Architectura est scientia pluribus disciplinis, et variis eruditionibus ornata, cujus judicio probantur omnia, quæ ab ceteris artibus perficiuntur, operas

(1) Milizia. Princ. di Archit. Civil. Tom. I. P. 11. 13. L' architettura presa in tutta questa sua estensione è l'arte più interessante per la conservazione, per la comodità, per le delizie, e per la grandezza del genere umano . . . Un arte sì strumentale della felicità umana, esige naturalmente la protezione, e incoraggiamento de' savii Principi.

(2) Reynaud. Arch. Linet. des convenances et du beau dans les constructions.

(3) Miliz. Princ. di Arch. Civil. P. 13. Quando l'architettura è ben incoraggiata, la pittura, la scultura, l'incisione, il giardinaggio e tutte le altre arti decorativo, che senza di essa non possono sussistere, fioriscono à volo; e queste poi influiscono moltissimo nelle manifatture, e nelle più minute produzioni mecaniche.

(1) Apuzzo Consideraz. archit. Tom. I. P. 39. È dunque oltramodo necessario che in quella città medesima dove si formano gli architetti, gli ottimi artefici subalterni eziandio si faciano.

23. Ὁ ἀκίρων τοῦ ὕπνου ἢ τοῦ θανάτου (Genie du repos éternel) ἐν Παρισίοις κατὰ 2/3.

24. Παῖς ἀποσπῶν κέντρον ἀπὸ τοῦ ποδὸς (Tireur d'épine)

25. Παῖς παίζων μετὰ χηνὸς (Enfant à l'oie) ὁμοίως κατὰ 2/5.

26. Ἡ ἀστραγαλίζουσα (Joueuse d'osselets) ἐν Βερολίνῳ. ὁμ.

27. Δημήτηρ ὀρθία (Córès debout) ἐν Ῥώμῃ. ὁμ.

28. Ἀριστείδης (Aristide) ἐν Νεαπόλει.

29. Σοφοκλῆς (Sophocle) ἐν Ῥώμῃ.

30. Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης (Castor et Polux) ἐν Ἱσπανίᾳ.

31. Ἰάσων (Jason dit Cincinatus) ἐν Παρισίοις.

32. Παλαιστῶν σύμπλεγμα (Lutteurs, groupe), ἐν Φλωρεντίᾳ.

(1) Καθ' ἃ προηγουμένως ἀνήγγειλα εἰς ὑμᾶς, ἐξαπέστειλα σήμερον διὰ τοῦ γαλλικοῦ ἀτμοπλοίου τὴν συλλογὴν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης (Collection Collas) ἀπευθύνας αὐτὴν εἰς τὸ ὄνομά σας.

Ἔχομαι ὅτι τὰ ἀγάλματα ταῦτα νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν πρόοδον τῶν νέων Ἑλλήνων τεχνιτῶν, τῶν ὁποίων μετὰ πόσου ζήλου καὶ ταχύτητος ἐξιστορήσατε τὰς σπουδάς, καὶ ἵνα κοινῇ συνεργείᾳ μετακαλέσητε καὶ αὖθις τὴν τέχνην εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἑστίαν, τὴν φίλην ἡμῶν πατρίδα.

Δεχθῆτε κλ.

Ἐν Παρισίοις, τῇ 1 Ἀπριλίου 1856.

ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

Ἀθηναίου Ἰκτίνου, ἐκφράζων τὴν λαμπρὰν καὶ ἔνδοξον ἐποχὴν τοῦ μεγαλεπηβόλου καὶ φιλοτέχνου Περικλέους· ἐκεῖ δὲ κάτω παρὰ τὸν Ἰλισσόν, ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, μέγας μὲν καὶ αὐτὸς καὶ τὸν κόσμον κομπώδης, ἀλλὰ τὴν τέχνην ψυχρός, μετοικοδομηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κοσουτίου ῥωμαίου ἀρχιτέκτονος, χαρακτηρίζων δεόντως διὰ τὸν ζηνίζοντα ἤδη ῥυθμὸν τῶν τε δολίων κατακτητῶν τὴν κυριαρχίαν, καὶ τῶν κεχαυνωμένων ἤδη Ἑλλήνων τὴν δουλοπρεπῆ κολακείαν καὶ μαλθακότητα (1).

Καὶ ἐὰν δὲ προβῶ περαιτέρω ἀναφέρων καὶ ἕτερα μνημεῖα μέχρι τῆς ἀθλιωτέρας ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν θέλουσιν, εὑρεθῇ ἱκανὰ μαρτυροῦντα ἐκ πρώτης ὄψεως διὰ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἁρμονίας τὴν παρακμάζουσαν κατάστασιν τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ τὴν προσεγγίζουσαν τῶν ἀνεγειρόντων αὐτὰ δουλείον. Περὶ τοιαύτης λοιπὸν ἀρχεγόνου τέχνης, ἥτις ἕνεκα τῶν διακλαδώσεων αὐτῆς καὶ ἐφαρμογῶν, δικαίως κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις (2), καὶ φάρος φωτοδόλος ὅλων τῶν λοιπῶν τεχνῶν θεωρεῖται, μεθ' ὧν ἀναφαίνεται ὡς ἡ κυρία ἔκφρασις τῶν δικονητικῶν δυνάμεων ἑκάστου ἔθνους, ὑφ' οὗ καλλιεργεῖται, χαρακτηρίζουσα τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου αὐτοῦ, ἀνάγκη, καὶ ἀνάγκη μεγάλη ἵνα γείνῃ φροντὶς καὶ παρ' ἡμῖν ὅπως μόστ φωθῶσι πολιτικοὶ ἐπιστήμονες ἀρχιτέκτονες, οἵτινες ἐλεύθερον ἔχοντες τὸ στάδιον καὶ προστατευόμενοι, δύνανται νὰ λάβωσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὸν πρέποντα βαθμὸν ἰσότιμον τοῦ τῶν ἰατρῶν καὶ νομικῶν; τὸν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων ἐθνῶν ἀπονεμόμενον, καὶ ἰδίως τύχωσι, μάλιστα τῆς ὑπὸ τῶν προπατόρων ἡμῶν διδομένης τοῖς ἀρχιτέκτοσιν ἀξίας (1), διότι, νομίζω, τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν εὔκλειαν καὶ δόξαν τῆς ἡμετέρας πατρίδος ἡ μόρφωσις τῆς ὅλως ἐγχωρίου πολιτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς στηριζομένης ἐπὶ τοιούτων ἑδραίων βάσεων, ἤγουν διὰ τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκομένων θεωρητικῶν μαθημάτων (2) καὶ διὰ τῶν ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ ἐφαρμογῶν, ἰδίως στηριζομένων, ἐπὶ τῆς μελέτης καὶ σπουδῆς τῶν ἡμετέρων ἀρχαίων μνημείων, τὰ ὁποῖα δὲν ἔπαυσαν νὰ θεωρῶνται ὡς τὸ πρωτότυπον πάντων τῶν ῥυθμῶν τῆς τῶν νεωτέρων ἀρχιτεκτονικῆς, ὁπωσδήποτε μετημφιεσμένη καὶ ἂν παρίσταται (3).

Ταῦτα λέγων σήμερον ὑπὲρ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, νομίζω ὅτι ἐκπληρῶ, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, τὸ ὀφειλόμενον χρέος μου πρὸς τὴν τέχνην, τὴν ὁποίαν πᾶς Ἕλλην ὀφείλει νὰ θεωρῇ ὡς ἰδίαν κληρονομίαν, καὶ ὅλαις δυνάμεσι νὰ συνεργῇ εἰς τὴν ταύτης ἀποκατάστασιν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῆς ἑστίᾳ πρὸς δόξαν τῆς ἡμετέρας παλλιγγενεσίας καὶ βεβαιοτέραν ἀπόδειξιν τῆς διαφιλονεικουμένης εὐγενοῦς ἡμῶν καταγωγῆς. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀποθαρρυνώμεθα πρὸς τὰς ἀναφαινομένας πολλὰς δυσχερείας, καλῶς γινώσκοντες ὅτι οἱ ὠφελιμώτεροι θεσμοὶ εἶναι τοῦ μακροῦ χρόνου ἔργον· προβαίνουσιν οὗτοι εἰς τελειοποίησιν κατὰ μικρόν, καὶ τότε μάλιστα ἐλπίζεται ἡ βεβαία πρόοδος καὶ παραδοχὴ αὐτῶν, ὅταν ἀναφαίνωνται τὰ ἐλαττώματα καὶ αἱ ἐλλείψεις.

Ἡ ἀναισθησία ἀπελπίζει τὸν ἰατρόν, ἀλλ' οὐχὶ οἱ πόνοι καὶ αἱ κραυγαὶ τοῦ νοσοῦντος. Τὸ δύσκολον διήλθομεν ἤδη. Τὰ ἐκτιθέμενα ταῦτα ἔργα μαρτυροῦσι τὴν φυσικὴν τῶν Ἑλλήνων τάσιν πρὸς τὴν προγονικὴν κληρονομίαν τῆς καλλιτεχνίας, καὶ ἡ παραδοχὴ αὐτῆς καὶ υἱοθέτησις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς σαφὴς κατὰ τῶν μισελλήνων διαμαρτύρησις.

(1) Ὁ ναὸς ἤρχισε νὰ οἰκοδομῆται ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου (Vitruv. L. 7) εἰς δώριον ῥυθμὸν διὰ τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἀντιστάτου, Καλλαίσχρου, Ἀντιμαχίδου καὶ Πωρίνου, ἀλλ' ἐγκατελείφθη ἐν τοῖς θεμελίοις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Διακόσια ἔτη περίπου μετὰ ταῦτα Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, περὶ τὴν 155 Ὀλυμπιάδα, θαυμάσιον τοῦδε Ἀθηναίους, μετωκοδόμησεν αὐτὸν κατὰ τὸν τότε ἐπικρατοῦντα Κορινθιακὸν ῥυθμὸν, διὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος Κουσουτίου, προσκληθέντος ἐκ Ῥώμης πρὸς κολακείαν, φαίνεται, τῶν τότε ἀγεώχων Ῥωμαίων (Winkelm. Hist. de l'art. L. VI. P. 349. « Mais ne se pourrait-il pas qu'Antiochus l'eût fait par une » basse complaisance pour les Romains? Ce fut sans doute » dans les mêmes vues qu'Ariobarzane II Philopator, roi » de Cappadoce, se servit des deux architectes romains, » Caïus Statius et son frère Marcus, ainsi que d'un Grec » nommé Mélanippe, lorsqu'il fit rebâtir à Athènes le fa- » meux Odéum, élevé par Périclès, et détruit pendant le » siége de cette ville par la dictateur Sylla.» Dechazelle Etudes sur l'histoire des arts. tom. I. P. 177. « Antiochus » Epiphanes voulut embellir le temple de J. Olympien, et » chargea l'architecte Cossutius quoiqu'il ne manquât pas » d'artistes habiles à cette époque dans la Grèce. Peut-être » prétendit-il, en faisant choix d'un étranger, flatter la va- » nité du peuple romain. Ἀποτελέσας δὲ αὐτὸν ὕστερον ὁ Ἀδριανός, ὥστε τὸ ἔργον τοῦτο δύνασθαι νὰ θεωρηθῇ ἰδίως ῥωμαϊκόν. (O. Müller Archeol. § 154. 4 Antiochus Epiphanes qui fit » rebâtir d'après Corinthien le temple de Jupiter Olympien » vers la 155 Olymp. Il ne fut pas cependant achevé que par Adrien.) Στράβων. p. 396. Τὸ Ὀλύμπιον ὅπερ ἡμιτελὲς κατέλιπεν ὁ ἀναδεὶς Ἀντίοχος Βασιλεύς. Διον. Κασ. 69. 16. Ἀδριανὸς » δὲ τότε Ὀλύμπιον τὸ ἐν Ἀθήναις, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς ἵδρυται ἐξε- » ποίησε· καὶ δράκοντα ἐς αὐτὸ ἀπὸ Ἰνδίας κομισθέντα ἀνέθηκε.»

(2) Πλάτων. Φίλης. p. 121. « Τεκτονικὴν δέ γε, οἶμαι, πλεί- » στοις μέτροις τε καὶ ὀργάνοις χρωμένην, ἃ πολλὴν ἀκρίβειαν, » κοῦφῃ πορίζοντα τεχνικωτέραν τῶν πολλῶν ἐπιστημῶν παρέχε- » ται.»

(1) Πλάτων Ἐραστ. T. I. 135 B. « Πλείστην δ' ἂν ἔχοι » δόξαν, καὶ δοκεῖν τῶν τεχνῶν ἔμπειρος εἶναι πασῶν, εἰ δὲ μή- » πῶς πλείστων γε καὶ μάλιστα τῶν ἀξιολόγων, μαθὼν αὐτῶν » ταῦτα, ἃ προσήκει τοῖς ἐλευθέροις μαθεῖν, ὅσα ξυνέσεως ἔχεται » μὴ ὅσα χειρουργίας. Ἦρ' οὖν οὕτω λέγεις, ἔφην ἐγώ, ὥσπερ ἐν » τῇ τεκτονικῇ, καὶ γὰρ ἐκεῖ τέκτονα μὴν ἂν πρίαιο πέντε ἢ ἕξ » μνῶν ἄκρον, ἀρχιτέκτονα δὲ οὐδ' ἂν μυρίων δραχμῶν· ὀλίγοι γε μὴν καὶ ἐν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι γίγνονται.»

(2) Batissier. L. Histoir. de l'art monum. Paris. 1845. p. 156. De sorte qu'on peut considérer l'architecture hellénique comme le prototype de tous les styles d'architecture moderne.

(3) Ἴδε λόγ. ἡμέτ. ἐκφων. ἐν τῇ Πολυτεχ. κατὰ κατὰ τὸ 1855. σελ. 24. καὶ κατὰ τὸ 1856. σελ 29. Vitruv. L. I. capi I. P. 10 (Napol. 1758) non puto posse iuste se profiteri Architectos, nisi qui ab aetate pueril his gradibus disciplinarum scandendo, scientia plurium litterarum et artium nutriti, pervenerint ad summum templum Architecturae.

Θεόφραστος λοιπὸν προβαίνωμεν εἰς τὰ πρόσω, ἀναπτιδέντες τὰς ἐλπίδας τῆς μελλούσης καὶ βεβαίας ἡμῶν προόδου, εἰς τὸν μέγαν τῆς Ἑλλάδος ἀγωνοθέτην, τὸν τρισέβαστον ἡμῶν καὶ πολυπόθητον Ἄνακτα. Νῦν δ' ὑμεῖς οἱ ἀθλήσαντες προσέλθετε εὐσεβάστως ἵνα ἀπὸ τῆς Βασιλικῆς χειρὸς λάβητε τὸν ἐξ ἐλαίας στέφανον εἰς μαρτύριον τῆς ἐπιμελείας ὑμῶν, ἀνακράζοντες ὑπ' εὐγνωμοσύνης, ζήτω ὁ Βασιλεύς, ζήτω ἡ Βασίλισσα, ζήτω διὰ παντὸς ἡ ἐστία τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης.

ΣΚΗΝΑΙ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλ. 196. σελ. 86.)

—ooo—

Ὁ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ ὡμοίαζε κουάκερον· φέρων ἔνδυμα μὲν μὲ πλατεῖας οὐρὰς καὶ εὐρὰ θηλάκια, πῖλον δὲ πλατύχειλον καὶ ῥαβδίον χρυσοκέφαλον, εἶχε τὸ ἦθος ὁσίου μάκαρος, κατά τι παρεμφέρον πρὸς τὸ τοῦ γέροντος Φραγκλίνου. Καὶ Φραγκλῖναν λέγων ἐννοῶ τὸν ἀληθῆ ἐκεῖνον, δηλαδὴ τὸν πονηρόν, τὸν θετικόν, τὸν ἐγωϊστήν, καὶ ὄχι τὸν κατὰ φαντασίαν πλαστουργηθέντα ὑπὸ τῶν φιλοσόφων τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, τὸν ἐπισήμως ἐπικαλεσθέντα ὑπὲρ τοῦ ἐγγόνου του τὴν εὐλογίαν τοῦ ψυχορράγοῦντος Βολταίρου. Ὁ ἀληθὴς Φραγκλῖνος, φρόνιμος, προσεκτικός, περισκεπτικός, ἀνάξιος νὰ πράξῃ κακὸν ἔργον, ἐπειδὴ τὰ κακὰ ἔργα ἀποδοκιμάζονται ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ συμφέροντος, ἔμενεν ὁ τελειότερος ὑπογραμμὸς τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου, οὐδέποτε ἐλθὼν εἰς ἔριδας μετὰ τοῦ νόμου. Ἐξ ἐναντίας ὁ σεβάσμιος Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ καυχηθῇ ὅτι δὲν ἔλαβέ τινας σχέσεις μὲ τὴν ἀνθρωπίνην δικαιοσύνην. Καὶ ναύτης, καὶ τυπογράφος, καὶ χειροῦργος, καὶ παντοπώλης, καὶ ξυλέμπορος, καὶ δικηγόρος γενόμενος ἀλληλοδιαδόχως, τετράκις ἐχρεωκόπησεν· ἀλλὰ μετὰ τὰς τέσσαρας χρεωκοπίας ἡ περιουσία του ἀνέβαινεν εἰς ἓν ἑκατομμύριον ταλλάρων, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον εἰς ἓξ ἑκατομμύρια Ἑλληνικῶν δραχμῶν. Ἐὰν θέλῃς, ἀναγνῶστα, νὰ μάθῃς ὁποῖαι ἦσαν αἱ χρεωκοπίαι αὗται, σὲ περιγράφω τὴν τελευταίαν, καὶ ἐξ αὐτῆς εὐκόλως συμπεραίνεις τὸ εἶδος καὶ τῶν τριῶν ἄλλων. Ἀγοράσας ἀντὶ ἐννέα ἑκατομμυρίων δραχμῶν πασταί, τὰ ἔστειλεν εἰς Νεοεβόρακον, καὶ μετὰ ἕνα μῆνα εἰδοποίησε τοὺς δανειστάς του ὅτι, ἐπειδὴ, μὴ ἐπιτυχόντος τοῦ ἐπιχειρήματος, κατεστράφη ἡ περιουσία του, ἔδιδε πρὸς αὐτοὺς πεντήκοντα ἀντὶ ἑκατόν. Ἀλλ' εἷς τῶν δανειστῶν, ὑποπτευθεὶς τὰ λεχθέντα, τὸν ἐνήγαγεν εἰς τὸ δικαστήριον. Τότε ὁ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ, ὅστις εἶχε πωλήσει ὅλα του τὰ κτήματα, ἐλθὼν πρὸ τοῦ δικαστικοῦ βήματος, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς οὐρανόν, καὶ μὲ κατανυκτικὴν φωνὴν ἐβεβαίωσεν ὅτι, δίδων πεντήκοντα ἀντὶ ἑκατόν, μένει πάμπτωχος. Τί νὰ κάμῃ ὁ ἑνάγων δανειστής; λαμβάνει τὰ προσφερθέντα καὶ δίδει ἐξόφλησιν. Τῇ ἐπαύριον ὅμως ὁ καλός σου Βουττερφλάϋ ἤνοιξε τὸ ἐργαστήριόν του, καὶ κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν μεμφθῇ διὰ τὴν χθεσινήν του ἐπιορκίαν. Εἰς πάντα ἄλλον τόπον θὰ ἐθεωρεῖτο αἰσχρὸς δόλιος· ἀλλ' εἰς Σιόϊτον πάντες ἐφθόνησαν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἐμπειρίαν του. Ἦτον ὅμως καλὸς σύζυγος, καλὸς πατήρ, καὶ εὐλαβὴς τῶν ἐκκλησιῶν φοιτητής, ἀκροαζόμενος ἀείποτε μετὰ μεγίστης συντριβῆς καρδίας τὴν λειτουργίαν τῶν Μεθοδιστῶν. Ἦτο δὲ καὶ τοσούτῳ ῥαδιοῦργος ὥστε κατώρθωσε νὰ ἀναδειχθῇ δήμαρχος τῆς Scioto-Town καὶ ἀρχηγὸς τῆς δημοκρατικῆς μερίδος.

Τοιοῦτος ὁ σεβάσμιος ψαραμάλλης ὅστις κατέβη εἰς Scioto-Town μετὰ τοῦ ἡμετέρου Βουσσύ. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ συνάντησις αὕτη δὲν ἔγεινε κατὰ τύχην, ἀλλὰ κατὰ προτροπὴν τῆς Κόρας, ἥτις ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν πατέρα της περὶ τῶν σκοπῶν τοῦ Βουσσύ. Ἀνήσυχος ὁ Σαμουὴλ ἀνεχώρησεν ἀμέσως διὰ νὰ διεγείρῃ κατὰ τοῦ ἀρχαίου ἰδιοκτήτου τῆς Σιόϊτου ὅλας τὰς δημοκρατικὰς ἐφημερίδας. Εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἡ κοινὴ γνώμη ἀποφασίζει περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων, ὁ τύπος εἶναι θανατηφόρον ὅπλον· ὅθεν ὅστις ἔχει αὐτὸ εἰς χεῖράς του εἶναι κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἀντιπάλου του· διότι ἀπ' αὐτὸν κρέμαται νὰ τὸν συκοφαντήσῃ, νὰ τὸν διασύρῃ καὶ νὰ τὸν ὠθήσῃ καὶ εἰς αὐτοχειρίαν. Ὁ Βουττερφλάϋ ἐγίνωσκε καλῶς τὴν δύναμιν ταύτην, καὶ διὰ τοῦτο ἤλπιζεν ὅτι εὐκόλως θὰ κατέβαλλε ξένον, μήτε φίλους μήτε ἐπιρροὴν ἔχοντα. Ἀνεχώρησε λοιπὸν ἐκ Νεοεβόρακον διὰ τῆς αὐτῆς ἁμάξης ἥτις ἔφερε τὸν Βουσσύ, καί, χωρὶς νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσεις μετ' αὐτοῦ, ἐσπούδασε τὸν χαρακτῆρα καὶ τοὺς τρόπους τοῦ ἀντιπάλου του. Ἐνόησε δὲ ὅτι ὁ Γάλλος, ζωηρὸς ὢν, ἀποφασιστικὸς καὶ τολμηρός, δὲν ἦτον εὐκαταγώνιστος.

Ἐλθὼν εἰς Σιόϊτον, ἐκάλεσεν ἀμέσως τὸν υἱόν του Γεώργιον Οὐάσιγκτῶνα Βουττερφλάϋ. Γνωστὸν ὅτι εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἐπιπολάζει ἡ συνήθεια τοῦ νὰ δίδωσιν εἰς τὰ τέκνα των οἱ γονεῖς τὸ ὄνομα τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Πολιτείας. Γίνονται τάχα διὰ τοῦτο καλήτερα; Ὁ Κ. Γεώργιος Οὐάσιγκτων Βουττερφλάϋ ἦτο περίπου τριακοντούτης· εἶχε δὲ ἀνάστημα μέτριον, ὄψιν μαυρωπήν, πρόσωπον ὀστεώδες καὶ τραχύ, μέτωπον ὀρθὸν ὡς τοῖχον, μύτην πολύγωνον καὶ ὀξεῖαν· ὡς λεπίδα ξυραφίου, ὀφθαλμοὺς βαθεῖς καὶ ζοφερούς, καὶ βάδισμα αὐτόματον. Οἱ στενοὶ μύωγγες, αἱ συνεσταλμέναι φλέβες καὶ τὰ ἐξωγκωμένα μῆλα τῶν παρειῶν τοῦ νέου τούτου gentleman κατέστησαν τὸ ἦθός του τραχὺ καὶ μᾶλλον ἀποτρόπαιον.

Ἡ οἰκία τοῦ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ ἦτο νεόδμητος ὡς ὅλαι αἱ τῆς Scioto-Town, διότι τῆς πόλεως ἡ χρονολογία δὲν ἀνέβαινεν ὑπὲρ τὰ ἓξ ἔτη. Ἦτο δὲ κατεσκευασμένη ἀπὸ τὸ κοινότατον εἰς τὸ Νεοεβόρακον καὶ τὴν Φιλαδελφίαν μαυρεοιδὲς μάρ-

μαρον. Ἡ εἴσοδος αὐτῆς ἦτο μεγαλοπρεπεστάτη, διότι ὁ ἀρχιτέκτων εἶχε μιμηθῆ τὰ προπύλαια τοῦ Παρθενῶνος. Οἱ Ἀμερικανοί, ὡς καὶ οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, δὲν ἔχουν ἰδίαν ἀρχιτεκτονικήν, ἀλλ' ἀνεγείρουν οἰκίας καταστήματα καὶ μνημεῖα μιμούμενοι τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν· τοῦτο, ἄλλως τε, καὶ τὸν χρόνον οἰκονομεῖ καὶ τὴν φαντασίαν δὲν κοπιάζει. Ὡς πρὸς τὰ χρήματα δέ, καὶ τὰ ὑπεραγαποῦν ἀλλὰ καὶ τὰ ἀσωτεύουν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος, κληρονομήσαντες, ὡς φαίνεται, τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο τοῦ Καίσαρος εἰπόντος ὅτι, καλὸν ν' ἀποκτᾷ τις ὅλα διὰ νὰ ἐξοδεύῃ καὶ ὅλα.

Ὁ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ ὑπεδέχθη τὸν υἱόν του εἰς τὸ γραφεῖόν του, διεσκευασμένον μὲ πολυτέλειαν ἄγνωστον καὶ εἰς τὰς πλουσιωτέρας χώρας τῆς Εὐρώπης.

— Τί νέα, Γεώργιε; ἠρώτησεν ὁ πατήρ.

— Οἱ παπτοὶ χοῖροι ἔχουν τρεῖς ἑκατὸν τὴν λίτραν.

— Καλά. Ἔχουν ἓξ ἑκατὸν εἰς τὸ Νεσεβόρακον. Ἀγόρασε ἑκατὸν χιλιάδας λιτρῶν, καὶ στεῖλέ τας ἀμέσως εἰς τὸν Wrigt καὶ συντρ.

— Ἡ ζάχαρι ἔχει δέκα ἑκατὸν τὴν λίτραν.

— Πρόσμεινε νὰ καταβῇ. Τίποτε ἄλλο;

— Τίποτε.

— Γεώργιε Οὐάσιγκτων, ἔχω νὰ σὲ δώσω μίαν εἴδησιν.

— Ἐπανδρεύθη ἡ ἀδελφή μου;

— Ἄμποτε! Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ ἀνόητη θὰ μείνῃ ἀνύπανδρος. Ὁ ἰδιοκτήτης τῆς Scioto-Town ἔφθασε σήμερον.

— Ὁ ἰδιοκτήτης!

— Ναί, ὁ Γάλλος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀγοράσει τὸ δάσος, εἰς τὸ ὁποῖον σὺ κ' ἐγὼ ἐκτίσαμεν τὴν οἰκίαν μας, καὶ ὅπου ἔχομεν τὸ μεγαλήτερον μέρος τῆς περιουσίας μας.

— Νὰ τὸν πνίξωμεν.

— Τοῦτο ἐστοχάσθην κ' ἐγώ· ἀλλὰ σὺ βέβαια δὲν ἀναλαμβάνεις τὸ ἔργον τοῦτο.

— Διὰ τί ὄχι; Ἀναλαμβάνω πάντοτε εὐχαρίστως πᾶν ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς οἰκίας τοῦ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ καὶ υἱοῦ.

— Κάλλιστα· ἀλλὰ πρέπει νὰ λάβῃς τὰ μέτρα σου. Κατὰ δυστυχίαν ἡμεῖς πρὸ πάντων ἔχομεν συμφέρον νὰ ἐκβάλωμεν ἀπὸ τὴν μέσην τὸν Γάλλον ἐκεῖνον, διότι τὸ ἓν τρίτον τῆς πόλεως μᾶς ἀνήκει καὶ ἂν ζητήσῃ τὴν ἰδιοκτησίαν του, θὰ πληρώσωμεν τὸ μεγαλήτερον μέρος τῆς ἀποζημιώσεως.

— Δὲν θὰ πληρώσωμεν τίποτε. Συγκάλεσε μίαν συνέλευσιν, εἰπὲ ὅτι ἕνας Γάλλος θέλει ν' ἀποξενώσῃ τῆς ἰδιοκτησίας των ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς Σιότο, βάλε φωτιὰν εἰς τὰς ἐφημερίδας, τὴν Scioto-Herald, τὴν Scioto-Pioneer, τὴν Morning-Enquirer, καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας, καὶ ὅταν ἡ κοινὴ ἀγανάκτησις κορυφωθῇ, ἄναψε τὴν ὑπόνομον καὶ ἂν δὲν τὸν κρεμάσουν, θὰ φοβηθῇ νὰ μὴ τὴν πάθῃ καὶ θὰ φύγῃ μὲ τὰ τέσσαρα. Ἀλλ' ἢ οὕτως ἢ ἄλλως θὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπ' αὐτόν.

— Ἴσως, Γεώργιε Οὐάσιγκτων· πιθανὸν ὅμως καὶ νὰ πρέχῃς παραπολύ. Εἶδα ἐκ τοῦ πλησίον τὸν Γάλλον ἐκεῖνον, καὶ δὲν μ' ἐφάνη εὐκαταφρόνητος.

— Τόσον καλήτερα· ἡ ἐπιτυχία μας εἶναι βεβαιοτέρα. Νομίζεις ὅτι ἔχει ὄρεξιν νὰ μονομαχήσῃ;

— Ἠξεύρω κ' ἐγώ; Οἱ Γάλλοι εἶναι θερμοκέφαλοι, μάλιστα εἰς τὰ ξένα. Θέλεις νὰ τὸν προσκαλέσῃς εἰς μονομαχίαν;

— Ἐγώ; διόλου. Διὰ τί ν' ἀφήσω εἰς τὴν τύχην ὅ,τι δύναμαι ν' ἀποκτήσω μὲ τὴν φρόνησιν. Γνωρίζεις τοὺς δύο μου μάρτυρας.

— Τοὺς Ἰρλανδούς;

— Ναί, τὸν Τζὰκ καὶ τὸν Πατρίκ. Μὲ ἕνα τάλλαρον τὸν ἄνθρωπον, αὐτοὶ ὁρκίζονται ὅ,τι θέλω.

— Διάβολε! Πολύτιμοι ψευδομάρτυρες!

— Βέβαια. Ἐάν, παραδείγματος χάριν, ἀπαντήσω τὸν Γάλλον μας εἰς τὸν δρόμον... Ἀλήθινά, πῶς ὀνομάζεται;

— Βουσσύς.

— Ποῦ κάθεται;

— Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Βενέτ.

— Ἐὰν λοιπὸν τὸν ἀπαντήσω καὶ τὸν ὁμιλήσω, πιθανὸν νὰ μὲ ἀποκριθῇ μὲ αὐθάδειαν. Τοιαῦτα καθημερινῶς συμβαίνουν! Ἐὰν τότε, πνέων θυμόν, διευθύνω εἰς τὴν κεφαλήν του τὸ πολύκαννόν μου revolver... ὁ Τζὰκ καὶ ὁ Πατρὶκ θὰ μαρτυρήσουν ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἐπυροβόλησε. Δὲν σὲ φαίνεται καλὸν τὸ σχέδιόν μου;

— Καλὸν καὶ ἅγιον· ἀλλὰ προτιμῶ νὰ μὴ καταφύγῃς εἰς τοιαῦτα βίαια μέσα. Πιθανὸν ὁ κὺρ Βουσσὺς νὰ εἶναι ὡπλισμένος. Καὶ ἂν δὲν τὸν φονεύσῃς εὐθύς, σὲ φονεύει αὐτός, καὶ τότε τί σὲ χρησιμεύουν αἱ μαρτυρίαι τοῦ Τζὰκ καὶ τοῦ Πατρίκ;

— Μὴν ἀνησυχεῖς, πάτερ μου· διότι, ἀφοῦ φονεύω τὰς χελιδόνας ἐνῷ πετοῦν μὲ τὸ revolver, ἠμπορῶ ν' ἀποτύχω εἰς ἄνθρωπον τρία βήματα μακράν μου;

— Ἡ εὐλογία τοῦ Ἰεβωὰ ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα σου, υἱέ μου.

— Ἀμήν!

Ἐν τοσούτῳ ὁ Βουσσύς, καταλύσας εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἠθέλησε νὰ λάβῃ τινὰς πληροφορίας πρὶν κοινοποιήσῃ τὸν σκοπόν του. Καὶ ἐλθὼν εἰς δικηγόρον, ὑπεσχέθη αὐτῷ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, χίλια μὲν τάλλαρα ἐκ προκαταβολῆς, δύω δὲ χιλιάδας ὅταν ἀνακτήσῃ τὸ δάσος του· μετὰ δὲ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην διηγήθη τὴν ὑπόθεσίν του. Ὁ δικηγόρος ἐσκέπτετο ἐνῷ ὁ ξένος ὡμίλει. Καλὴ ὑπόθεσις, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἱκανὴ καὶ ὑπόληψιν καὶ χρήματα νὰ μὲ προμηθεύσῃ· δυστυχῶς ὅμως θὰ ἔχω ὁλόκληρον τὴν πόλιν ἐναντίον μου, θὰ χάσω ὅλην μου τὴν δημοτικότητα, καὶ θ' ἀποτύχω εἰς ὅλας τὰς ἐκλογάς. Θὰ λέγουν· ἰδέτε αὐτὸν τὸν δικηγόρον τοῦ Γάλλου, αὐτὸν τὸν Μάσον ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ γυμνώσῃ τοὺς συμπολίτας του. Θ' ἀφανίσω ὅλον τὸ πολιτικόν μου στάδιον· δὲν θὰ γίνω οὔτε βουλευτὴς τῆς πολιτείας, οὔτε ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν· ἡ πατρὶς θὰ στερηθῇ διὰ παντὸς τὰς ὠφελίμους ὑπηρεσίας μου, καὶ, τὸ σημαντικώτερον, θὰ κάμω ἰσχυροτάτους ἐχθρούς, μάλιστα τὸν Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ, τὸν ἀχρεῖον τοῦτον ὑποκριτήν, ὁ ὁποῖος κάμει ὅ,τι θέλει εἰς τὴν πόλιν μας. Εἶναι καλὸς νὰ ἐξοδεύσῃ καὶ ἑκατὸν χιλιάδας τάλλαρα διὰ νὰ μὲ καταστρέψῃ. Εἶμαι ἄνθρωπος μὲ γυναῖκα καὶ παιδία, καὶ πρέπει νὰ ζήσω. Εἰς τὸ ἀνάθεμα λοιπὸν καὶ ὁ Γάλλος κ' ἡ τὰ τάλλαρά του· ἂς ὑπάγῃ εἰς ἄλλον δικηγόρον. Ἐγὼ πλύνω μου τὰς χεῖρας, ὡς ὁ Πιλάτος... Ἀλλὰ καὶ τὰ χίλια τάλλαρά κια δὲν εἶναι κακά· εἶναι ἐνὸς χρόνου ἐργασία. Ἔστω· δὲν ἀναλαμβάνω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κερδήσω τὴν δίκην του, ἀλλὰ νὰ συνηγορήσω μόνον· — καλὰ ἢ κακὰ ἀδιάφορον, φθάνει νὰ ψηλαφήσω τὰ χίλια τάλλαρα... Πλὴν, γνωρίζω τὸν ἑαυτόν μου· εἶμαι φύσει εὔγλωττος, θὰ ἐνθουσιασθῶ, θὰ ἐλκύσω τὴν συμπάθειαν τῶν δικαστῶν, καὶ θὰ ἔχω ἐχθρούς μου εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν ὁλόκληρον τὴν πόλιν καὶ αὐτὸν τὸν κὺρ Σαμουήλ. Δὲν ὑπάρχει τάχα τρόπος νὰ μὴ χάσω μήτε τὰ χίλια τάλλαρα, μήτε τὴν δημοτικότητά μου, μήτε τὴν φιλίαν τοῦ Βουττερφλάϋ;... Τὸ κῦρα· ὅταν τὸ ἄλογον τρώγῃ ἀπὸ δύο χωράφια γίνεται παχύτερον.

Τοιαῦτα ἀναπολήσας κατὰ νοῦν ὁ Κ. Μάσων ἐβεβαίωσε τὸν Βουσσὺν ὅτι ἡ ὑπόθεσίς του ἦτο δικαία, ὅτι δὲν θ' ἀπεδίδετο μὲν εἰς αὐτὸν τὸ δάσος διότι μετεβλήθη εἰς πόλιν, ἀλλ' ὅτι θὰ ἐλάμβανεν ἀποζημίωσιν ἐπέκεινα τῶν πεντακοσίων χιλιάδων ταλλάρων. — Ἐμπιστεύθητι, εἶπεν ἐπὶ τέλους, εἰς ἐμέ, ὑπόσχομαι νὰ κερδήσω τὴν δίκην σου.

Ὁ δὲ Βουσσὺς εὐχαριστήσας αὐτὸν ἀνεχώρησεν· ἀλλὰ καὶ ὁ Μάσων ἐξῆλθε συγχρόνως, καὶ ἐπισκεφθεὶς τὸν Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ ἐπρόσφερεν αὐτῷ τὰς ὑπηρεσίας του. Οὗτος δέ, ἐπαινέσας τὸν ζῆλον του, τὸν εὐχαρίστησε διὰ τὴν προδοσίαν του καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ἀπατᾷ τὸν Βουσσύν, καὶ νὰ τὸν προσκαλέσῃ ἐπί τινας ἡμέρας εἰς τὴν ἐξοχήν, διὰ νὰ λάβωσι καιρὸν οἱ ἀντίπαλοί του νὰ ἐξεγείρωσι τὸν λαὸν κατ' αὐτοῦ. Ὁ δικηγόρος συνήνεσεν, ἐπροσκάλεσε τὸν Βουσσὺν εἰς κυνήγιον ἐλάφων, καὶ τὸ ἑσπέρας ἀνεχώρησαν.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἡ Scioto-Herald περιεῖχε τὰ ἑφεξῆς·

« Ἀνήκουστος ἀχρειότης! Ἀναιδῆ ψεύδη ἑνὸς Γάλλου! Ψευδεῖς τίτλοι ἰδιοκτησίας τῆς Scioto-Town!!!

» Καθ' ἑκάστην οἱ τρομερώτεροι κακοῦργοι τῆς Εὐρώπης καταφεύγουσιν εἰς τὴν ὡραίαν καὶ γενναίαν πατρίδα μας, φέροντες τὸ μόλυσμα τοῦ τόπου ὅπου βασιλεύει ὁ δεσποτισμός. Εἰς τῶν κακούργων τούτων, τὸ μὲν γένος Γάλλος τὸ δὲ ὄνομα Βουσσύς, παρουσιάσθη χθὲς εἰς τὸν δικηγόρον Κ. Μάσων, καὶ ὑπέβαλεν εἰς αὐτὸν ψευδεῖς τίτλους ἰδιοκτησίας κατὰ τοὺς ὁποίους αὐτὸ τὸ ἔδαφος τῆς πόλεώς μας ἐπωλήθη εἰς τὸν πατέρα του. Ὁ ἀναίσχυντος οὗτος πλαστογράφος δὲν ἐφοβήθη νὰ παραχαράξῃ τὴν ἱερὰν σφραγῖδα τῆς Κυβερνήσεώς μας. Ἐλπίζομεν ὅτι πάντες οἱ καλοὶ πολῖται θέλουσι συνενωθῆ διὰ νὰ διώξωσιν ὅπως πρέπει μετ' αἰσχύνης, τὸν κακοῦργον ἐκεῖνον, τὸ ἔκτρωμα τῆς Γαλλίας καὶ τῆς ἐλευθέρας Ἀμερικῆς. Πρέπει νὰ τὸν μαστιγώσωμεν, νὰ τὸν ἀπαγχονίσωμεν, ἢ νὰ τὸν ῥίψωμεν ὁλόγυμνον εἰς τὴν πίσσαν; τοῦτο ἀπόκειται εἰς τὴν σύνεσιν τῶν πολιτῶν. »

Τὸ ἄρθρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον συνέταξεν ὁ γέρων Σαμουήλ, ἐπανελήφθη μετὰ σχολείων ἔτι σφοδροτέρων ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐφημερίδας· ἡ καταχραυγὴ κατέστη πάγκοινος, διότι εἰς τοὺς πλείστους τῶν κατοίκων τῆς Σιότου ὀλίγον ἔμελε περὶ τῆς νομιμότητος τοῦ τίτλου των. Εἰς τὴν Ἀμερικήν, πᾶς κάτοχος, ὁθενδήποτε καὶ ἂν προέρχεται ἡ κατοχή, θεωρεῖ ἑαυτὸν ἀληθῆ ἰδιοκτήτην. Τῆς ἀρχῆς ταύτης ἡ ἀφορμή, ὠφέλιμος κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ συνοικισμοῦ καὶ εἰς τὰς ὀλιγοπληθεῖς χώρας, εἶναι πολλὰ ἐπικίνδυνος εἰς τὰ πλούσια κράτη ὡς τὸ Ὄϊον. Οἱ πολῖται τῆς Σιότου ἐθεώρουν λοιπὸν τὸν Βουσσὺν ὡς ληστήν, ὁ δὲ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ, ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν συνεκάλεσε μεγίστην συνέλευσιν εἰς τὸ ὕπαιθρον. Ἡ Scioto-Town κεῖται εἰς λαμπρὰν θέσιν· ἔχουσα ὄπισθεν ἡμικύκλιον συνδέδρων λόφων παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὁποίων ῥέει ὁ Red-River, παρατείνεται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Σιότου διαῤῥεομένην πεδιάδα, καὶ ὡς ἀμφιθέατρον ἀνυψοῦται ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ τούτου· γέφυρα δὲ ζευγνύει αὐτόν, συνενοῦσα τὴν κάτω χώραν μετὰ τῆς ἄνω. Ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀνυψοῦται ὀροπέδιον ἱκανῶς ἐκτεταμένον, ὅθεν φαίνεται ὅλη ἡ πόλις καὶ μέρος τῆς κοιλάδος τοῦ Σιότου· ἐκεῖ ἡ ἐθνοφυλακὴ προγυμνάζεται περὶ τὸ πυροβολεῖν, καὶ ἐκεῖ συγκροτεῖται καὶ δημοτικὴ συνέλευσις.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι ὑπήκουσαν προθύμως εἰς τὴν συγκάλεσιν τοῦ γέροντος Σαμουήλ, διότι τὴν μὲν κοινὴν περιέργειαν εἶχον διεγείρει τὰ ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων, εἰς οὐδὲν δὲ μέρος τοῦ κόσμου ὅσον εἰς τὴν Ἀμερικήν, οἱ πολῖται ἀγαποῦν ν' ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ δημόσια πράγματα. Λύτη εἶναι ἡ μόνη διασκέδασις τῶν Γιαγκῶν. Συνελθόντων δὲ δεκαπέντε χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων εἰς τὸ ὀροπέδιον, ὁ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ ἀπήγγειλε μὲ φωνὴν ὀβαρὰν καὶ ἐπίσημον τὰ ἑξῆς·

« Κύριοι καὶ Κυρίαι! Ἐὰν ποτὲ ἡ θεία πρόνοια ἐπεδαψίλευσεν εἰς ἔθνος ἰσχυρὸν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του τὰς εὐλογίας της, τὸ ἔθνος τοῦτο εἶναι βεβαίως τὸ ἐλεύθερον καὶ μέγα καὶ γενναῖον τῶν Ἀμερικανῶν. Οὐδὲ ἔτος παρῆλθεν ἀφοῦ ἐπροσκρούσαμεν τὴν ἀνεξαρτησίαν μας, χωρὶς νὰ προστεθῇ νέα δόξα καὶ νέα εὐδαιμονία εἰς τὸν σωρὸν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς δόξης τὸν ὁποῖον τὰ παρελθόντα ἔτη συνεκρότησαν ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡ μεγάλη πολιτεία, ἡ λούουσα τοὺς πόδας της εἰς τὴν Μεξικανικὴν θάλασσαν, ἐκτείνει τὸν δεξιόν της βραχίονα εἰς τὸν Εἰρηνικόν, καὶ τὸν ἀριστερὸν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν ὠκεανόν. Ἑκατομμύρια κατοίκων κοσμοῦσι σήμερον τὰς ἐρήμους εἰς ἃς ἐφοίτων ἔλαφοι μόνον καὶ βούβαλοι πρὸ

τῆς ἐλεύσεως τοῦ Οὐάζτερ Ῥαλέϊγ καὶ Οὐίλλιαμ Πὲν εἰς τὰ μακάρια ταῦτα παράλια. Ἀπέραντοι πόλεις ὑψοῦνται παρὰ τοὺς ποταμοὺς τοὺς ὁποίους διέσχιζον λέμβοι Ἰνδῶν, καὶ σιδηροῖ δρόμοι φέρουσιν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς χώρας τὸν σῖτον τὸν κατακλύζοντα μὲν τὰς ἡμετέρας ἀποθήκας, ποθούμενον δὲ σφοδρῶς ὑπὸ τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ ποῦ ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς τούτου κράτους εὑρίσκεται τόπος ὡραιότερος καὶ τερπνότερος τῆς φιλτάτης ἡμῶν κοιλάδος τοῦ Σιότου, οὗτινος κατάψυχρα τὰ ὕδατα ἀνκβρύουσιν ἀπὸ τῶν βχθυτάτων ἐγκάτων τῆς δαψιλοῦς τοῦ Ὀΐου γῆς, καὶ ἀρδεύουσι διὰ τῶν εὐεργετικῶν αὐτῶν ναμάτων, ἅτινα ἐπαυξάνει ὁ Red-River, τὴν ἰσχυρὰν ταύτην πόλιν, τὸ ἔργον τῶν χειρῶν καὶ τὸ καύχημα τῆς καρδίας ἡμῶν; Τίς ᾠκοδόμησε τὰς οἰκίας ταύτας, ὧν ἡ ποικίλη ἀρχιτεκτονικὴ ἐκπροσωπεῖ ὅλα τὰ κάλλη τῶν θαυμασιωτέρων μνημείων τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Εὐρώπης; Τίς ἀρχιτέκτων, τίς μηχανικὸς διέγραψε τὰς ὀρθογωνίους καὶ συμμετρικωτάτας ταύτας ὁδούς; Τίς συνήνωσε τὰ θαύματα τῆς τέχνης πρὸς τὰ τῆς φύσεως, ἀναμιγνύων λειμῶνας, μάνδρας χοίρων καὶ πλουσίας βοσκὰς μετὰ τῶν δημοσίων ἀγορῶν καὶ ἀγυιῶν; Τίς;... ὁ βιομήχανος οὗτος λαός, μέγας κατά τε τὴν διαχείρισιν τῆς ὕλης καὶ τὰ ἔργα τῆς διανοίας, ὁ κρατῶν δι' ἀδαμάντου χειρὸς τό τε ἄροτρον καὶ τὸ ξίφος, ὁ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν πολεμίων ἐθνῶν κηρυττόμενος μέγιστος, μεγαθυμότατος, ἀτρομητότατος καὶ πλουσιώτατος ὑπὲρ πάντα ἄλλον λαόν!»

Ἐνταῦθα, λήξαντος τοῦ προοιμίου ὁ ῥήτωρ ἀπέμαξε τὸν ἱδρῶτα τοῦ μετώπου του. Γενικὴ δὲ καὶ μεγάλη ἀνευφημία ἐμαρτύρησε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεγαλοπρεποῦς εὐγλωττίας του. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξηκολούθησε λέγων·

« Τίς λοιπόν, συμπολῖται, ἤθελέ ποτε ἀμφιβάλει περὶ τῆς αἰωνίας διαρκείας τοιούτου ὡραίου ἔργου; Καὶ ὅμως, ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα τοῦ Κυρίου! ξένος τις, Ἀμαληκίτης, ἰδὼν τὴν δόξαν καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ, ἦλθε νὰ χύσῃ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν ὄνειδος καὶ ἐξουθένωσιν. Ἠθέλησε νὰ εἴπωσιν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ περὶ ἡμῶν τὰ λόγια ταῦτα τοῦ προφήτου· « Καὶ ἠρημώθη ἡ πόλις Ἄρ ἐν νυκτί, καὶ Μοὰβ ἐσίγησε· τὰ τείχη αὐτῆς κατεστράφη, καὶ ἔκστασις κατέλαβε τὸν Μοάβ. » Ναί, συμπολῖται, Γάλλος τις ἐτόλμησε νὰ συλλάβῃ τὸ βδελυρὸν σχέδιον τοῦ ν' ἀποδιώξῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἡμῶν, νὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν ἡμῶν, ν' ἀπογυμνώσῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἡμᾶς τὰ ἐλεύθερα τέκνα τῆς Ἀμερικῆς, καὶ νὰ κατασταθῇ κύριος ἐνταῦθα, λέγων· « Ἡ κοιλὰς αὕτη εἶναι ἐμή, ἡ πόλις αὕτη μοι ἀνήκει· χάριν ἐμοῦ ὁ Σιότος διαῤῥέει ταῦτα τὰ πεδία, χάριν ἐμοῦ λούει τοὺς πρόποδας τῶν λόφων, χάριν ἐμοῦ τοὺς λειμῶνας καλύπτουσιν ἀγέλαι, καὶ πλοῖα μετακομιζουσιν εἰς Ὄϊον ξύλα, κρέας, σῖτον, καὶ παραλαμβάνουσι προϊόντα τῶν νήσων.»

Ταῦτα ἀκούσαντες τὸ πλῆθος ἀφῆκαν τρομερὸν γρυλλισμὸν καὶ διέκοψαν τὸν ῥήτορα. Κατ' εὐτυχίαν ὁ Βουσσούς, κυνηγῶν ἡσύχως μετὰ τοῦ δικηγόρου του ἐλάφους, ἦτο μακρὰν τῆς πόλεως. Ὁ γέρων Σαμουὴλ διηγήθη ἐτ ἐκτάσει τὰς ἀξιώσεις τοῦ Βουσσού, καὶ διεκήρυξεν ὅτι οὐδὲ ἐλάχιστον εἶχε δικαίωμα ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Σιότου. Ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐπιτήδειός της παραχαράκτης, πλαστογραφήσας τοὺς τίτλους τῆς ἰδιοκτησίας του, ἐπέθεσε καὶ ψευδῆ σφραγῖδα τοῦ εἰς Οὐάσιγκτων ἐπιτρόπου τῶν δημοσίων γαιῶν. Καὶ ἐπειδή, ὡς γνωστόν, πιστεύομεν εὐκόλως ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν, ἄλοι δὲ οἱ περιεστῶτες συμφέρον εἶχον νὰ καταδικασθῇ ὁ Βουσσούς, κανεὶς δὲν ἀντέκρουσε τὰ ψεύδη τοῦ Βουττερφλαΰ. Μετὰ πολλοὺς δὲ καὶ βιαίους λόγους, κατὰ τὸ Ἀμερικανικὸν ἔθος, ἡ συνέλευσις ἀπεφάσισεν ὁμοθυμαδὸν τάδε·

« Ὁ Κάρολος Βουσσούς, λεγόμενος μὲν ἰδιοκτήτης τῆς γῆς τῆς Scioto-Town, ἀληθῶς δὲ ἀναίσχυντος πλαστογράφος, νὰ γυμνωθῇ πάντων τῶν ἐνδυμάτων του, νὰ βυθισθῇ εἰς μέγα πίθον ὑγρᾶς πίσσης καὶ νὰ κυλισθῇ εἰς σωρὸν πτερῶν.

» Νὰ διωχθῇ ἀπὸ τῆς πολιτείας· εἰδέ ποτε ἐπανέλθῃ νὰ ἀπαγχονισθῇ.

» Ἡ Συνέλευσις ψηφίζει εὐχαριστίας πρὸς τὸν Σαμουὴλ Βουττερφλαΰ ὡς ἐκπληρώσαντα τὰ δημαρχικά του καθήκοντα μετὰ πολλῆς γενναιότητος· θέλει δὲ προσφέρει αὐτῷ φιάλην ἀργυρᾶν εἰς ἀμοιβὴν τῆς καρτερίας τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἀξιοτίμου τούτου gentleman. »

Καὶ ταῦτα ἀποφασίσασα διελύθη.

Ὁ δὲ Βουσσὺς ἐπανῆλθε τὴν ἐπιοῦσαν πρὸς τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν πόλιν μετὰ τοῦ προδότου δικηγόρου του. Ἀφοῦ ἐγεύθη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅλως φαιδρὸς καὶ πλήρης ἐλπίδων, ὅτι θὰ ἐδίδετο εἰς αὐτὸν ἂν ὄχι τὸ κοπὲν καὶ καὲν δάσος του, τοὐλάχιστον ἀποζημίωσις. Ῥίψας κατὰ τύχην τὸ βλέμμα εἰς τὴν Scioto-Herald ἀνέγνωσεν ἀπορῶν τὰ τῆς χθεσινῆς συνελεύσεως. « Πιθανόν, ἔλεγεν ἡ ἐφημερίς, ὁ ἀχρεῖος ἐκεῖνος πλαστογράφος νὰ μὴ ἐπερίμεινε τὴν τιμωρίαν εἰς ἣν ἔμελλε νὰ ὑποβάλῃ αὐτὸν ἡ κοινὴ ἀγανάκτησις. Λέγεται μάλιστα ὅτι ὁ δικηγόρος τοῦ Μάσον, τὸν ἔπεισε περὶ τοῦ κινδύνου, καὶ τὸν ὡδήγησε μόνος πέραν τῶν ὁρίων τῆς πολιτείας. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς προτιμῶμεν τὸν τρόπον τοῦτον, μὴ θέλοντες νὰ μιάνωμεν τὰς χεῖρας ἡμῶν διὰ τοῦ αἵματος τοιούτου ἀχρείου.»

Ἀδύνατον εἶναι νὰ παραστήσω τὴν ἀγανάκτησιν, ἢ μᾶλλον τὴν μανίαν τοῦ Γάλλου. Ἐγερθεὶς ἀμέσως μὲ σπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμούς, ἐκύμβωσε τὸ ἔνδυμά του, ἡτοίμασε τὸ revolver του καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἐφημεριδογράφου· ἀναμφιβόλως, ἂν εὗρισκεν αὐτόν, ἡ ἡμέρα ἐκείνη θὰ ἦτον ἡ τελευταία του· ἀλλ' ἀτυχῶς εἶχε νυκτώσει, τὸ γραφεῖον ἦτο κλειστόν, καὶ ὁ Βουσσὺς ἠναγκάσθη νὰ κοιμηθῇ χωρὶς νὰ φονεύσῃ κανένα.

Τὴν νύκτα ὅμως ἤλλαξε σκοπόν· ἀναγνώσας τὰ ὀνόματα τῶν ῥητόρων τῆς συνελεύσεως, παρετήρησεν ὅτι ὁ γέρων Βουττερφλαΰ ἦτον ὁ αὐτουργὸς τῆς

συκοφαντίας· ἀπὸ τοῦτον λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ λόγον, καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ κηρύξῃ ὅτι ἐψεύσθη. Ναί μὲν ἔβλεπεν ὅτι εὑρίσκετο μόνος ἀπέναντι χιλιάδων ἐχθρῶν, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἐκ τῶν τυχόντων ὁ Βουσσούς, διότι εἶχε ψυχὴν φύσει ἀτρόμητον καὶ ἰσχυράν· ναὶ μὲν δὲν ἠγάπα τὰ χρήματα, ἀλλὰ δὲν ἤθελε καὶ νὰ ὑποχωρήσῃ ἔξω καὶ ἐνώπιον ἀνωτέρας καὶ ἀκαταμαχήτου δυνάμεως. Ἐτρίζε τοὺς ὀδόντας καὶ μόνον συλλογιζόμενος τὸ νὰ ἀναχωρήσῃ ἄπρακτος, καὶ νὰ καταλείψῃ μεταξὺ τῶν Γιαγκῶν ἄτιμον ὄνομα. Εἰς τοῦτο δὲ προσθετέον ὅτι ἦτο Γάλλος, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι φέρει τὴν Γαλλικὴν σημαίαν εἰς ξένον τόπον. Ἀτιμάζων τὴν σημαίαν αὐτὴν δὲν θὰ ἠτίμαζε τὴν πατρίδα του; Ταῦτα ἀναπολήσας ἀπεφάσισεν ἢ νὰ ἀπολαύσῃ τὸ δίκαιόν του ἢ ν' ἀποθάνῃ.

Μόλις ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ ἐγερθεὶς ἐνεδύθη μετά τινος κομψότητος, ἔχων τὸ μὲν revolver εἰς ἓν τῶν θυλακίων του, τὸ δὲ bowie-knife παρὰ τὸ στῆθός του, ἐπρογεύθη ἀταράχως, καὶ ἐξελθὼν ὑπῆγεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σαμουὴλ Βουττερφλαΰ. Σημειωτέον ὅτι πᾶσα ἡ πόλις τὸν ἐγνώριζε. Σπανίως ἐπισκέπτονται ξένοι τὴν Scioto-Town, καὶ ἡ ζωηρὰ τοῦ Γάλλου φυσιογνωμία δὲν ὡμοίαζε τὰ συνεσταλμένα καὶ ὀστεώδη καὶ σκυθρωπὰ πρόσωπα τῶν Ἀμερικανῶν. Νέα τις καὶ ὡραία Ἰρλανδή, ἥτις ὑπηρέτει εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, γνωρίζουσα τὰ διατρέξαντα τὴν προτεραίαν καὶ λυπουμένη τὸν Βουσσύν, ἐπροσπάθησε νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τοῦ νὰ ἐξέλθῃ.

— Ὡραία μου νέα, εἶπεν ὁ Γάλλος, τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· πρέπει νὰ ἐξέλθω.

— Φυλαχθῆτε, κύριε· ἔχουν κακοὺς σκοποὺς διὰ σᾶς. Ὁ Πατρὶκ μὲ εἶπεν ὅτι θὰ φονεύσετε τὸν Κ. Γεώργιον Οὐασιγκτῶνα Βουττερφλαΰ;

— Καὶ ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ Πατρίκ;

— Τίμιός τις Ἰρλανδὸς ὁ ὁποῖος μὲ ἀγαπᾷ, καὶ δὲν ἔχει παρὰ ἓν μόνον ἐλάττωμα, νὰ κοιμᾶται ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸν ἥλιον, καὶ νὰ πίνῃ ὅλην τὴν νύκτα ῥακί. Νά, ἰδέτε τον, μᾶς κυττάζει.

Καὶ ἀληθῶς ὁ Πατρὶκ καὶ ὁ φίλος του Τζάκ, ἐπιθυμοῦντες νὰ κερδήσωσι τὸ τάλλαρόν των κατεσκόπευον τὰ κινήματα τοῦ Βουσσύ. Καὶ τοὺς παρετήρησε μὲν αὐτός, ἀλλὰ δὲ ἐταράχθη, διότι ἀπὸ τὴν ἀγανάκτησίν του δὲν ἔβλεπε τὸν κίνδυνον. Μαθὼν ποῦ κατοικεῖ ὁ Σαμουὴλ Βουττερφλαΰ ἦλθε πρὸς αὐτόν· ἦλθον δὲ εὐθὺς μετ' αὐτὸν καὶ οἱ δύο Ἰρλανδοί.

Ὁ Γεώργιος Οὐάσιγκτων καὶ ὁ Σαμουὴλ ἐπρογεύοντο ὅτε τοῖς ἀνήγειλον τὴν ἄφιξιν τοῦ Γάλλου. Καὶ ὁ μὲν Σαμουὴλ ἔγεινε κάτωχρος προϊδὼν τοὺς σκοποὺς τοῦ Βουσσύ, ὁ δὲ υἱός του ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ γραφείου του revolver, τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἐξηκολούθησε νὰ προγεύεται. Μετελθὼν ἐπὶ δύο ἔτη τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ναύτου, μετήρχετο συγχρόνως, ὡς ἐλέγετο, καὶ τὴν σωματεμπορίαν. Συνειθισμένος λοιπὸν νὰ συντρίβῃ τὴν κεφαλὴν δυσπειθοῦς Μαύρου ἢ νὰ τὸν μαστιγόνῃ ἀνηλεῶς, δὲν ἐπολυσυλλογίζετο πόσον ἀξίζει ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν τοσούτῳ ὁ Βουσσὺς εἰσελθὼν διευθύνθη ἀμέσως πρὸς τὸν Σαμουὴλ, καὶ τὸν ἠρώτησε·

— Μὲ γνωρίζετε, κύριε;

Ἀλλ' ὁ Σαμουὴλ ὠχριάσας ἔῤῥιψε βλέμμα ἱκετευτικὸν πρὸς τὸν υἱόν του, ὅστις ὑπολαβών,

— Δὲν παρουσιάζονται, εἶπε, κύριε, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Πῶς ὀνομάζεσθε;

Καὶ ὁ Γάλλος, ἀτενίσας αὐτὸν μὲ περιφρόνησιν,

— Μὴν ἀνησυχεῖτε, ἀπεκρίθη, θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα σας. Σὺ δέ, Σαμουὴλ Βουττερφλαΰ, ἀποκρίθητι εἰς τὴν ἐρώτησίν μου. Διατί προχθές, ἐπὶ πλήρους συνελεύσεως, μὲ ὠνόμασες ἀναίσχυντον πλαστογράφον;

— Κύριε, ἀπεκρίθη τρέμων, μὲ ἀπάτησαν· βλέπω ὅτι εἶσθε gentleman.

— Κακοῦργε, ἀνεκραύγασε βροντοφώνως ὁ Βουσσύς, γονάτισε καὶ ζήτησέ με συγχώρησιν.

Καὶ τὸν ἥρπασεν ἀπὸ τὸν λαιμόν.

— Ἀ! ἄ! ὑπέλαβεν ὁ Γεώργιος Οὐάσιγκτων· gentleman ἢ ὄχι, θὰ πληρώσῃς ἀκριβὰ τὴν αὐθάδειάν σου.

Καὶ ἐγερθεὶς ὥρμησε κατὰ τοῦ Βουσσύ. Συγχρόνως οἱ δύο Ἰρλανδοί, οἵτινες παρετήρουν ἔξωθεν τὰ γινόμενα, εἰσῆλθον πάλλοντες μεγάλας μαχαίρας· ἀλλ' ὁ Γάλλος στρέψας πρὸς αὐτοὺς τὸ revolver τοὺς ἐφόβισεν ἐπί τινα δευτερόλεπτα.

— Τέσσαρες ἐναντίον ἑνός! ἀνέκραζεν. Ὁμολογῶ τὴν φρόνησίν σας, κύριοι Βουττερφλαΰ, θὰ σᾶς ἀπαντήσω καμμίαν ἡμέραν. Κάμετέ με τόπον.

Καὶ ἁρπάσας τὴν τράπεζαν τοῦ προγεύματος τὴν ἐξεσφενδόνισεν ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου του, καὶ διῆλθε διὰ τοῦ ἑστιατωρίου κρατῶν διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς τὸ bowie-knife, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς τὸ revolver. Ὁ Πατρὶκ τὸν ἐπλήγωσε διὰ τῆς μαχαίρας του· αὐτὸς δὲ στραφεὶς τὸν ἐπιστόλισε καὶ τὸν κατέβαλεν· ἔπειτα δὲ ἀνοίξας τὴν θύραν ἐξῆλθεν. Ἐν τοσούτῳ ὁ Γεώργιος Οὐάσιγκτων, ἀναστὰς ἐπιστόλισε κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐπλήγωσεν εἰς τὸν ἀριστερὸν ὦμον· ἀλλὰ καὶ ὁ Βουσσὺς ἐπιστρέψας μαινόμενος ἐπιστόλισε τὸν ἐχθρόν του· ἀτυχῶς ὅμως ἡ σφαῖρα ἐνεπήχθη εἰς τὸν τοῖχον. Οἱ ὑπηρέται ἀνεκραύγαζον· « φονεῖς, φονεῖς! » καὶ ὁ Τζάκ, ὡς καί τινες γείτονες τοῦ Σαμουὴλ ἐπέπεσον κατὰ τοῦ Γάλλου.

Ὁ Γεώργιος Οὐάσιγκτων ἠτοιμάζετο νὰ πιστολίσῃ καὶ δεύτερον τὸν ξένον, ἐν ᾧ ὄχλος πολὺς συνελθὼν ἀνέκραζε· « φονεύσατε τὸν Γάλλον! » Τότε ὁ Βουσσύς, νομίσας φρόνιμον νὰ ὑποχωρήσῃ, ἔδραμε μέχρι τῆς ἄκρας τῆς ὁδοῦ. Καθημαγμένος, γυμνὴν ἔχων τὴν κεφαλήν, καὶ πτέων μανίαν κατεφόβιζεν ὅλον τὸν κόσμον, καὶ πάντες ἀπεσύροντο διὰ νὰ τὸν ἀφήσωσι νὰ περάσῃ. Οἱ δύο Βουττερφλαΰ, οἱ Ἰρλανδοὶ καὶ οἱ θεαταὶ ἐκραύγαζον μεγαλοφώνως· « Πιάσατε τὸν φονέα, τὸν ληστήν, τὸν πλαστογράφον! » ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐτόλμα. Οὕτω λοιπὸν τρέχων ἔφθασεν εἰς τὸν ποταμόν, πέραν τοῦ ὁποίου ἐβασίλευαν δάση καὶ ἐλευθερία, καὶ χωρὶς νὰ

διστάσῃ ἔπεσεν εἰς αὐτόν, καὶ κολυμβῶν, ἂν καὶ ἐμποδιζόμενος ἀπὸ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰς πληγάς του, ἐπέρασεν ἀντικρύ. Εὐτυχῶς οὐδεμία γέφυρα ζευγνύει τὸν Σιότσον· ἀλλά τινες τῶν ἐνθέρμοτέρων ἐχθρῶν ἠθέλησαν νὰ τὸν καταδιώξωσιν ἐντὸς λέμβων. Ὁ γέρων ὅμως Βουττερφλάϋ τοὺς ἐμπόδισεν εἰπὼν ὅτι, ὡς καὶ ὁ Καῖσαρ ἔλεγε, πρέπει νὰ κάμωμεν χρυσῆν γέφυραν εἰς τὸν φεύγοντα ἐχθρόν. Τοῦ συνετοῦ τούτου ἀξιώματος ἐπιδοκιμασθέντος ὑπὸ πάντων ἐν γένει, ὁ Βουσσοὺς ἐξηκολούθησεν ἡσύχως τὸν δρόμον του.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ὑγιής. Τὰ τραύματά του ἂν καὶ ἀκίνδυνα, ἦσαν ὅμως ὀδυνηρά, καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν ἱκανοῦ αἵματος ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἀδύνατον. — Ὡραῖα τὸ κατώρθωσα! ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, καὶ ὁ φίλος μου Ῥοκεβρὺν θὰ γελάσῃ διὰ τὴν ἀπειρίαν μου. Ἔρχομαι, μὲ λέγουν πλαστογράφον, θυμόνω, μὲ πιστολίζουν καὶ φεύγω. Λαμπρὰ τῳόντι ἐκστρατεία. Μὰ τὴν πίστιν μου, ἢ θ' ἀποθάνω, ἢ θὰ δεκατίσω ὅλον τὸ γένος τοῦ Βουττερφλάϋ.

Καὶ καταρώμενος τὴν τύχην του καὶ τοὺς Βουττερφλάϋ ἐπροχώρει εἰς τὸ δάσος διευθυνόμενος κατὰ τύχην πρὸς ἄρκτον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ νὺξ ἐπλησίαζε, καὶ δρόμος δὲν ὑπῆρχεν, ἠναγκάσθη νὰ καταλύσῃ ὑπὸ δένδρον, πλησίον πηγῆς καθαρᾶς. Ἔπιεν, ἔπλυνε τὰς πληγάς του, καὶ, ἂν καὶ ἠσθάνετο πεῖναν σημαντικήν, ἐξ ἀνάγκης ἔμεινε νῆστις. Ἐσύναξε ξύλα ξηρά, ἤναψε πῦρ καὶ ἐκοιμήθη ἡσύχως. Ἠν ἐπαύριον, ἐξυπνήσας ἐνωρίς, εἶδε μέγαν ὄφιν διενυκτερεύσαντα μαλθακῶς πλησίον του ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἐπενδύτου του, τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς, ἐπανέλαβε τὸν δρόμον τῆς προτεραίας, καὶ ἦλθεν εὐτυχῶς εἰς μεμακρυσμένην Γερμανῶν ἐξοχὴν ὅπου ἐφιλοξενήθη, χάρις μάλιστα εἰς τὸ βαλάντιόν του τὸ ὁποῖον, κατὰ μεγίστην τῳόντι εὐτυχίαν, εὑρέθη εἰς τὸ θηλάκιόν του. Διὰ τοῦ εὐτελοῦς τούτου μετάλλου, τὸ ὁποῖον σήμερον τιμᾶται καὶ ἰσχύει πλέον καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μεγαλοφυΐας, ἦλθεν εἰς τὸν καταρράκτην τοῦ Νιαγάρα, ἐκεῖθεν κατέβη τὴν λίμνην Ὀντάριαν καὶ τὸν ποταμὸν Ἅγ. Λαυρέντιον, καὶ ἔφθασεν εἰς Μοντρεάλ, ὅπου ὁ φίλος του Ῥοκεβρὺν ἠπόρησεν ἰδὼν αὐτὸν ἐπανελθόντα τόσῳ ταχέως.

Ὅτε δὲ ὁ Βουσσοὺς διηγήθη τὰ συμβάντα καὶ τοὺς φιλεκδίκους σκοποὺς του, ὁ Καναδὸς ἀπεκρίθη· — Κάλλιστα ἔπραξες, φίλτατέ μου ἐξάδελφε, ὅ,τι ἔπραξες. Ὁ Γάλλος δὲν πρέπει πώποτε νὰ ὑποχωρῇ· πρέπει νὰ ἐπιπίπτῃ στρατιωτικῶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, μὲ τὴν λόγχην, ὅπως ἄλλοτε καὶ οἱ πατέρες μας. Δὲν ἐπέτυχεν ἡ λόγχη σου, ἔστω· τὸ κακὸν δὲν εἶναι ἀδιόρθωτον. Σὺ καὶ ὁ Βουττερφλάϋ παίζετε βαρὺ παιγνίδι. Ὁ Βουττερφλάϋ ἐκέρδησε τὸ πρῶτον μέρος, καὶ δικαίως, διότι εἶναι ἐμπειρότερός σου· ἀλλὰ σὺ θὰ κερδήσῃς καὶ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον, σὲ ἐγγυῶμαι. Θὰ σὲ τὸν διορθώσω αὐτὸν τὸν διαβολογιαγκῆν ἡσύχασε. Ἐν τοσούτῳ μεῖνε ἐδῶ, θεράπευσέ τὰς πληγάς σου καὶ θὰ ἰδῆς.

Ὁ Βουσσοὺς ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, ἔμεινε καὶ εὐχαρίστησε τὸν ἐξάδελφόν του. Ἦλθε δὲ καὶ ἡ ὡραία Βαλεντίνη, καὶ τοσούτῳ περιπαθῶς ἤκουσε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, ὥστε ἐκτύπησεν ἡ καρδία τοῦ ἥρωός μας. Δὲν εἶχε δὲ ἄδικον, διότι ἦτον ὡραιοτάτη μεταξὺ τῶν ὡραιοτάτων γυναικῶν τοῦ Καναδᾶ. Εἶχε γλυκύτητα καὶ φαιδρότητα ἀπαράμιλλον· τὸ βλέμμα της, σεμνὸν καὶ κόσμιον, εἶχεν εὐγλωττόν τινα ἔκφρασιν εἰς ἣν οὐδεὶς ἀνθίστατο. Οἱ τρόποι της ἦσαν ἀφελεῖς, καὶ ἀξιοπρέπειά τις φυσικὴ ἀπέκρυπτε πᾶσαν ἰδέαν οἰκειότητος. Ἐντός τινων ἡμερῶν ὁ καλὸς μας Βουσσοὺς ἐλησμόνησε καὶ τὴν Σιότον καὶ τοὺς Βουττερφλάϋ καὶ τὴν ἐκδίκησιν, καὶ δὲν ἐνθυμεῖτο εἰμὴ μόνην τὴν Βαλεντίνην. Δὲν ἐτόλμα ὅμως καὶ νὰ φανερώσῃ τὴν κλίσιν του. Δὲν πρέπει νὰ πολυπιστεύωμεν ἐκείνους οἱ ὁποῖοι διερμηνεύουν εὐκόλως τὸ πάθος των· οἱ τοιοῦτοι ποτὲ δὲν ἠγάπησαν ἀληθῶς. Ὁ Βουσσοὺς ἠπόρει τί νὰ εἴπῃ· πλὴν τούτου, ἡ μὲν Βαλεντίνη ἦτο πλουσία, αὐτὸς δὲ ἄπορος· καὶ φοβούμενος τὰς περὶ πτωχῶν ἀπαισίας ἰδέας ἐσιώπα. Θεραπευθέντων ἐπὶ τέλους τῶν τραυμάτων του, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του εἰς Sciotο-Town. Πολλὰς ἡμέρας διήρκεσε τὸ ταξείδιον, καὶ οἱ δύο φίλοι διεσκεδάζον φιλοσοφοῦντες. Καὶ τί κάλλιον δύναταί τις νὰ ὁμιλήσῃ ταξειδεύων; Ὁ μὲν Βουσσοὺς, δυσθυμῶν διὰ τὰ συμβάντα του, ἀνεθεμάτιζε τὰς νεωτέρας κοινωνίας καὶ τὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ Ῥοκεβρὺν ἐχλεύαζε τὴν μισανθρωπίαν του. — Πρέπει νὰ ὀργίζεσαι τόσον; ἔλεγε, διότι ἕνας ἀχρεῖος σ' ἔδλαψε, καὶ ν' ἀναθεμαείζῃς τὴν δημοκρατίαν διότι ὁ Βουττερφλάϋ εἶναι δημοκράτης; Ἐπίστρεψε εἰς τὴν Εὐρώπην, ἂν δὲν αἰσθάνεσαι δύναμιν νὰ ὑπομένῃς τὰ ἄτοπα τῆς ἐλευθερίας. Δὲν ὑπάρχει ῥόδον χωρὶς ἄκανθαν, οὔτε δημοκρατία χωρὶς Βουττερφλάϋ.

— Ἀξιομίσητος εἶναι ἡ Ἀμερική, ἀπεκρίθη ὁ Βουσσούς, χειροτέρα δὲ ἡ Εὐρώπη. Τὸ λέγω μὲ λύπην μου· ἀλλὰ συμπτώματα πολλὰ φανερὰ προλέγουν ὅτι ὁ παλαιός μας ἥλιος εἶναι περὶ τὴν δύσιν του. Ναὶ μὲν αἱ ψυχρανθεῖσαι ἀκτῖνές του μᾶς φέγγουν ἀκόμη, ἀλλὰ δὲν μᾶς θερμαίνουν. Ἰσχρὰ καὶ ἀσθενῆ τέκνα τῆς γῆς, τυφλὰ ὄργανα τῆς ἀδυσωπήτου ἀνάγκης, θορυβούμενοι ἀπὸ τὸν κρότον τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν αἵτινες καταῤῥέουν καὶ συντρίβονται, ἐγγίζομεν, χωρὶς ἴσως νὰ τὸ συλλογιστῶμεν, εἰς τὴν τελευταίαν μας ὥραν· ὅταν ἡ ὑφήλιός μας σφαῖρα ἐξομαλυνθῇ ὡς πεδίον, καλλιεργηθῇ ὡς κῆπος καὶ κατοικηθῇ ὡς πόλις μία, ὅταν θὰ κρατῶμεν εἰς χεῖρας τὸν κεραυνόν, συναθροίζοντες ἢ διασκορπίζοντες κατὰ θέλησίν τὰ νέφη, ὅταν θὰ ταξειδεύσωμεν εἰς τὰς ἀπεράντους πεδιάδας τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ἀνέμων καὶ ταχεῖς ὡς αὐτοί (καὶ ταῦτα πάντα θὰ γίνωσιν ἐντὸς αἰῶνος), ἀς προσέξωμεν, τὸ ἔργον μας θὰ τελειώσῃ· μεταχειρισθέντας καὶ κακομεταχειρισθέντας τὴν φύσιν, θὰ μᾶς ἐκδικηθῇ αὐτή. Τὴν μίαν ἡμέραν τὸ ἀνθρώπινον γένος θὰ καταντήσῃ παντοδύναμον, καὶ τὴν ἄλλην θ' ἀποθάνῃ . . .

— Κοῦγε, μισάνθρωπε, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοκεβρύν, καὶ

λὸς ἱεροκήρυξ εἶσαι. Ἐν τοσούτῳ ἂς ὑπάγωμεν νὰ λογαριασθῶμεν μὲ τὸν Βουττερφλάϋ.

Φθάσαντες τὴν νύκτα εἰς Sciotο-Town, κατέλυσαν εἰς οἰκίαν ἀπόκεντρον, μακρὰν τῆς πόλεως, διὰ νὰ μὴ γνωρισθῇ ὁ Βουσσούς. Ὁ δὲ Ῥοκεβρύν, χάρις διόλου ν' ἀναπαυθῇ, ὑπῆγεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ.

Ὁ γέρων Γιαγκὴς ἐνόμιζεν ὅτι ἐτελείωσαν πλέον τὰ τοῦ Βουσσούν· ἡ δὲ πόλις ὅλη εἶχεν ἐξυμνήσει διὰ πανηγυρικῶν τὴν ἀταθερότητα καὶ τὴν ἐπιδεξιότητά του. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη, ἥτις ἔμελλε νὰ τὸν ζημιώσῃ, ηὔξησεν ἐξ ἐναντίας τὴν ὑπόληψίν του. Εἰς τὰς νεογνὰς κοινωνίας τὸ ἠθικὸν αἴσθημα ἀναπτύσσεται ἀργὰ καὶ βραδέως. Εἰς τὰ δάση, πρώτην ἀνάγκην ἔχουν οἱ ἄνθρωποι τὸ νὰ ζήσωσι· τὸ νὰ καλοζήσωσι δέ, τοῦτο εἶναι αἴσθημα πολὺ βραδύτερον. Τολμῶ μάλιστα νὰ εἴπω ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῆς εὐζωΐας καὶ ἡ τῆς ἀρετῆς, αἵτινες ὅμως δὲν ὁμοιάζουν πρὸς ἀλλήλας, γεννῶνται συγχρόνως. Δὲν λέγω ὅτι ἡ μία προκαλεῖ τὴν ἄλλην, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ καὶ αἱ δύο εἶναι ἐπίσης ἀναγκαῖαι εἰς τὰ ἔθνη. Τὸ παράδειγμα ἐκείνων οἵτινες ἠγάπησαν τὴν ἀρετὴν δι' αὐτὴν καὶ μόνον, δὲν χρησιμεύει ὡς γενικὸς κανών, καὶ τὰ πλήθη πολὺ μᾶλλον αἰσθάνονται τὰ ἀξιώματα τοῦ συμφέροντος, ἢ τὴν δόξαν τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς θυσίας.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Σαμουὴλ ἐκάθητο ἡσύχως παρὰ τὴν ἑστίαν του, καὶ ἐτακτοποίει σκιωτῶν τὰ κατάστιχά του. — Ἓν ἑκατομμύριον, πέντε χιλιάδες καὶ ἑξακόσια πενηντατρία τάλλαρα! ἀνεφώνησεν ἀφεὶς τὸ κονδύλιον καὶ τρίψας τὰς χεῖρας. Ἰδοὺ ποσὸν τὸ ὁποῖον εἶναι ἱκανὸν νὰ φέρῃ τὸν σύελον εἰς τὸ στόμα τῆς Κόρας καὶ τοῦ Γεωργίου Οὐασιγκτῶνος. Πλήν, χάρις τῷ Θεῷ, τὰ κόκκαλά μου εἶναι ἀκόμη δυνατά, καὶ πολὺ ψωμὶ θὰ φάγουν ὅσῳ νὰ μὲ κληρονομήσουν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ τὸν εἰδοποίησαν ὅτι ἦλθεν ὁ ἱππότης Ῥοκεβρύν. Σηκωθεὶς δὲ χωρὶς νὰ διαστείλῃ τοὺς ὀδόντας του, κατὰ τὸν Ἀμερικανικὸν συρμόν, ἔσφιγξε τὴν χεῖρά του.

— Κύριε, εἶπεν ὁ Καναδός, ἔρχομαι νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ ἐκ μέρους φίλου, τοῦ Κ. Καρόλου Βουσσού.

Ὁ δὲ Σαμουὴλ ὑποκριθεὶς ἀγανάκτησιν, ἀνέκραξε·

— Ποίου; τοῦ ἀχρείου ἐκείνου πλαστογράφου ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ φονεύσῃ τὸν υἱόν μου καὶ ἐμέ, καὶ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε ν' ἀρήσω νὰ κρεμάσουν;

— Ὁμολογῶ, εἶπεν ἀταράχως ὁ Ῥοκεβρύν, ὅτι ἕνας τῶν δύο σας ἔπρεπε νὰ κρεμασθῇ· ὁμοίαν γνώμην μὲ τὴν ἐδικήν σας ἔχει καὶ ὁ φίλος μου. Ἀλλὰ ποῖος τῶν δύο, διστάζω νὰ τὸ ἀποφασίσω.

— Κύριε, ἐπανέλαβεν ὁ Σαμουὴλ, ἦλθετε νὰ μὲ ὑβρίσετε εἰς τὴν οἰκίαν μου;

Καὶ ἔσημανε σφοδρῶς τὸν κώδωνα.

— Φίλτατε Βουττερφλάϋ, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοκεβρὺν ὡς καὶ πρὶν ἀταράχως, ἐάν τις μ' ἐγγίσῃ μόνον σοῦ πετῶ τὰ μυελά.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Σαμουὴλ ἐκάθησεν. Πρὸς δὲ τὸν εἰσελθόντα Ἰρλανδὸν ὑπηρέτην εἶπε·

— Τόμ, φέρε ξύλα.

Ὁ Τόμ ὑπήκουσε, καὶ ὁ Ῥοκεβρὺν ἐπανέλαβε τὴν ὁμιλίαν.

— Ἂς ὁμιλήσωμεν εἰλικρινῶς. Ὁ Βουσσοὺς ἐτάραττε τὰ σχέδιά σου καὶ ἠθέλησες νὰ τὸν ἐκβάλῃς ἀπὸ τὴν μέσην· εἶχες δίκαιον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἔχει δέρμα σκληρόν. Τὸν ἐσυκοφάντησες, ἐξήγειρες ὁλόκληρον τὴν πόλιν ἐναντίον του, τὸν ἐμισοφόνευσες. Καὶ ὅμως εἶναι καλά, καὶ πλουσιώτερος ἀπὸ σέ. . .

— Ἀφοῦ λοιπὸν εἶναι πλούσιος, ὑπέλαβεν ὁ Σαμουὴλ, διὰ τί θέλει νὰ μὲ ξεγυμνώσῃ;

— Διὰ τί, γέρων Βουττερφλάϋ; Διὰ λόγον ἀπλούστατον. Πόσα ἐκέρδησες ἀπὸ τὴν πρώτην σου χρεωκοπίαν;

— Τίποτε, ἀπεκρίθη σοβαρευθεὶς ὁ Σαμουὴλ, πλὴν τῆς ὑπολήψεως τῶν συμπολιτῶν μου.

— Καὶ ἑκατὸν χιλιάδων ταλλάρων! Καὶ ἀπὸ τὴν δευτέραν; καὶ ἀπὸ τὴν τρίτην; καὶ ἀπὸ τὴν τετάρτην; Γνωρίζω τὰς ὑποθέσεις σου ὅσον καὶ σὺ ὁ ἴδιος. Σήμερον ἔχεις ἓν ἑκατομμύριον ταλλάρων, καὶ πρὸς τούτοις τὸν σκοπὸν ν' ἀπολαύσῃς δὶς ἢ τρίς, πρὶν ἀποθάνῃς, τὴν ὑπόληψιν τῶν συμπολιτῶν σου. Ἀπαραλλάκτως καὶ ὁ φίλος μου Βουσσούς, ἄπλαστος ὅσον καὶ σὺ καὶ δισεκατομμυριοῦχος, δὲν θ' ἀποθάνῃ εὐχαριστημένος ἂν τὰ δύο δὲν τὰ κάμῃ τέσσαρα!

— Τέσσαρα ἑκατομμύρια! Δὲν εὑρίσκονται εἰς ὅλην τὴν Σιότον.

— Εὑρίσκονται· ἐγὼ σ' ἐγγυῶμαι.

Ὁ δὲ Σαμουὴλ σιωπήσας ὑπεμειδίασε.

— Ναί, σ' ἐννοῶ, γέρων Βουττερφλάϋ, ἐξηκολούθησεν ὁ Ῥοκεβρύν. Φρονεῖς ὅτι ὁλόκληρος ἡ πόλις θὰ ἐπαναστατήσῃ καθ' ἡμῶν καὶ θὰ μᾶς λιθοβολήσῃ· ἀλλὰ μάθε ὅτι κοῦραμεν τρόπον νὰ χωρίσωμεν σὲ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως. Ἠθέλησες νὰ φονεύσῃς τὸν Βουσσούν καὶ αὐτὸς θὰ σὲ καταντήσῃ νὰ ψωμοζητῆς.

— Δὲν τὸν ἔχω ἄνθρωπον ἂν δὲν τὸ κάμῃ.

— Σὺ ἄρχισες τὴν κλοπήν, καὶ σὺ θὰ πληρώσῃς δι' ὅλους. Ἥρπασες τὸ ἓν τρίτον τῆς πόλεως, καὶ θὰ σὲ ἀναγκάσωμεν ἢ νὰ τὸ ἀποδώσῃς ἢ ν' ἀποζημιώσῃς χονδρὰ τὸν Ἰδοκτήτην. Ὁ Βουσσοὺς εἶναι ἀρκετὰ πλούσιος διὰ νὰ σὲ ἐνάξῃ εἰς ὅλα τὰ δικαστήρια, καὶ νὰ σὲ βιάσῃ ν' ἀποδώσῃς εἰκοσάκις τὴν ἀξίαν τοῦ δάσους του.

— Ἂς ἑτοιμασθῇ, ἀπήντησεν ὁ Σαμουὴλ γελῶν· γνωρίζω τοὺς δικαστάς· μὲ κάμπορα τάλλαρα κατορθώνω ὅ,τι θέλω.

— Ὁ Βουσσοὺς ὅμως ἔχει τάλλαρα περισσότερα καὶ ἀπὸ τὰς τρίχας ἁσας δὲν ἔχει τοῦτο τὸ κολοκύθι· καὶ θὰ σὲ καταδιώξῃ ἕως οὗ νὰ χαθῇ ἕνας τῶν δύω σας.

— Ἔστω· δέχομαι τὴν μονομαχίαν· ἔχω ὑπὲρ ἐμοῦ τὴν κοινὴν γνώμην.

— Ἐξαίρετα! καὶ νομίζεις λοιπὸν ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη τρελλαίνεται διὰ σέ; Ἠξεύρεις ὅτι ὁ λαὸς ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην ἐπειδὴ δὲν ἔχει νὰ κάσῃ τίποτε δι' αὐτήν. Ἄμα ὡς μάθῃ ὅτι ὁ Βουσσοὺς μόνον

μὲ σὲ ἔχει νὰ κάμῃ, καὶ ὅτι ἔχει ἀρκετὰς δυνάμεις διὰ νὰ σὲ καταστρέψῃ, θὰ σὲ κρεμάσῃ καὶ θὰ σὲ ἀτιμάσῃ.

— Τί θέλεις τέλος πάντων; ἠρώτησεν ὁ Σαμουήλ· ἐλπίζω ὅτι δὲν μὲ λέγεις ὅλ' αὐτὰ διὰ νὰ μὲ τρομάξῃς.

— Ναί, τώρα λαλεῖς φρόνιμα. Ἔχεις μίαν κόρην εἰς Νεοεδόρακον;

— Τὴν θέλεις γυναῖκα; ἀπήντησεν ὁ Σαμουήλ. Διὰ τί δὲν μὲ τὸ ἔλεγες τόσην ὥραν; Σὲ τὴν δίδω εὐχαρίστως, ἀλλά, ἠξεύρεις, χωρὶς προῖκα.

— Διὰ ποῖον μ' ἐκλαμβάνεις; ἀνεφώνησεν ὁ Ῥοκεβρούν· ἐκ τῶν ἰδίων κρίνεις τὰ ἀλλότρια. Ὁ Βουσσοὺς ἀγαπᾷ τὰ ὡραῖά της μάτια, ὄχι τὴν προῖκά της.

— Τόσον καλήτερα· τοὺς δίδω τὴν εὐχήν μου. Ἀλλ' ἡ Κόρα τὸν θέλει; μὲ εἶπεν ὅτι ἔχασε τὴν κατάστασίν του.

— Ὁ φίλος μου ἠθέλησε νὰ τὴν δοκιμάσῃ. Ὁ Βουσσοὺς, φίλτατέ μου, ἔχει δύο ἑκατομμύρια καὶ ἐπέκεινα εἰς κτήματα, εἰς τὴν Γαλλίαν.

— Καὶ δὲν τὸν ἠθέλησεν ἡ ἀνόητη!

— Διὰ τοῦτο κάμνομεν ἔφεσιν, εἶπεν ὁ Καναδός.

— Δὲν ἐπειράχθη ὁ φίλος σου;

— Ἐκεῖνος! διόλου· εἶναι ἡ σεμνότης προσωποποιημένη. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι εἰς ἄκρον οἰκονόμος, μ' ἐφάνη ὅτι εὐχαριστήθη ἰδὼν ὅτι ἡ Κ. Κόρα ἀγαπᾷ, ὡς καὶ αὐτός, τὰ χρήματα. Τὸ πάθος αὐτὸ εἶναι τόσον εὐγενὲς καὶ τόσον φυσικόν!

— Βέβαια! ἀνεφώνησεν ὁ γέρων. Λυπεῖται κανεὶς νὰ βλέπῃ δύο νέους νὰ ὁμιλοῦν μὲ καταφρόνησιν δι' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προξενεῖ τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς, διὰ τὰ χρήματα, τὸν φίλον τοῦτον ὁ ὁποῖος δὲν σ' ἐπιβουλεύεται ποτέ.

— Ἀληθινά, εἶπεν ὁ Ῥοκεβρούν, νομίζεις ὅτι θὰ μᾶς δώσουν δύο ἑκατομμύρια δι' ἀποζημίωσιν;

— Τί ἀποζημίωσιν;

— Τοῦ δάσους.

— Εἶσαι τρελός; εἶπεν ὁ γέρων· οὔτε δύο ἑκατομμύρια οὔτε λεπτὸν θὰ λάβετε· δὲν θὰ σᾶς δώσω τὴν Κόραν;

— Βεβαίως θὰ μᾶς δώσῃς τὴν Κόραν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Μήπως νομίζῃς, φίλε μου Βουττερφλάϋ, ὅτι θὰ περάσωμεν τὴν ζωήν μας μὲ γλυκὰ λόγια ἐρωτικά; Ἀρκεῖ ὅτι δὲν ζητοῦμεν προῖκα διὰ τὴν ὡραίαν σου κόρην. Καὶ τῳόντι, ἡ Κ. Κόρα εἶναι μαργαρίτης· πλήν, νὰ μὴ μᾶς ἀκούσῃ κανείς, τὸ κάλλος της ὡρίμασε, καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ παρακμάσῃ. Ἐντὸς δύο ἐτῶν θὰ εἶναι σχεδὸν ἄσχημη.... Ἂς ὁμιλήσωμεν μὲ τὰ σωστά μας. Ἐπῆρες τὸ δάσος τοῦ φίλου μου Βουσσοῦ χωρὶς τὴν ἄδειάν του· καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σὲ καταστρέψῃ, καὶ θὰ σὲ καταστρέψῃ, ἔσο βέβαιος, ἂν δὲν δεχθῇς τὴν πρότασίν μου. Ἔχεις ὡραίαν θυγατέρα, τὴν Κ. Κόραν, τὴν ὡραιοτέραν τοῦ Νεοεδοράκου, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ ὑπανδρευθῇ ἕως τώρα καὶ ἅμως δὲν ὑπανδρεύθη. Προσμένει κανένα Λόρδον ἢ κανένα πρίγκηπα Ῥῶσσον; τὸ ἀγνοῶ. Πολὺ δὲν θὰ περάσῃ καὶ θὰ πέσῃ εἰς βάρος σου. Κάμε λοιπὸν μίαν καλὴν ὑπόθεσιν καὶ ἓν καλὸν ἔργον. Κατ' εὐτυχίαν νῦρες ἄνθρωπον γενναῖον, ὑπέρπλουτον, ἀγαπῶντα αὐτὴν καὶ ἀγαπηθησόμενον ἀπὸ αὐτὴν ἅμα ὡς μάθῃ τὴν ἀπέραντον κατάστασίν του. Αὐτὸς δὲ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐξεγύμνωσες, καὶ ὅστις δύναται νὰ σὲ καταστρέψῃ. Ἐνέργησε νὰ δοθῇ εἰς αὐτόν, ἂν ὄχι τὸ δάσος του, τοὐλάχιστον μετρία τις ἀποζημίωσις, τετρακοσίων χιλιάδων ταλλάρων, παραδείγματος χάριν. Ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ ὑποχρεώσῃς τοὺς κατοίκους τῆς Σιότου εἰς τὴν ἀποζημίωσιν αὐτήν. Ἔπειτα τὸν δίδεις τὴν κόρην σου καὶ τὰς τετρακοσίας χιλιάδας ἀντὶ προικός. Τοιουτοτρόπως, τὸ κοινὸν θὰ πληρώσῃ τὰ χρέη σου, καὶ ὅλοι θὰ εὐχαριστηθοῦν. Δὲν σὲ ἀρέσει αὐτό;

— Ἀξιόλογα! ἀπεκρίθη μετὰ μικρὰν σκέψιν ὁ Σαμουήλ· ἀλλὰ θέλω κ' ἐγὼ μερίδιον ἑκατὸν χιλιάδας τάλλαρα, καὶ ἑκατὸν ἄλλας διὰ τὴν Κόραν.

— Μάλιστα, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνίᾳ, ἐὰν ἡ Κ. Κόρα δὲν θελήσῃ νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν Βουσσοῦν, νὰ δοθῇ ὁλόκληρος ἡ ποσότης.

— Δέχομαι, ἐπανέλαβεν ὁ Βουττερφλάϋ· ὁ δὲ γάμος νὰ γείνῃ τρεῖς ἑβδομάδας μετὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ἀποζημιώσεως.

Μετὰ τὴν συμφωνίαν ταύτην ὁ Ῥοκεβρὺν διεκοίνωσεν εἰς τὸν Βουσσοῦν τὰ γινόμενα.

— Τί ἔκαμες, ἄθλιε! ἀνέκραξεν ὁ Βουσσοῦς. Προτιμῶ ν' ἀποθάνω παρὰ νὰ πάρω γυναῖκά μου τὴν Κόραν.

— Ὦ! θέλεις νὰ τὴν ἐκδικηθῇς;

— Ὄχι.

— Φοβεῖσαι λοιπὸν τὴν ὑπανδρείαν;

— Φοβοῦμαι τὴν Κόραν Βουττερφλάϋ.

— Ἡσύχασε λοιπόν· δὲν θὰ τὴν ὑπανδρευθῇς παρὰ ἂν θελήσῃς.

— Πλὴν ἔδωκες τὸν λόγον μου...

— Ἡ Κόρα θὰ σὲ τὸν ἀποδώσῃ.

— Λοιπόν, τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθημι. Ἂς κοιμηθῶμεν.

Τὴν ἐπιοῦσαν σύμπασα ἡ πόλις Σιότο συνεκινήθη ἕνεκα ἄρθρου τοῦ Morning-Enquirer, οὗτινος ὁ Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ ἦτον ἐκ τῶν πρώτων μετόχων. Οἱ ἀναγνῶσται, ἔλεγε τὸ ἄρθρον, ἐνθυμοῦνται ὅτι νέος τις Γάλλος, Κάρολος Βουσσοὺς ὀνομαζόμενος, ἦλθε πρὸ δύο μηνῶν νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν δήμαρχον τίτλους ἰδιοκτησίας, ἐκ τῶν ὁποίων προκύπτει ὅτι αὐτὸ τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ἡ πόλις ἀνήκει εἰς αὐτόν. Ὁ ἔντιμος οὗτος gentleman, γενόμενος θῦμα σφάλματος τὸ ὁποῖον ἐπίστευσε μὲν ὅλος ὁ λαός, ἀποδοκιμάζει δὲ καὶ ἀτιμιτεύει ὁ κλεινὸς ἡμῶν δήμαρχος, ὁ Κ. Σαμουὴλ Βουττερφλάϋ, κατηγορήθη ἐπὶ πλαστογραφίᾳ καὶ ἐδιάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς ἄλλην πολιτείαν. Ἐλθὼν εἰς Οὐασιγκτῶνα ὑπέβαλε τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ εἰς τὴν κεντρικὴν ἐξουσίαν, καί, ὡς μανθάνομεν, ἡ δικαιοσύνη ἐνέκρινεν αὐτὰς καὶ προσέταξε νὰ ὑποστηριχθῶσι χρείας τυχούσης καὶ διὰ δυνάμεως. Ἔχομεν ὅμως λόγους νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αἱ διαθέσεις τοῦ νέου

τούτου gentleman εἶναι συμβιβαστικαί, καὶ ὅτι θέλομεν διαπραγματευθῆ ἀπ' εὐθείας μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἀποζημιώσεως. Κατὰ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τῆς γῆς, ἔπρεπε νὰ πληρώσωμεν ἑπτὰ ἕως ὀκτὼ ἑκατομμύρια ταλλάρων· ἀλλὰ δικηγόρος τις ἐκ Καναδᾶ, ἀνὴρ μεγάλης ἐμπειρίας, ὁ Ἱππότης Ῥοκεβρούν, ἐπίτροπος τοῦ ἐνάγοντος, ἀναλαμβάνει νὰ καταβιβάσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο μέχρι τετρακοσίων χιλιάδων ταλλάρων. Ἐλπίζομεν ἄρα ὅτι οἱ συμπολῖται θέλουσι σπεύσει νὰ δεχθῶσι τὸν συμβιβασμὸν τοῦτον, διὰ ν' ἀποφύγωσι περιπλοκὰς καὶ ζημίας.»

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀναπτυχθέν, σχολιασθέν, δημοσιευθὲν καὶ συζητηθὲν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἐφημερίδων, ὑπῆρξεν ὥς τις λυδία λίθος ἐφ' ἧς ὁ Βουττερφλάϋ ἐδοκίμασε τὴν κοινὴν γνώμην. Καὶ δὲν ἔ, δειξαν μὲν οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων, ὡς τὸ ὑπώπτευσε καὶ ὁ Σαμουήλ, προαίρεσιν εἰς τὸ νὰ δεχθῶσι τὴν ἀποζημίωσιν· ἀλλ' αὐτὸς ἐπέμενε λησμονήσας τί εἶχε πράξει κατὰ τοῦ Γάλλου. Οἱ Ἀμερικανοὶ φροντίζουν διὰ τὸ ἐνεστὼς μόνον καὶ τὸ μέλλον, τὸ παρελθὸν οὔτε τὸ ἐνθυμοῦνται. Ἐμπρός! ἐμπρός! Ἰδοὺ τὸ σύνθημά τῶν. Εἶναι λαὸς ἐμπόρων.

(*Ἕπεται τὸ τέλος.*)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Δοκίμιον ἱστορικὸν περὶ τῆς Ῥωσσικῆς νομοθεσίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἀχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ὑπὸ Δημητρίου Στεφ. Μαυροκορδάτου, ἀδκτορος τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων, μέλους τῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ ἀστικοῦ κώδικος ἐπιτροπῆς καὶ πρώην ἐν Ἀθήναις δικαστοῦ. Ἀθήνησι τόποις Π.Α. Σακελλαρίου 1857.

—ooo—

Ἀληθῶς κοσμοπολίτης εἶναι ὁ Ἕλλην, ἡ δὲ ζωηρὰ αὐτοῦ φύσις ὑπὲρ τὴν παντὸς ἄλλου ἔθνους ἀκάθεκτον τὴν αὐτοῦ πλάττει περιέργειαν. Οὕτως ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ἑλλάδος χρόνων τοὺς σοφοὺς αὐτῆς καθορῶμεν παρὰ τοῖς ξένοις πλανωμένους, καὶ τὰ ἤθη καὶ νόμιμα τούτων περιεργαζομένους, θησαυροὺς δὲ γνώσεων ἐκ τῶν μακρὰν τόπων εἰς τὴν Ἑλλάδα κομίζοντας, τὴν διὰ τῶν παντοίων τούτων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀμορφωτέρων στοιχείων τὸν ἑαυτῆς διαπλάσασαν βίον, ἐνδοξότερον, εὐγενέστερον, καὶ πολιτιστικώτερον. Οὕτω δὲ καὶ σήμερον οἱ τῶν Ἑλλήνων λόγιοι, ἅτε πολυπραγμονέστεροι πάντων ἴσως τῶν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης πεπαιδευμένων, ποικίλας ἔχουσι γνώσεις, οἱονεὶ ἐγκυκλοπαιδικώτεροι ἐκείνων διὰ τῆς ἑαυτῶν περιεργείας γινόμενοι. Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῶν εἰρημένων ἔστω μοι εἰς μαρτύριον τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον· κατὰ τὸ 1851, συζητουμένου ἐν τῇ τῶν Λόρδων Βουλῇ τοῦ περὶ μεταβολῆς τοῦ βουλευτικοῦ ὅρκου νομοσχεδίου, καὶ κατὰ συνέπειαν τούτου περὶ παραδοχῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν τῇ Βουλῇ, εἷς λόρδος κατὰ τοῦ νομοσχεδίου ἀγορεύων ἐβεβαίου, ὅτι τοῦτο ἦν νεωτερισμός τις ἀλλόκοτος, καθόσον οὐδαμοῦ τῆς Εὐρώπης ἰσοπολιτεία τοῖς Ἰουδαίοις ἀπεδίδετο. Καὶ ὅμως πρὸς τὴν παράδοξον ταύτην βεβαίωσιν οὐδεὶς τῶν λόρδων ἀντέλεγε· κατὰ τυχαίαν δὲ σύμπτωσιν ὁ περίδοξος Θιέρσος παρευρίσκετο εἰς τὴν συνεδρίασιν ἐκείνην, ἀποσπάσας δὲ φυλλίδιον χάρτου ἀπὸ τοῦ χαρτοφυλακίου του διὰ τοῦ μολυβδοκονδύλου ἐχάραξε λέξεις τινὰς ἃς ἐπέστειλε πρὸς ἕνα τῶν συνεδριαζόντων λόρδων φίλον του, οὗτος δ' ἀναγνοὺς τὸ ἐπιστόλιον ἀνέστη καὶ γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ ἀνήγγειλε πρὸς τὴν συνέλευσιν ὅτι ἄρτι πληροφορεῖται παρὰ τοῦ Κ. Θιέρσου, ὅτι ἐν Γαλλίᾳ οἱ Ἰουδαῖοι ἀπολαύουσι πλήρη τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, καὶ βουλευταὶ καὶ ὑπουργοὶ δύνανται νὰ ὦσιν. Ἔκπληκτος ἔμεινεν ἡ τῶν λόρδων Βουλὴ ἐπὶ τῷ ξένῳ τούτῳ ἀκούσματι, ὁ ἴσως ὡς τι ἀπόκρυφον ἤθελε νομίσει ἀδόμενον, ἂν μὴ τῷ διασήμῳ τοῦ Θιέρσου ὀνόματι ἐξεδίδετο. Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι τίς ὁ ἀγνοῶν ταῦτα; ἐν Ἑλλάδι καὶ τῆς Γαλλίας, καὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ πλείστων ἐν Γερμανίᾳ, πολλῶν δὲ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἄλλων ἔτι τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἐπικρατειῶν τὰ νομοθετήματα γνωστότατά εἰσιν. Ἡ δὲ περιέργεια αὕτη ὑπὲρ πᾶν ἄλλο συνετέλεσεν εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ κοινωνικοῦ τῆς νέας Ἑλλάδος βίου, διότι πρὸς τὰ τῶν ξένων καλὰ (εἴθε δ' εἰ πρὸς ταῦτα μόνα!) ἐρρύθμισεν τὴν ἀναγεννηθεῖσα πατρὶς ἡμῶν τὸν πολιτισμόν της.

Τὸ τοῦ Κ. Δημ. Στ. Μαυροκορδάτου βιβλίον ἀνάπληροῖ παρ' ἡμῖν οὐσιώδη ἔλλειψιν. Ὀλίγοι ἴσως ἐκ τῶν λογίων Ἑλλήνων εἶχον γνῶσιν τῆς Ῥωσσικῆς νομοθεσίας, καὶ διότι οἱ πάντες ἀδαεῖς τῆς Ῥωσσικῆς ἐσμὲν γλώσσης, καὶ διότι, μήπω κατατατταμένης τῆς Ῥωσσίας ἐν τοῖς πρωτεύουσι διὰ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν φιλολογίαν ἔθνεσιν, οὐδεὶς περιεργάζεται τὰ κατ' αὐτήν. Ὅθεν πολλὰς τῷ ἀόκνῳ φίλῳ ἡμῶν χάριτας ὀφείλομεν, ὅτι εἰστίασεν ἡμᾶς λόγοις σπουδαίοις, παραθεὶς ἡμῖν εἰς μελέτην σχεδιαγράφημα γλαφυρώτατα συντεταγμένον, εὐκρινὲς καὶ λίαν ἐπαγωγὸν περὶ τῆς καθόλου νομοθεσίας τοῦ μεγάλου τούτου τῶν Ῥώσσων ἔθνους, ὅπερ συνειθίσαντες νὰ νομίζωμεν κατὰ πολὺ καθυστεροῦν τῶν ἄλλων λαῶν περὶ τὸν πολιτισμόν, μετ' ἀπορίας εὕρομεν αὐτὸ ἐν πολλοῖς ἔτι καὶ νῦν πρωτεῦον. Τὴν παροῦσαν ἐπὶ τῆς βίβλου τοῦ Κ. Δημ. Στ. Μαυροκορδάτου μελέτην ἡμῶν θέλομεν διαιρέσει εἰς τρεῖς παραγράφους καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τὰ κατὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ῥωσσίας ἐκθέσομεν· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὰ κατὰ τὸ δημόσιον αὐτῆς δίκαιον, καὶ τέλος ἐν τῷ τρίτῳ τὰ κατὰ τὸ ἰδιωτικόν.

§ Α'.

Ἱστορία τοῦ ἔθνους τῶν Ῥώσσων.

Ὅτι ἡ ἱστορία παντὸς ἔθνους ἔγκειται κυρίως ἐν τῇ νομοθεσίᾳ αὐτοῦ, διότι αὕτη εἶναι ὁ ἀληθὴς βίος

τοῦ ἔθνους, εἶναι τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς αὐτοῦ ἡ ἔκφρασις, εἶναι ἡ φωταγωγὸς λαμπὰς ἥτις φωτίζει καὶ ἐξηγεῖ τὰς ἄλλως σκοτεινὰς πολλάκις τοῦ ἔθνους περιπετείας, καθ' ὅσον τὴν σήμερον μία ἀλήθεια πρὸς ἣν οὐδεὶς μὲν ἀντιλέγει, ὁσημέραι δὲ ἀφορμὴν δίδωσιν ὅπως πραγματοποιῆται ἡ τοῦ Μοντεσκίου ῥῆσις ὅτι, «πρέπει νὰ διασαφηνίζωμεν τὴν μὲν ἱστο» ρίαν διὰ τῶν νόμων, τοὺς δὲ νόμους διὰ τῆς ἱ» στορίας» (De l' esprit des lois, XXXI, 2).

Τὸ Ῥωσσικὸν ἔθνος ὀρῶντες ὑπὸ παμβασιλείαν πολιτευόμενον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐφάνη ἐνεργοῦν ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς σκηνῆς, κλίνομεν νὰ εἰκάσωμεν ὡς οὐδέποτε γευθὲν ἐλευθερωτέρας πολιτείας. Καὶ ὅμως τοῦτο εἶναι ἀπάτη, καθόσον μάλιστα παρὰ τῷ ἔθνει τούτῳ εὑρίσκομεν τὰ ἄκρως ἀντίθετα· διότι ἀπόγονον μὲν τῶν πάλαι Σκυθῶν, τῶν ἀκράτως τῆς ἐλευθερίας φίλων, διέσωσεν οὐκ ὀλίγα ἐλευθερίας μνημόσυνα, ὡς καταδείξωμεν κατωτέρω, διακόσια δὲ καὶ εἰκοσιδύο ἔτη, ὑποστὰν τὸν βαρὺν βαρβάρων Τατάρων ζυγόν, οὐ μικρὰ τῆς συγγενοῦς ταύτης δουλείας του ἔτι καὶ νῦν φέρει ἴχνη.

Τοῦ νομαδικοῦ τῶν Σκυθῶν ἢ Σλάβων βίου ἡ ἱστορία μικρὸν μνημονεύει, διότι καὶ ὁ Ἡρόδοτος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν Ἕλληνες ἱστορικοὶ ὀλίγα περὶ αὐτῶν ἱστόρησαν· ὅ,τι δὲ περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν γνωρίζομεν εἶναι, τὸ φιλοπόλεμον αὐτῶν καὶ τὸ φιλομουσικόν, τὸ ἀνδρικὸν ἐν πολέμῳ ἦθος δὲ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους αὐτῶν, τὸ φιλέκδικον διὰ τὴν προσγινομένην ὕβριν, ἀλλὰ καὶ τὸ φιλόξενον ἅμα, τὸ εὐσεβὲς πρὸς τὸ θεῖον, ὡς καὶ τὸ πιστὸν πρὸς τὸν γάμον παρ' ἀμφοτέρων τῶν συζύγων.

Οἱ δ' ἐλεύθεροι οὗτοι καὶ δημοκρατούμενοι Σλάβοι τὰς πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν διχοστασίας καὶ ἀναρχίας μισήσαντες ἔπαθον τὸ κοινὸν τοῖς καταχρασθεῖσι τῆς ἐλευθερίας λαοῖς πάθημα, ὑφ' ὃ καὶ αὐτοπροαιρέτως εἰς ξένον ἑαυτοὺς ὑπέβαλον ζυγὸν ἡγεμόνας παρὰ τῶν Βαράγγων αἰτησάμενοι ἐν ἔτει 862 μ. Χ, ὅτε τρεῖς ἀδελφοὶ ἀπὸ τοῦ Νορμανδικοῦ τούτου φύλου, περίβλεπτοι διὰ τὸ γένος καὶ τὴν δόξαν, ἐδέχθησαν τὸ νὰ λάβωσι τὴν ἐπὶ τῶν Σλάβων τούτων ἀρχήν, μετὰ δὲ τῶν σκήπτρων καὶ τὸ τῆς φυλῆς αὐτῶν ὄνομα αὐτοῖς ἐπέβαλον, Ῥώσσους ἐξ ἑαυτῶν τοὺς μέχρι τότε Σλάβους μετονομάσαντες. Τὴν δὲ χώραν τῶν Σλάβων τοῖς παρακολουθήσασιν αὐτοῖς Βαράγγοις διένειμον, καὶ τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα ἐκεῖ μετήνεγκον.

Οὕτω λοιπὸν οἱ τὸ πρὶν ἐλεύθεροι Σλάβοι καὶ ὄνομα, καὶ κατάστασιν, καὶ πολίτευμα μετέβαλον, Ῥῶσσοι μὲν ἀντὶ Σλάβων, δουλοπάροικοι δὲ ἀντὶ ἐλευθέρων, καὶ ὁμονοήσαντες ὑπὸ τὸν τιμαριωτικὸν ζυγὸν κατεστάθησαν οἱ ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ αὐτῶν δυσφοροῦντες.

Ἰδιάζον τῇ καταστήσει ταύτῃ εἶναι ὅτι ἐγένετο αὕτη κατ' ἐπίκλησιν τῶν ἐθνικῶν εἰρηνικῶς καὶ ἄνευ ὅπλων, ἐνῷ πᾶσα κατάκτησις ὑπηλίθησι τὴν βίαν καὶ τὸ ἀκουσίως ἐπὶ τῶν δουλωθέντων δεσπόσαι.

Τρεῖς εἴπομεν ἦσαν οἱ ἡγήτορες τῶν Ῥώσσων ἀδελφοί, ὁ Ῥουρίκος, ὁ Σίνεος, καὶ ὁ Τρουβόρας· τούτων οἱ δύο τελευταῖοι μετ' ὀλίγον ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς χρόνον ἀπεβίωσαν, ὁ δ' ἐπιζήσας Ῥουρίκος ἥνωσεν ὑφ' ἑαυτὸν καὶ τὰς ἐκείνων μερίδας, ἡ δὲ τοῦ ἀπ' αὐτοῦ γένους διαδοχὴ μέχρι τοῦ ἔτους 1597 ἐβασίλευσε τῆς Ῥωσσίας, ὅτε τελευτήσαντος ἄπαιδος τοῦ Τσάρου Θεοδώρου, καὶ δολοφονηθέντος ὑπὸ τοῦ Βωρήσου Γοδοῦνοφ τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν τοῦ Ῥουρίκου ἀπογόνων Δημητρίου, τὰ Ῥωσσικὰ σκῆπτρα ἐπὶ ἑξαετίαν μόνον εἰς τοῦ ἄρπαγος τὰς χεῖρας ἔμειναν· τούτου δὲ τελευτήσαντος, καὶ τοῦ υἱοῦ ὃν κατέλιπε κατασφαγέντος, μετὰ τριετῆ ἀναρχίαν ἀνηγορεύθη Τσάρος τὴν 21 Φεβρουαρίου 1613 ὑπὸ τῶν ἐξ ἁπάσης τῆς Ῥωσσίας ἀποσταλέντων ἀντιπροσώπων, ὁ ἑκκαιδεκαέτης νεανίας Μιχαὴλ υἱὸς τοῦ μοναχοῦ Θεοδώρου, πρώτου μητρόθεν ἐξαδέλφου τοῦ τελευταίου τῆς Βαραγγικῆς δυναστείας ἡγεμόνος. Ἀπ' αὐτοῦ δ' ἤρξατο ἡ ἔτι καὶ νῦν βασιλεύουσα δυναστεία τῶν Ῥωμανόφ, ἐκ κηδεστείας καὶ αὕτη ἀπὸ τοῦ Ῥουρίκου τὸ γένος ἕλκουσα.

Κατὰ τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα, τὸ διὰ τῶν Βαράγγων Νορμανδῶν καὶ ἐν Ῥωσσίᾳ εἰσαχθὲν, ἡ μὲν ἐπικυριαρχία τῆς χώρας ἔμενε τῷ Ῥουρίκῳ καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ, ἄρχοντες δὲ ὑποκυρίαρχοι ἐγένοντο οἱ συνοδεύσαντες αὐτὸν ὁμογενεῖς του, πρὸς οὓς καὶ διενεμήθη ἡ διὰ κλήσεως κατακτηθεῖσα τῶν Σλάβων χώρα. Ἀλλὰ δύο ἐκ τῶν συνεταίρων τοῦ Ῥουρίκου, ὁ Ἀσκόλδος καὶ ὁ Δίρος, ἀπαρεσκόμενοι εἰς τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς μερίδα, ἐτράπησαν πρὸς μεσημβρίαν, καὶ τὴν Κιέβην κυριεύσαντες, ἐγκατεστάθησαν ἐν αὐτῇ ἡγεμόνες, ἐνισχυθέντες δὲ ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ Βυζαντίου, ὅπερ καὶ διὰ θαλάσσης ἐπολιόρκησαν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Γ· ἀλλ' ἡττηθέντες οἱ βάρβαροι ἐπανῆλθον οἴκοι φωτισθέντες ὑπὸ τῆς θείας τοῦ χριστιανισμοῦ θρησκείας, ὡς τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν Ἀρνόλδου καὶ Δήρου καὶ μεγάλου πλήθους τῶν ὀπαδῶν αὐτῶν δεχθέντων τὸ θεῖον βάπτισμα ἐν ἔτει 864.

Τῆς δ' ἀπὸ Ῥουρίκου γενεᾶς πρώτη μετὰ ἕνα καὶ ἐπέκεινα αἰῶνα τὸ θεῖον βάπτισμα ἐδέξατο ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῦ Πατριάρχου, ἀναδεξαμένου αὐτὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἡ τοῦ Ἠγόρου σύζυγος, ὡραία τε καὶ σοφὴ ἅμα (ὡς καλεῖ αὐτὴν ὁ ἀρχαιότατος τῶν Ῥώσσων χρονογράφων Νέστωρ ὁ μοναχός), Ὄλγα ἡ τοῦ μεγάλου Βλαδιμίρου μάμμη.

Ἀλλ' ἂν ὁλόκληρος αἰὼν παρῆλθε μεταξὺ τῆς βαπτίσεως τῶν ἡγεμόνων Ἀρνόλδου καὶ Δήρου καὶ τῆς ἡγεμονίδος Ὄλγας, οἱ λαοὶ ὅμως καὶ ἐν τῷ διαμέσῳ χρόνῳ κατηχούμενοι ἠσπάζοντο τὸν χριστιανισμόν, ὥστε ἡ τοῦ μεγάλου Βλαδιμίρου πρὸς τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν μετάστασις κατὰ τὸ 988 ἔτος, ἦν μᾶλλον τὸ συμπλήρωμα τοῦ πετελεσμένου ἤδη ἐν ταῖς συνειδήσεσι τῶν Ῥώσσων ἔργου, ἢ τὸ παράδειγμα τοῦ ἡγεμόνος πρὸς τὸν λαόν.

Ἡ θεία τῶν ὀρθοδόξων θρησκεία, ἡ τὴν Ῥωσσίαν παλιγγενεσίασα καὶ ἐξημερώσασα, παρηγόρησε τοὺς Ῥώσσους δουλωθέντας ἐπὶ 222 ἔτη ὑπὸ τῶν Τατάρων, ἐνίσχυσεν αὐτοὺς διὰ τῆς ἐλπίδος καὶ ἀπηλευθέρωσε διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, κραταιοτέρους μετὰ τὴν παλιγγενεσίαν αὐτοὺς ἀναδείξασα ἢ ὅτι πρὸ τῆς δουλείας τῶν ἦσαν. Ἡ γραφὶς τοῦ συγγραφέως ἡμῶν ζωηρῶς ἐν σελ. 84 ἱστορεῖ τὰς ἐνσκηψάσας τοῖς Ῥώσσοις τότε δυστυχίας, ἐν δὲ σελ. 86 λίαν ἐπιτυχῶς παραλληλίζει τὴν τῶν Ῥώσσων πρὸς τὴν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς τοῦ Τσιγγιτχάνου ἀπογόνους δουλείαν, καὶ εὑρίσκει ὅτι τὰ αὐτὰ αἴτια παρήγαγον ταῦτα καὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα ὀρθόδοξα γένη ἀποτελέσματα· ἦσαν δὲ ταῦτα αἱ σχέσεις τοῦ κατακτητοῦ φύλου πρὸς τοὺς δουλωθέντας, αἵτινες χαλαραὶ πάντοτε ὡς ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τῶν μὲν καὶ τῆς ταπεινώσεως τῶν δέ, ἐκράτουν αὐτοὺς διεστῶτας ἀπ' ἀλλήλων, ἄλλως τε καὶ τὸ διάφορον τοῦ θρησκεύματος τὴν διάστασιν ταύτην ἰσχυροποίει.

Καὶ ὄντως εἶναι ἀρχὴ τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ὅτι ἂν ὁ κατακτητὴς δὲν ἐπιβάλῃ εἰς τὸν κατακτηθέντα τὴν θρησκείαν καὶ τὴν γλῶσσάν του, ἀδύνατον θέλει τῷ ἀποβῇ νὰ ἰδιοποιηθῇ καὶ συγχωνεύσῃ ἐν ἑαυτῷ τὸν κατακτηθέντα· οὐδ' ἀρκεῖ μόνον ἡ τῆς γλώσσης κοινότης, καθόσον διαφερούσης τῆς θρησκείας, διατηρεῖται καὶ ἡ διάσασις μεταξὺ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν δουλωθέντων, ταχέως δ' ἡ ἀργὰ ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναπλασθῇ τὸ δουλωθὲν ἔθνος. Ὅσα τῶν κατακτήτων φῦλα παραμελοῦσι τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἂς μὴ ἐλπίσωσί ποτε βεβαίαν καὶ μόνιμον τὴν κατάκτησιν. Ἕκαστος δύναται ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ἀλήθειαν λέγομεν χρώμενος τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ πρὸς βάσανον τῆς ἀρχῆς ἣν ἐκφέρομεν.

Ἀλλ' ὡς τοῦ συγγραφέως οὗ τὸ πόνημα ἀναλύομεν, σκοπὸς δὲν εἶναι ἡ ἔκθεσις τῆς πολιτικῆς τῶν Ῥώσσων ἱστορίας, οὕτως οὐδ' ἡμεῖς περὶ αὐτὴν θέλομεν ἐνδιατρίψει, μάλιστα δὲ νῦν ὅτε ἡ τοῦ κορυφαίου τῶν Ῥώσσων ἱστορικῶν Καραμσίνου πολύτομος ἱστορία ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μεταφέρεται γλώσσῃ παρὰ τοῦ φιλοπόνου ἡμῶν φίλου Κ. Κροκιδᾶ. Μεταβαίνομεν λοιπὸν εἰς τὸν ὃν ἐτάξαμεν δεύτερον ἡμῶν τῆς παρούσης μελέτης παράγραφον.

Ν. Ι. ΧΑΡΙΠΟΛΟΣ.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

—ooo—

Λογόγριφοι (*).

1.

Πέντε εἶναι τὰ στοιχεῖα
Πᾶχει ἀνάγκη, πᾶχει χρεία
Τ' ὀνομά μου νὰ γραφτῇ
Καὶ ὡς πρέπει νὰ δειχτῇ·
Κ' εἶμαι λόγος ποὺ δὲν μπαίνω
Παρὰ σ' ὅσα κατυχαίνω
Εἴτε σπάνια ἢ κοινὰ
Ποῦναι σὰν κ' ἐμὲ μονά. (*Ἔννιά.*)
Κι' ἂν τὰ δυό μου πρῶτα ἀφήσω,
Ξέρεις τί θὰ κατάντήσω
Μὲ τὰ τρία μ' ὑστερνά;
Εἶδος ἀπ' τὰ πλιὸ κοινά·
Ζωντανὸ ποὺ νὰ κινιέται,
Νὰ μιλῇ, νὰ συλλογέται,
Θηλυκὸ σωστὸ κορμί,
Καὶ σὲ ὅλην τὴν ἀκμή. (*Νιά.*)
Ἀπ' αὐτὰ τὰ ἴδια τρία
Θὰ γενεῖ μιὰ ἀπορία
Ἂν τῆς μέσης τὸ ψηφὶ
Μεταφέρῃς στὴν κορφή·
Ὅσα ζιοῦν ἢ ποὺ φυτρόνουν
Μὴ θαρρῆς πῶς μεγαλόνουν
Ἂν δὲν κάμω συνδρομὴ
Μὲ τὸ ἴδιο μου κορμί. (*Ἴνα.*)
Ἀπὸ γάλια ἔχω κ' ἄλλο
Θαρραστότερο, ἂν δὲ σγάλλω,
Ἀπ' τὸ σῶμα νὰ γδυθῶ·
Κ' ἕνας λόγος θὰ βρεθῶ.
Κ' ἕνας λόγος ποὺ σ' ἀρέγει
Τί ὅτι πῆς, εὐθὺς τὸ στρέγει·
Βάλ' τὸ πρῶτο μ' πατινό·
Πές, τί θέλεις; Συμφωνῶ. (*Ναί.*)
Πάρε τώρα τ' ἀφημέρα
Καὶ μαζί τους ἄλλο ἕνα,
Ἀπ' τὰ πέντε τὸ στερνό,
Γιὰ νὰ ἰδῇς τί θὰ γενῶ.
Ἀπορία τὸ δικό μου!
Εἶμαι ὄντας μοναχό μου·
Μ' ἄλλο σὰν ἀνταμωθῶ,
Παρευθὺς θελὰ χαθῶ. (*Ἕνα.*)
Ἄκουσε κι' αὐτὸ ἀκόμα,
Καὶ πλιὸ δὲν ἀργῶ στόμα·
Ἀπ' τὰ πέντε μου ψηφιά,
Βάλε τρία συντροφιά.
Τὸ τί χάρι, τί γλυκάδα!
Τί φωνὴ μὲ νοστιμάδα!
Ἄψυχο εἶμαι κι' ἀντηχῶ
Καὶ μιμοῦμαι τὴν Ἠχώ. (*Νάί.*)

—ooo—

(*) Ἐκ τῶν ἀνεκδότων τοῦ ἀοιδίμου Βηλαρᾶ ἐκοινοποίησε δὲ ἡμῖν ταῦτα, ὡς καὶ τινα ἄλλα προσεχῶς ἐκδοθησόμενα, ὁ ἐν Κερκύρᾳ Κ. Ν. Κονιμένος.

2.

Τὸ πρῶτο μου δὲν δέχεται ἀρχὴ καιροῦ καὶ τέλος·
Στὸ δεύτερό μου γιόθεται κι' ὁρίζει κάθε μέλος.
Τ' ἀκέριο μ' εἶναι ὄνομα ὁποῦ καθένας στρέγει.
Νὰν τὸ χαρῇ στὸ δεύτερο ὅσο τὸ πρῶτο λέγει.

(*Π ά ρ τ α—ζ ῆ ς.*)

—ooo—

3.

Σὲ κάθε λόγο
Σὲ πᾶσαν πρᾶξι
Τὸ πρῶτο μ' ἔχει
Εὐθὺς τὴν τάξι·
Τὸ δεύτερό μου
Θεὸς τιμήθη
Ὁποῦ καθένας
Τὸν ἐφοβήθη·
Τ' ἀκέριο θέλεις ;
Μὴν κάνεις κρότο·
Ὁ ἴδιος εἶσαι
Σὰν μπῆς στὸ πρῶτο.

(*Ὑ π ο θ ε σ ι—ά ρ ης.*)

—ooo—

4.

Ἀκουμπῶ σὲ πέντε μέρη
Καὶ μ' ἐκεῖνα μὲ προφέρει
Ὅποιος τάχατε μὲ φέρει.
Κι' ἂν τὰ τρία μόνον φέρῃ
Τὰ ὑστερινά μου μέρη,
Μὲ θωρεῖ· δὲν μὲ προφέρει.

(*Σ τ—ό μ α.*)

—ooo—

5.

Τὸ πρῶτο μου προστάζει,
Τὸ δεύτερο ματράει·
Τ' ἀκέριο μου κυττάζει
Καθένας κι' ἀποράει
Στὸ ἄμετρό του πλῆθος
Καὶ στὸ λαμπρό του ἦθος.

(*Ἀσ—τ ρ ια.*)

—ooo—

Δημοσιεύοντες τὰ ἀνωτέρω ποιήματα τοῦ Βηλαρᾶ, κοινοποιοῦμεν καὶ εὐφυέστατόν τι δημοτικὸν αἴνιγμα, τὴν λύσιν οὗτινος ἀφιεροῦμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Πανδώρας*.

Ποιὸ εἶν' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ ὁποῦ γεννᾷ ὀχὶ τὴ μύτι,
Πόχει φτερὰ καὶ δὲν πετᾷ, καὶ ὁπόχει μαῦρο σπῆτι;
Τρεῖς τὸ κρατοῦν ὄντας γεννᾷ, μὰ ἀλήθεια πρῶ-
(τα πίνει,
Καὶ τὰ πουλάκια ὁποῦ γεννᾷ, ὀπίσω του τ' ἀφίνει·
Καὶ τὰ πουλάκια ὁποῦ γεννᾷ, ἀνθρωπινὰ μιλοῦνε,
Ἄλλοι τ' ἀκοῦν ὄντας μιλοῦν, ἄλλοι δὲν τ' ἀγροι-
(κοῦνε.

ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΥ ΚΑΕΠΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΩΔΙΟΥ

εἰς ἑλληνικοὺς στίχους παράφρασις ὑπὸ
τοῦ γέροντος Ματθαίου.

(Ἴδε φυλλάδ. 191, σελ. 588.)

—ooo—

Τραγῴδιον.

Τοῦ τίνος μάννα φλίβεται, τοῦ τίνος μάννα κλαίει;
Τ' Ἀνδρούτζου μάννα φλίβεται, τ' Ἀνδρούτζου μάνα κλαίει,
'σὰν ἡ περδίκα φλίβεται, 'σὰν τὸ παππὶ μαδιέται,
'σὰν τῆς κουρούνας τὰ φτερὰ βάφει τὴφ φορεσιάτης
μὲ τὰ βουνὰν ἐμάλωνε καὶ μὲ τὰ κορφοβούνια,
ἴσεις βουνὰ τοῦ Διάσκοβου, καὶ ἀηδόνια 'πό τὰ δένδρα,
νὰ 'πῆτε τὴν Ἀνδρούτζαινα τὴμ μικροχαϊδιμμένη,
τὴμ Πασχαλιὰν μὴ στολισθῇ, ς' τὴν ἐκκλησιὰ μὴ 'πάγῃ
τ' Ἀνδρουτζος ἐσφαλίσθηκε μέσα 'ς τὸ μανάστῃρι
πίφτουν τουφέκια 'σὰν βροχὴ μολίβια 'σὰν χαλάζι.

Παράφρασις ἑλληνική.

Τίς ποκε' οἰμωγὰ ποτιβάλλει ἀν' ἄγκια ὤρους
ἀχὼ δ' ἀντιβόαπεν ἄχη, ὡς δάκρυα εἴδειν ;
ὀρνίχων οὐχ ἅδὺ μέλισμ,' οὐ δένδρεα ὀάλλει,
ἀλλ' ἐμαράνθη ὡς θερμῷ ἀνέμοιο αὐτᾷ,
ταὶ δ' ὀλοφυδνὸν ἐπὶ τρύζουσ' εἶνται σκυθρωποί·
Ἀνδρε'ω μάτηρ γοᾶει, τῆνα γόον ἧκε,
εἶμα οἱ ἀμφὶ μελάντερον, ἠότι κώρακος εἶδος,
ὀξέα κωκύει δὲ ἂν ὄρεα, ἠότε πέρδιξ
πλαζόμενον ζατῶν μικκὸν τέκος, αἴποθι εὕροι.
Τοῖα φόβῳ δ' εἴκοισα ποτ' ὤρεα γῆρυν ἀφῆκεν,
ὤρεα ὑψικόρυμβα, δρυμῶνες, ἰδ' ἄγκια πάντα,
καὶ ποταμοὶ τοὶ ἧκα ἑλισσόμενοι χεῖ' ὕδωρ,
Ὀρνιχες ᾠδὰν ταὶ χεῖτε νόμως ἀνὰ δρυμὼς
τέρψιν ὀδιτᾶν καὶ τόδ' ἐμοὶ κρήνικ' εἴλδωρ.
Κουριδίᾳ ἀλόχῳ ἀγγείλατε Ἀνδρείαο
μὴ χρόα λούσασθαι, μηδ' εἵματα λευκὰ ἔσασθαι
μηδὲ χορὸν χαρίεντα μετέλθεῖν ἅλικος ἥβας,
ἀλλ' ἀεὶ ἀνὰ νύκτα καὶ ἀὴ χεῖρας ἀνασχεῖν,
αἴκως Ἀνδρείαν τι σαώτερον ἄμμι παράσχοι
ἐκπέμπων Θεὸς ἶφι, ἢ αἰνὰ οἱ ἄλγε' ἐφῆπται,
Τοῖον Ἄρευς νίφος ἄμφι ἔβα καν λαβὼν ἐνὶ ἄντρῳ.

—o—